

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 31 maj justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2022/23:401

Till riksdagen

Interpellation 2022/23:401 Vab för diabetesföräldrar

av Åsa Eriksson (S)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 31 augusti 2023.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 19 juni 2023

Socialdepartementet

Anna Tenje (M)

Enligt uppdrag

Andreas Krantz

Expeditionschef

§ 3 Anmälan om granskningsrapport

Talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till miljö- och jordbruksutskottet:

RiR 2023:13 Reduktionsplikten – risker för genomförande och effektivitet

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2022/23:131 till socialutskottet

2022/23:133 till konstitutionsutskottet

§ 5 Översyn av JO-ämbetet

Konstitutionsutskottets betänkande 2022/23:KU32
Översyn av JO-ämbetet (framst. 2022/23:RS2)
föredrogs.

Anf. 1 IDA KARKIAINEN (S):

Herr talman! Sverige – året är 1809. Vi är i krig med Ryssland och förlorar Finland. Vi är också i krig med Frankrike, Danmark och Norge. Missnöjet mot det kungliga enväldet växer. En statskupp sker i mars 1809. Sveriges regent Gustav IV Adolf avsätts. Orättvisorna är stora, och folket har ingen insyn i elitens maktutövning. Tiden fram till nu – 1700-talet – har också präglats av ständerväldet, det vill säga en maktfullkomlig riksdag och en illa fungerande förvaltning.

Det var i denna kontext som ett nyinrättat konstitutionsutskott skrev regeringsformen år 1809. Man delade den gemensamma utgångspunkten att det nya statskicket måste förhindra nya former av envälden. Maktindelning och effektiva kontrollorgan stod i fokus.

Ett av dessa organ var Justitieombudsmannen som å riksdagens vägnar skulle kontrollera myndigheternas maktutövning – en folkets ombudsman och lagens väktare. Och det var sannerligen ett modernt konstitutionellt grepp för den tidens prägel.

Herr talman! Sedan år 1809 har Justitieombudsmannen – först att inrättas i världen – varit en viktig garant för rättssäkerheten i landet. Genom att ta emot och utreda klagomål från allmänheten angående myndigheters agerande och eventuellt vidta åtgärder för att se till att myndigheterna agerar korrekt och i enlighet med lagar och regler har myndigheten bidragit till att öka förtroendet för den offentliga förvaltningen, garantera medborgarnas rättigheter och säkerställa att lagar och regler följs.

Detta bidrar till att skapa tillit till den offentliga förvaltningen och rättssystemet, vilket är grundläggande för vår demokrati. Det ger medborgarna en känsla av att deras röster hörs och att de har en möjlighet att få upprättelse och rättvisa, vilket är grundläggande i en demokratisk stat.

Det främjar också en kultur av ansvarsskyldighet och öppenhet inom den offentliga förvaltningen, vilket är avgörande för att upprätthålla demokratiska principer.

Herr talman! Det är över 30 år sedan en översyn gjordes. Med anledning av det tillsattes för tre år sedan en utredning i form av en parlamentarisk kommitté. Den 18 maj 2022 lämnade utredningen sitt slutbetänkande, och under detta riksmöte har vi berett ärendet i konstitutionsutskottet.

Här står vi nu med ett färdigt betänkande. De förslag som behandlas i betänkandet rör JO:s konstitutionella ställning, uppdrag, verksamhet och organisation. Jag tänker inte återge förslagen i detalj utan hänvisar till betänkandet.

Jag vill rikta ett särskilt tack till kansliet som har arbetat med denna stora fråga. Vi har i princip arbetat fram en proposition, trots att vi är riksdagen.

Herr talman! Sverige – året är 2023. Vi må under lång tid ha varit förskonade från krig i vårt land, men Ryssland har invaderat Ukraina. Vi har därmed ett krig i vår omedelbara närhet. Vi må ha haft demokrati i över 100 år, men demokratins spelregler testas varje dag.

Trots att det gått över 200 år sedan Justitieombudsmannen inrättades kvarstår dess uppdrag och kärna alltjämt. Vi behöver fortsatt ett starkt justitieombudsmannaämbete som en av garanterna för att mänskliga rättigheter upprätthålls i vårt land och för att människor ska kunna känna tillit till vårt gemensamma samhälle.

JO främjar en kultur som gör att våra myndigheter agerar korrekt och transparent. Det är en kultur som bygger tillit och visar att vi värdesätter öppenhet och ärlighet i vårt samhälle. Nu tar vi ytterligare steg i att värna denna viktiga institution för ett Sverige präglad av rättvisa och respekt för varje medborgares rättigheter.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

I detta anförande instämde Matheus Enholm och Victoria Tiblom (båda SD), Lars Englund, Lars Johnsson, Ulrik Nilsson, Susanne Nordström och Erik Ottoson (alla M), Jessica Wetterling (V), Malin Björk (C), Gudrun Brunegård (KD), Jan Riise (MP) samt Malin Danielsson (L).

Anf. 2 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! JO-ämbetet är ett historiefyllt ämbete som är lika gammalt som konstitutionsutskottet, det vill säga strax över 200 år. Det har följt med under väldigt många reformer av hur vi har valt att styra vårt land, och det har blivit en viktig institution som en av de borte kontrollpunkterna för att se till att varje enskild människas rättigheter tillgodoses och följs upp i förhållande till staten.

Vi ska vara stolta över vårt ombudsmannaämbete. Ordet ombudsman har ju spritts över världen. Den svenska modellen har fått vara förebild för andra när de har utformat sina kontrollfunktioner.

JO-ämbetet är en förlängning av riksdagen och riksdagens kontrollmakt gentemot regeringens myndigheter. Det är viktigt för oss här i kammaren och för statsapparaten i dess helhet att noggrant följa utvecklingen inom detta. Många viktiga ställningstaganden har gjorts av JO-ämbetet över tid, vilket har spelat stor roll också för den enskildes möjlighet att hävda sin rätt mot det allmänna.

Efter ett noggrant utredningsarbete lämnar konstitutionsutskottet i dag över ett förslag till beslut i kammaren som innehåller flera viktiga förändringar men också några medskick till regeringen om vad som behöver utvecklas framöver. Det kanske tydligaste medskicket vi gör till regeringen i form av ett tillkännagivande i dag är behovet av att utreda en ordinär granskningsverksamhet inom flera områden.

Ett sådant område som har kommit att framstå som alltmer nödvändigt att titta vidare på, herr talman, är kriminalvården. Det är ett område där ärendemängden hos JO kraftigt har ökat över tid. I takt med att vi arbetar på bredden i det svenska samhället med att bekämpa den organiserade brottsligheten och otryggheten blir också kriminalvårdens uppdrag än

större, än svårare men också viktigare. Vi ser kanske inte framför oss en minskning över tid i antalet ärenden som rör just kriminalvården.

Konstitutionsutskottet skickar därför ett uppdrag till regeringen om att titta på den ordinära tillsynen, då JO är ett extraordinärt tillsynsorgan. Uppdraget avser inte specifikt kriminalvården utan är mer generellt utformat och skickas tillsammans med en rad andra förändringar som görs men också förändringar som man väljer att avstå från att göra för att vidmakthålla JO-ämbetets väldigt särskilda särart.

JO-ämbetet är som sagt en förlängning av riksdagens kontrollmakt in i den statliga myndighetsstrukturen. Varje enskild människas rätt att få sina rättigheter tillgodosedda är JO:s viktiga uppdrag att bevaka. Även om JO inte avlägger några domar eller har möjlighet att utdöma straff, i likhet konstitutionsutskottet som inte heller har det när vi granskar regeringen, väger ett utlåtande från JO tungt.

Kritik från JO är någonting som man helst vill undvika. Så länge vi kan hålla kvar vid den respekt för ämbetet som jag skulle säga att den svenska statsapparaten i dag har behövs det inte mer. Så länge vi kan ha ett så gott förtroende för JO-ämbetet att vi litar på att de beslut som är tagna där och den kritik som riktas därifrån är grundade i ett juridiskt grundmurat resonemang, vilket vi alltid kan göra, behövs det inte mer. Det är någonting som jag tycker är nästan fantastiskt att tänka på. Tänk att ett uttalande från en så respekterad institution kan väga så tungt att någonting skarpere än ett uttalande inte behövs! Men i det ligger också konstitutionsutskottets väldigt viktiga uppgift, som jag tycker att vi tar på mycket stort allvar i det betänkande vi lämnar över till kammaren i dag för beslut: att värna ämbetets förtroende och integritet.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde Lars Englund, Lars Johnsson, Ulrik Nilsson och Susanne Nordström (alla M), Peter Hedberg, Ida Karkiainen, Amalia Rud Pedersen och Mirja Räihä (alla S), Matheus Enholm och Victoria Tiblom (båda SD), Jessica Wetterling (V), Malin Björk (C), Gudrun Brunegård (KD), Jan Riise (MP) samt Malin Danielsson (L).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

*Utredning om stödet
till den politiska
beslutsprocessen
och ledamotskapet
i riksdagen*

§ 6 Utredning om stödet till den politiska beslutsprocessen och ledamotskapet i riksdagen

Konstitutionsutskottets betänkande 2022/23:KU40
Utredning om stödet till den politiska beslutsprocessen och ledamotskapet i riksdagen
föredrogs.

Anf. 3 IDA KARKIAINEN (S):

Herr talman! Det finns ett antal frågor rörande riksdagen och riksdagsarbetet som har adresserats under ett flertal år. Under våren 2023 har vi i konstitutionsutskottet diskuterat dessa frågor och kommit fram till ett utskottsinitiativ.

Som man kan läsa i vårt betänkande har det hänt väldigt mycket med riksdagsuppdraget och det som den här institutionen står för i Sverige. Internationalisering, digitalisering och det förändrade säkerhetsläget i världen är några exempel på saker som har påverkat riksdagen som myndighet och institution men också riksdagsarbetet. Det läge som vi har haft i parlamentet, med ganska smala majoriteter, har inneburit att riksdagens betydelse ökat i omfattning, vilket också har ställt extraordinära krav på riksdagsarbetet. Det har även inneburit att riksdagens roll i beslutsfattandet stärkts på många punkter.

Mot denna bakgrund har vi i konstitutionsutskottet diskuterat ett antal frågor och kommit fram till att en parlamentariskt sammansatt kommitté ska tillsättas för att se över stödet i riksdagsarbetet gällande både den politiska beslutsprocessen och själva ledamotskapet. I vårt betänkande utvecklar vi resonemangen kring vilka frågor den här utredningen bör adressera lite närmare. Men man kan väl också säga att varje institution med självaktning bör med jämna mellanrum se över sin organisation för att se om den är ändamålsenlig och om styrformerna fungerar. Samtidigt ska man inte laga någonting som inte är trasigt.

Herr talman! Det kokar för oss ned till vikten av att vi i riksdagen kan bedriva ett bra beslutsfattande som ledamöter och politiker. Därför behöver vi adressera ett antal frågor i en riksdagsutredning. Vi är eniga i utskottet om detta initiativ. Vi kommer att önska kommittén som ska titta på dessa frågor all lycka till. Kommittén kommer förmodligen att tillsättas under hösten.

Jag skulle vilja passa på att säga tack till alla utskottets ledamöter för ett fantastiskt arbete under detta riksmöte. Jag skulle också vilja passa på att önska herr talmannen och samtliga ledamöter en glad sommar.

Anf. 4 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! "Riksdagen är folkets främsta företrädare och därmed det centrala statsorganet." Så inleder konstitutionsutskottet sitt ställningstagande i det betänkande som vi i dag lämnar över till kammaren. Det var lite extra tillfredsställande att i går eftermiddag få läsa upp den meningen inför några statsråd, som kanske ibland upplever att regeringen också är ett tämligen centralt statsorgan. Det var ingen som protesterade mot beskrivningen, vill jag ändå framhålla.

Riksdagen har en oerhört viktig funktion i vår demokrati. Precis som utskottets ordförande just sa måste varje institution med självaktning ibland se över arbetsformerna. Det finns en högt ställd förväntan på oss i riksdagen. Vi ska leverera det som väljarna förväntar sig av oss. Våra arbetsformer ska vara ändamålsenliga. Stödet till den parlamentariska processen ska se till att få fram den demokratiska viljan på ett så effektivt och gott sätt som möjligt. Folkets främsta företrädare ska ha förutsättningar att göra sig själva och den övertygelse som gjort att de blivit satta i den här kammaren rättvisa.

Herr talman! Det är mot den bakgrunden som konstitutionsutskottet i dag lämnar över det här betänkandet till kammaren med förslag om ett tillkännagivande till riksdagsstyrelsen om att tillsätta en utredning för att titta vidare på dels stödet i den parlamentariska processen och utskottsarbetet, dels förutsättningarna för ledamöterna att göra ett gott jobb och stödet till det. Det är två avgörande ben för arbetet i det här huset.

Herr talman! Riksdagen är ingen statlig förvaltningsmyndighet som vilken annan som helst. Det är en parlamentarisk församling som arbetar på ett sätt som ingen annan institution i Sverige. Det är en helt unik plats – en fantastisk plats, om jag får säga det själv. Förutsättningarna för att vi ska göra oss själva rättvisa är såklart viktiga, men varje enskild ledamots ambitioner är styrande över tid.

När man har blivit omvald till riksdagen några gånger märker man att varje ny riksdag har lite grann av en egen själ och en egen identitet. Det blir förändringar efter varje val. Det blir förändringar i sammansättningen i den här kammaren i form av att partier blir olika stora. Det blir nya individer som börjar röra sig i kammaren och korridorerna. Utskotten bemanas med nya individer som kanske kommer in, kommer ut och byter plats.

Men någonting som hela tiden måste fungera är institutionen, med förutsättningarna, ramarna och stödet. Det är något som hela tiden överlever varje mandatperiod och som det därför är oerhört viktigt att vi finner enighet om över partigränserna. Våra arbetssätt och vårt stöd i den parlamentariska processen ska inte vara en källa till partipolitisk konflikt. Det ska vara det grundläggande som vi alla tillsammans står på, någonting som klargör spelreglerna och förutsättningarna och som även de som kommer hit efter oss ska känna är fullgott för att de i sin tur på ett fullgott sätt ska kunna fullgöra sin uppgift och ge uttryck för sina övertygelser.

Herr talman! Vi har goda förutsättningar redan i dag. Men vi ser också att det finns saker som kan behöva utvecklas i en föränderlig tid. Det ska bli väldigt intressant att se resultatet av en sådan här utredning och se hur vi kan förfina stödet till vår absolut viktigaste demokratiska process, den som sker i det här huset. Med det yrkar jag bifall till konstitutionsutskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 7 En tillfällig allmän flaggdag för att högtidlighålla 50-årsdagen av konungens trontillträde

Konstitutionsutskottets betänkande 2022/23:KU41

En tillfällig allmän flaggdag för att högtidlighålla 50-årsdagen av konungens trontillträde (prop. 2022/23:123) föredrogs.

Anf. 5 LARS JOHNSON (M):

Herr talman! I år är det jubileum. Den 15 september är det exakt 50 år sedan Hans Majestät Konung Carl XVI Gustaf tillträdde Sveriges tron.

Regeringen föreslår därför i en proposition till riksdagen att just den 15 september ska vara en tillfällig flaggdag för att högtidlighålla detta jubileum.

Jag delar regeringens uppfattning att det är en historisk händelse som det finns anledning att uppmärksamma. Det ger också den svenska befolkningen en möjlighet att manifesteras nationell samhörighet.

I år är det faktiskt dubbelt jubileum. Förutom jubileet om 50 år sedan trontrillträdet är det också jubileum om 500 år sedan Gustav Vasa valdes till kung. Det är alltså ett dubbelt jubileum för den svenska monarkin. Båda dessa saker förtjänar att uppmärksammas.

Det tycker jag, herr talman, trots att jag här i riksdagen representerar Skåne, som inte har varit en del av Sverige och Sveriges historia under alla dessa 500 år. Gustav Vasa var som bekant aldrig kung över Skåne.

Det gör mig därför en smula besviken när jag kan konstatera att inte samtliga partier här i riksdagen är så storsinta att de kan ställa sig bakom förslaget om en tillfällig flaggdag.

När man yrkar på avslag med hänvisning till att man nu är motståndare till monarkin har man missat målet. Betänkandet handlar inte om vilket statskick vi ska ha i Sverige. Det handlar om att högtidlighålla ett jubileum.

Frågan om Sveriges statskick debatteras här i kammaren när riksdagen årligen avslår Vänsterpartiets traditionella motion om republik. Senast skedde det den 26 april.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis med glädje yrka bifall till utskottets förslag till beslut. Jag vill också yrka avslag på Vänsterpartiets motion. Flaggan i topp för Sveriges konung och den svenska monarkin!

I detta anförande instämde Susanne Nordström (M) och Gudrun Brunegård (KD).

Anf. 6 JESSICA WETTERLING (V):

Herr talman! Visst är det fint att få leva i en demokrati där man kan ha olika åsikter även i ett ärende som detta.

Herr talman! Det är nog ingen nyhet för någon att Vänsterpartiets principiella inställning är att vi vill avskaffa monarkin och att vi därför årligen motionerar om att införa ett modernt och demokratiskt statskick, precis som föregående talare sa. Där ska även statschefen, som har det främsta ämbetet i Sverige, tillsättas enligt demokratiska principer. Det är något som i alla andra sammanhang brukar anses vara en självklarhet.

Herr talman! Det är faktiskt ganska förvånande och orimligt att regeringen i dagens läge prioriterar att lägga fram detta förslag om att instifta en tillfällig flaggdag. Det finns så många andra mycket mer prioriterade frågor för regeringen att sätta tänderna i.

Det gäller exempelvis de höga matpriserna, de ökande bolånekostnaderna eller larmen från kommuner och regioner som kommer att behöva göra omfattande nedskärningar den kommande tiden. Och jag tror inte att någon av oss är helt oberörd av de dödsjutningar som har varit den senaste tiden.

I skenet av detta blir det en minst sagt märklig prioritering som regeringen nu valt att göra. Med detta korta varsel, och vad det verkar som ganska impulsivt, lägger regeringen fram detta förslag som inte har aviserats på förhand. Det verkar vara ett väldigt spontant infall från regeringen.

Herr talman! Senast för några månader sedan behandlade KU betänkandet om allmänna helgdagar där även flaggdagarna ingår. Då konstaterade utskottet i stort sett enigt att det nyligen gjorts en översyn av de allmänna flaggdagarna och att riksdagen förra våren behandlade regeringens

proposition *Ett modernt offentligt belöningsystem och de allmänna flaggdagarna.*

I den propositionen lämnade regeringen förslag på riktlinjer för ett nytt system gällande offentlig belöning samt riktlinjer gällande Sveriges allmänna flaggdagar.

De nya riktlinjerna innebär bland annat att de allmänna flaggdagarna med koppling till det svenska kungahuset ska bli färre och efter nästa tronskifte enbart omfatta regentens födelsedag och tronföljarens födelsedag från det år att hen fyller 18 år.

Konstitutionsutskottet ansåg då för tre månader sedan att förslaget till riktlinjer om de allmänna flaggdagarna var väl avvägt och har även tidigare ansett att frågor om flaggning vid de statliga myndigheterna och institutionerna bör avgöras av dem själva.

Utskottet ansåg även för några månader sedan att det mot denna bakgrund inte heller fanns några skäl för riksdagen att ta några initiativ till en ny flaggdag. Man har helt enkelt ändrat åsikt på bara några månader.

Herr talman! Vänsterpartiet har inte för avsikt att hindra vare sig allmänhet, myndigheter eller andra som önskar att flagga. Vi anser dock att konstitutionsutskottets tidigare resonemang, som vi delade, rimligen borde vara gångbart även på det aktuella förslaget från regeringen.

Vi anser därför att det inte finns ett behov av att införa denna flaggdag. Jag yrkar bifall till reservationen.

Jag vill önska talmannen, övriga ledamöter och även alla som jobbar i riksdagen en trevlig och avkopplande sommarledighet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 8 Uppföljning och utvärdering av penningpolitiken 2022

Finansutskottets betänkande 2022/23:FiU24
Uppföljning och utvärdering av penningpolitiken 2022
föredrogs.

Anf. 7 INGELA NYLUND WATZ (S):

Herr talman! Med hög inflation och höga räntor pressas nu många hushåll runt om i Sverige, och de hushåll som har det snävtast och har minst marginaler drabbas förstås allra värst. Det är många ensamstående föräldrar – ofta är det mammor det handlar om – som sliter varje dag för att få det att gå ihop. Att pressa tillbaka inflationen och dämpa prisökningarna är naturligtvis viktigt för alla och inte minst för dem.

Herr talman! I december 2022 noterades den högsta inflationen sedan inflationsmålet infördes i början på 90-talet. Inflationsmålet infördes i en tid när svensk ekonomi präglades av hög och volatil inflation under decennier.

I dag står Sverige betydligt bättre rustat för att möta och bekämpa inflationen. Vi har en självständig riksbank med ett trovärdigt och välförankrat inflationsmål. Det måste också sägas att arbetsmarknadens parter har tagit ett enormt ansvar för att se till att svenska löner inte ökar så snabbt att vi får en löne- och prisspiral.

Men inflationsbekämpningen har kostat på. Löntagarna har accepterat reallönesänkningar, och andelen hushåll som lever i ekonomisk utsatthet har ökat för första gången på flera år. Därför har finanspolitiken ett stort ansvar att inte motverka penningpolitiken. Det ställer höga krav på finanspolitiska prioriteringar.

De åtgärder regeringen nu väljer att genomföra bör naturligtvis i första hand och i huvudsak riktas till de mest utsatta. Skattesänkningar för höginkomsttagare är enligt vår mening ett exempel på en finanspolitisk stimulans som inte är nödvändig i nuläget. Vi hade helt enkelt prioriterat annorlunda.

Herr talman! Vi behandlar vi nu betänkandet som utvärderar och följer upp penningpolitiken i år, och vi gör det med delvis ändrade förutsättningar.

Sedan den nya riksbankslagen och ändringar i regeringsformen trädde i kraft den 1 januari har finansutskottet fått ett bredare och djupare ansvar för utvärderingen av Riksbankens måluppfyllelse och effektivitet.

För att klara det utökade uppdraget har utskottet inrättat en arbetsgrupp där samtliga partier ingår. Denna arbetsgrupp ska leda arbetet och föreslå åtgärder för utskottet, som hanterar det vidare.

Det betänkande som vi behandlar i dag handlar emellertid inte om den framtida utvärderingen utan om utvärdering av Riksbanken för 2022. Då hade den nya riksbankslagen inte trätt i kraft. Vi har alltså utvärderat Riksbanken utifrån den gamla riksbankslagen där målet för penningpolitiken preciseras till att den årliga förändringen av konsumentprisindex med fast ränta, KPIF, ska vara 2 procent och tjäna som riktmärke för pris- och lönebildningen.

Rysslands invasion av Ukraina och pandemins kvarvarande störningar i utbud och efterfrågan har pressat upp inflationen under 2022.

Mätt enligt KPIF steg den med 7,7 procent under året och i december med hela 10,2 procent, vilket måste sägas vara en stor avvikelse från målet. Men de långsiktiga inflationsförväntningarna låg ändå under året på nära 2 procent.

Vid de penningpolitiska mötena i april, juni, september och november höjde Riksbanken sammantaget styrräntan från 0 till 2,5 procent. Under 2022 har direktionen varit enig i alla beslut utom på mötet i februari, då styrräntan lämnades oförändrad på 0 procent och man beslutade att fortsätta köpa värdepapper för att kompensera för förfall. Här fanns reservationer från vice riksbankscheferna Breman, Flodén och Ohlsson.

Herr talman! Utskottet har haft flera underlag för att genomföra årets utvärdering: Riksbankens egen årliga redogörelse för penningpolitiken och två öppna utfrågningar av direktionen. Professorerna John Hassler och Per Krusell och docent Anna Seim vid Centrum för penningpolitik och finansiell stabilitet vid Stockholms universitet har också på utskottets uppdrag utvärderat penningpolitiken 2022. Deras rapport har varit ett värdefullt underlag för utskottet, och vi delar flera av deras slutsatser.

Utskottet noterar och välkomnar att Riksbanken i sin egen redogörelse lyfter fram behovet av att förbättra arbetet med inflationsprognoserna eftersom man i likhet med flera andra centralbanker underskattade kraften i återhämtningen efter pandemin. Några av de åtgärder som Riksbanken lyfter fram är ökat fokus på förändringar i företagens beteende när det gäl-

ler prissättning, bättre omvärldsbevakning och mer arbete med modeller för olika scenarier.

Herr talman! Utskottet har i bred enighet landat i några slutsatser. Eftersom inflationsförväntningarna under 2022 låg nära 2 procent delar vi de externa utvärderarnas bedömning att Riksbanken trots allt i stort levde upp till prisstabilitetsmålet. Men vi delar också utvärderarnas bedömning att penningpolitiken borde ha stramats åt tidigare, redan i februari. Tidigare höjd ränta och snabbare avveckling av värdepappersinnehaven hade kunnat leda till en minskad risk för tappat förtroende för Riksbanken.

Riksbankens prognosarbete var bristfälligt och missade det inflationstryck som uppstod i flera länder i slutet av 2021. Riksbanken borde också, åtminstone vid mötet i februari, ha arbetat med olika scenarier för inflationen och kommande styrräntor.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och önska utskottskansliet, kollegorna i utskottet, talmanspresidiet och Riksdagsförvaltningen en riktig trevlig sommar.

Anf. 8 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik:

Herr talman! Det här är alltså en debatt om penningpolitiken 2022. Trots det verkar Ingela Nylund Watz och Socialdemokraterna vara kvar i gårdagens budgetdebatt och fortsätter att upprepa mantrat där man försöker vilseleda svenska folket när det gäller vad regeringen och Sverigedemokraterna egentligen gör.

Man pratar om sänkt skatt för höginkomsttagare när detta egentligen handlar om sänkt skatt för bland andra poliser och barnmorskor. Med Ingela Nylund Watz logik vill man i stället höja skatten med en tusenlapp i månaden från Socialdemokraternas håll för de här grupperna.

Vad detta egentligen handlar om är en indexering med KPI. Det är någonting som görs varje år, och det är någonting som regeringar av olika färg har gjort. Det är en indexering som görs på flera andra områden – garantipensionen, studiestödet, sjukersättningen med mera. Så varför fortsätter man att försöka vilseleda befolkningen genom att fördumma debatten och prata om annat än vad den egentligen handlar om?

Eftersom det här handlar om penningpolitiken måste jag passa på att fråga Ingela Nylund Watz och Socialdemokraterna hur de tänker sig att deras regeringsunderlag ska få ihop en budget när de samarbetar med två partier som har ofinansierade åtgärder på 21 miljarder kronor respektive 17 miljarder kronor. Vilken effekt tror Ingela Nylund Watz att det skulle få på inflationen?

Anf. 9 INGELA NYLUND WATZ (S) replik:

Herr talman! Tack, Dennis Dioukarev, för frågorna! Till att börja med kvarstår jag vid uppfattningen i den illustration jag gav av hur jag tycker att finanspolitiken bör agera i syfte att inte motverka penningpolitiken. Det handlar om att genomföra tuffa prioriteringar i finanspolitiken.

Vår prioritering har varit en annan än den regeringen har gjort. Regeringen har valt att sänka eller låta bli att låsa indexeringen för höginkomsttagarna till en kostnad av 13 miljarder. Vi menar att det var ett dåligt avvägt beslut när det handlar om att inte motverka penningpolitiken. Vi hade valt att genomföra bredare stimulanser till hushåll och välfärd.

När det handlar om vilka budgetalternativ som finns i kammaren röstade vi om det i går. Hur budgetalternativen ser ut efter nästa val – när det nu blir av – om den här regeringen klarar av att hålla ihop sitt underlag får vi se då.

(Applåder)

Anf. 10 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik:

Herr talman! Ja, det ska vi göra. Jag är inte orolig över huvud taget när det gäller att vi ska kunna hålla ihop vårt regeringsunderlag. Om man kollar på oppositionens sida ser man i stället fyra splittrade budgetalternativ. Det spretar åt alla möjliga håll och kanter.

När det gäller regeringens och Sverigedemokraternas budget har såväl Riksbanken som Finanspolitiska rådet konstaterat att vårt budgetalternativ är väl avvägt och att vi inte motarbetar Riksbankens penningpolitik över huvud taget.

Indexeringen med höjd skiktgräns för statlig skatt har inte heller någon påverkan på inflationen på det sätt som Ingela Nylund Watz försöker göra gällande.

Jag skulle återigen vilja få ett svar. Hur tror Ingela Nylund Watz att inflationen skulle påverkas om oppositionens budgetar, där man går fram med stora ofinansierade stimulansåtgärder, hade blivit verklighet?

Anf. 11 INGELA NYLUND WATZ (S) replik:

Herr talman! Det ska bli spännande att framöver debattera olika budgetalternativ, precis som vi gjorde i kammaren i går med Sverigedemokraterna och alla andra partier här i Sveriges riksdag.

För Socialdemokraternas del är vi extremt angelägna om att föra en stram finanspolitik som gör att vi kan vårda Sveriges möjligheter att ha ett gott välfärdssamhälle också i framtiden. Det är faktiskt så, om Dennis Dioukarev tänker efter, att den starka ekonomi som Sverige har och som regeringen har fått ta över är ett mångårigt arbete med flera år i rad av ekonomiska överskott som har gjort att svensk ekonomi nu står stabil. Det tror jag att Dennis Dioukarev i grund och botten har att tacka Socialdemokraterna för.

(Applåder)

Anf. 12 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Herr talman! Året 2022 går till historieböckerna som ett utmanande år i alla tänkbara avseenden – i form av mänskligt lidande och, i denna kontext, i en ekonomisk mening.

För första gången på flera decennier var hög inflation en realitet som vi alla ställdes inför – ett fenomen som Sverige och majoriteten av de industrialiserade länderna inte upplevt på tre decennier och en verklighet som de allra flesta kanske inte trodde skulle komma tillbaka över huvud taget.

Vi har haft lyxen att leva med en förutsägbart låg och stabil inflation så till den grad att det snarare har varit risken för deflation som har diskuterats ända sedan jag blev riksdagsledamot 2014. Men i dag är inflation ett fenomen som alla svenskar känner av. Vi har dyrare livsmedel, dyrare drivmedel och högre elräkningar. Därför är Riksbankens mål om låg och stabil inflation och därmed finansutskottets granskning av Riksbankens

måluppfyllnad särskilt viktig i den nya, förhoppningsvis temporära, inflationsmiljö som vi i dag lever i.

Så hur hamnade vi här? Låt mig sätta en kort problemformulering.

År 2020 stängde världen ned på grund av pandemin, med stora fall i bnp som följd. Lockdowns och hemarbete gav utbudsstörande effekter, det vill säga störningar i globala leveranskedjor – i produktion och distribution – som ledde till varubrist och fördubblade fraktpriser. Detta skedde samtidigt som finans- och penningpolitiken bjöd på kraftiga stimulanser av efterfrågan. Man skapade mycket pengar, och man skapade billiga pengar. Detta i kombination med ett uppdämt konsumtionsbehov som fullständigt exploderade när restriktionerna släpptes, och därefter en europeisk energikris, satte upp perfekta förutsättningar enligt skolboken för hög inflation.

Det är i ljuset av denna dramatiska händelseutveckling som finansutskottet utvärderar penningpolitiken 2022.

Utvärderingen i sig är inte ny. Utskottet har gjort den årligen sedan 1999 då vi fick en självständig riksbank. Vad som är helt nytt för i år är dock den externa rapport om penningpolitiken 2022 som utskottet har beställt av Centrum för penningpolitik och finansiell stabilitet, Cemof, vid Stockholms universitet. Rapporten är den första i sitt slag och utgör tillsammans med utskottets öppna utfrågning av direktionen ett fördjupat underlag i årets utvärdering.

I och med den nya riksbankslagen ställs också högre krav på den demokratiska granskningen av Riksbanken, och därför har finansutskottet fått en tydligare roll i granskningen. En arbetsgrupp rörande riksbanksfrågor har formerats under finansutskottet, en grupp där undertecknad fått privilegiet att leda arbetet i egenskap av ordförande.

Herr talman! Rapportens huvudsakliga slutsats är att Riksbanken i stort har uppfyllt prisstabilitetsmålet under 2022. Som tittare kanske man hajjar till och frågar sig hur det kommer sig när vi har haft en tvåsiffrig inflation. Hur kan Riksbanken ha gjort sitt jobb trots dessa siffror? Svaret på den frågan är att det är på grund av att de långsiktiga inflationsförväntningarna är i linje med 2-procentsmålet.

Med de långsiktiga inflationsförväntningarna menar jag – och detta är pudelns kärna – att om inflationsförväntningarna bland allmänheten, marknaden och arbetsmarknadens parter skulle springa iväg, dvs att man kom till ett läge där man började acceptera hög inflation som det nya normala, skulle vi få helt andra problem i samhällsekonomin med prislönespiraler och annat som vi absolut inte vill se igen. Med parternas kollektivavtal för industrin som landade på 7,4 procent över två år, eller 3,6 procent per år, och marknadens långsiktiga inflationsförväntningar som fortsätter att sjunka och ligger på 2,1 procent för maj månad är dock slutsatsen att trovärdigheten för inflationsmålet som ett nominellt ankare för ekonomin alltjämt är intakt.

Men så finns det såklart synpunkter i rapporten när det gäller olika policybeslut och Riksbankens kommunikation, synpunkter som förtjänar att lyftas upp för offentlig genomlysning och diskussion.

Låt mig börja med räntebanan. Redan vid årsskiftet 2021/22 uppmättes svensk inflation enligt Riksbankens målvariabel KPIF till drygt 4 procent, det vill säga dubbelt så hög som inflationsmålet på 2 procent. Bank of England hade vid det laget börjat höja sin ränta, i USA hade inflationen börjat stiga mycket snabbt och svensk inflation låg som sagt en bit över

inflationens målet. Sett i denna kontext saknas det inte argument för att räntan borde ha höjts redan vid februari mötet 2022 och inte vid april mötet. Det framstår också som rimligt att man kunde ha dragit av plåstret direkt genom en dubbelhöjning för att komma i kapp inflationen.

Samtidigt konstateras det i rapporten att även om penningpolitiken skulle ha agerat perfekt hade effekten på inflationen sannolikt blivit marginell eftersom det är svårt för en centralbank att styra prisförändringar som till stor del orsakats av krig och andra utbudsstörningar.

Det ligger såklart i sakens natur att det är lätt att så här i efterhand kritisera Riksbanken, som ju måste fatta dessa svåra beslut i realtid. Men att totalt avfärda att varningssignalerna saknades helt och att ingen påtalade riskerna under och efter pandemin är felaktigt.

Låt mig även säga något om tillgångsköpen. Rapporten lyfter det faktum att Riksbanken höjde styrräntan med 25 punkter vid april mötet 2022 men sedermera fortsatte med QE, kvantitativa lättnader. Att å ena sidan höja räntan och signalera en åtstramning av penningpolitiken men å andra sidan fortsätta med expansiva åtgärder i form av tillgångsköp framstår som motsägelsefullt, och detta fick sedermera konsekvenser för Riksbankens resultat.

Den större principiella frågan i sammanhanget är vilken effekt tillgångsköpen får på marknadens funktionssätt. Vad händer om marknadsaktörerna börjar räkna med att Riksbanken alltid ska träda in som köpare i sämre tider, eller som under 2022 när det inte längre fanns någon risk över huvud taget för finansiell kollaps? Slutsatsen är att metoden och verktyget som sådana är legitima och viktiga för en centralbank men att tillämpningen kan diskuteras.

Låt mig avslutningsvis även säga ett par ord om växelkursen. Deprecieringen av kronan är någonting som alla svenskar känner av genom att semesterresorna har blivit dyrare men framför allt genom att livsmedelspriserna har gått upp kraftigt till följd av höjda importpriser. Sedan har vi naturligtvis elräkningar, som har en inrikespolitisk förklaringsfaktor. Detta går dock utanför ramarna för dagens ärende, så jag lämnar det därhän.

Jag fortsätter med att konstatera att Riksbanken inte har något fastställt mål för växelkursen, men klart är att en svag krona försvårar inflationsbekämpningen.

I teorin borde den svenska kronan i dagsläget vara undervärderad gentemot valutorna i andra centralbanker som ligger längre fram i sin räntehöjningscykel och därmed behöva stärkas på sikt, givet att Riksbanken har någon eller några höjningar kvar. Men verkligheten har trumfat teorin, och kronan är i dag nere på nivåer som vi senast såg vid finanskrisen 2008.

Rapportförfattarna konstaterar att växelkurser är notoriskt svåra att förutsäga och påverkas av så många variabler att de i praktiken kan antas vara slumpmässiga över tid. Vi har dock sett att försvagningen tilltagit i samband med turbulensen i svensk kommersiell fastighetssektor, och därmed stärks också den tes som existerar om att det finns en inbyggd fastighetsriskpremie i värderingen av kronan, det vill säga att marknaden helt enkelt väljer bort risk, alltså kronan, till förmån för större, stabilare valutor som euro eller US-dollar.

De slutsatser som rapporten pekar på är alltså för det första att Riksbanken har begränsad möjlighet att påverka växelkursen, för det andra att

i den mån man kan påverka den bör man mycket tydligare gå ut och kommunicera – eller verbalt interвенера, om jag kan uttrycka det så – hur man ser på kronan och vad målet för växelkursen egentligen är.

Med de orden rundar jag av mitt anförande och yrkar bifall till utskottets förslag. Jag passar också på att önska talmannen, utskottets ledamöter och utskottskansliet en glad midsommar och en skön ledighet.

(Applåder)

I detta anförande instämde David Perez (SD).

Anf. 13 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Varje år genomför riksdagen en uppföljning och utvärdering av tidigare års förda penningpolitik. Fokus ligger på om man uppnått målen och varit effektiv i de åtgärder man vidtagit.

För att göra detta går utskottet igenom den redogörelse som Riksbanken årligen förser riksdagen med. Det har vi gjort i år precis som tidigare år. Nytt för i år är att vi även har gett ett externt uppdrag om en oberoende utvärdering av penningpolitiken. Den har genomförts av professorerna John Hassler och Per Krusell samt docent Anna Seim.

Rapporten, som går att läsa i sin helhet, går igenom de beslut som direktionen fattat, kommer med en rad slutsatser och rekommendationer för framtiden samt landar i fyra kritikpunkter. Rapporten besvarar också vanliga frågor som man hör i debatten kring Riksbanken om den höga inflationen och hur vi bekämpar den. Den är både kärnfull och begriplig, även för den som inte själv är professor eller ens ekonom.

Jag vill stanna upp lite vid just detta. Jag tror nämligen att det är viktigt att debatten är bred, särskilt i ekonomiskt tuffa tider. Det är viktigt att den möjliggör för många att delta och att den sänker tröskeln för att läsa på. Om man inte har varit insatt i penningpolitik och ekonomiska frågor tidigare ska man känna att man kan bli det.

Kunskap och förståelse gör förvisso inte att pengarna i plånboken slutar att tappa i värde. Det gör inte marginalerna större eller att kostnaderna på bensin och mat automatiskt sjunker. Det finns ingen magisk trollformel. Däremot ger information och kunskap en känsla av kontroll. Det skapar transparens och är en grund för tillit till att penningpolitik och finanspolitik bedrivs i syfte att åter nå inflationsmålet och få ned de höga kostnaderna – inget annat.

Av dessa anledningar genomförde finansutskottet en öppen utfrågning. Man kan titta på den i efterhand på riksdagens hemsida, och man kan läsa utdrag ur den i detta betänkande. Riksbanken gav där en hel del svar utifrån rapporten och de här kritikpunkterna. Man informerade om en rad åtgärder som man redan har vidtagit med anledning av den och om annat som man arbetar vidare med.

Denna utvärdering har blivit mer än en pappersprodukt eftersom vi har gjort den till det. Den är ett betydelsefullt inslag och ett tecken på att vi i Sverige fortfarande är duktiga på konstruktiv kritik och sakliga debatter och diskussioner, oavsett hur det ibland kan låta om det i den politiska debatten.

Jag rekommenderar verkligen läsning av betänkandet.

Avslutningsvis vill jag dela med mig av fyra spoiler alerts. Det första är att vi i stort sett anser att prisstabilitetsmålet nåtts, trots den höga inflationen.

Även om man lyckats bibehålla förtroendet för inflationsmålet har Riksbankens inflationsprognoser återkommande varit bristfälliga. Man underskattade inflationstrycket. Det ökade risken för att förtroendet för inflationsmålet och att man kan nå det skulle försvagas.

Penningpolitiken borde också ha stramats åt tidigare, det vill säga att räntehöjningarna borde ha påbörjats tidigare. Det hade faktiskt kunnat leda till en något lägre inflation.

Det är positivt att man har ökat sin tillgång till så kallad snabb data, för att ha också den typen av underlag till sina prognoser framöver. Men man borde ha kunnat luta sig mer mot grundläggande ekonomisk teori. Det kan vara särskilt viktigt i tider då det sker oväntade och ovanliga förändringar.

Man hade också i februari 2022 kunnat ana att vi skulle få en längre period av hög inflation. Därför borde man ha höjt räntan tidigare och även slutat köpa värdepapper och i stället påbörjat försäljning av dessa. Det ska tilläggas att tre av direktionens sex ledamöter förespråkade det.

Med det här vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut.
(Applåder)

Anf. 14 ALI ESBATI (V):

Herr talman! Det är något av en tradition att penningpolitiska och riksbanksrelaterade frågor är uppe för debatt dagen före sommaruppehållet inleds. Det är oftast ett till synes enigt utskott utan skarpare konflikter. Så kommer det i huvudsak att vara även i dag. Det beror mer på ärendets utformning än att penningpolitiken inte kan eller bör vara tema för diskussion i till exempel riksdagen.

Det här är mer allmänt en väntad och lite olycklig bieffekt av den starka idén om Riksbankens självständighet från regering och riksdag. Själva penningpolitiken skulle inte utformas i en politisk kontext. Framför allt skulle den inte ha genuint politiska implikationer.

Det blir lite extra märkligt i ett läge då penningpolitikens betydelse har hamnat i ett skarpare ljus, i och med bland annat den inflationskris som pågår. Den pågår förvisso i hela världen i princip, men det finns vissa nationella skillnader i utfall och motstrategier.

Debatten i dag handlar som sagt om ett betänkande från finansutskottet om penningpolitiken 2022, som även tar in en extern utvärdering, vilket har nämnts. Vänsterpartiet är i princip eniga när det gäller slutsatserna.

Jag kan i och för sig notera att Riksbankens värdepappersköp ägnas en del uppmärksamhet. Det är ett område som Vänsterpartiet tidigt, även före 2022, ville lyfta upp en del farhågor kring. Det handlade framför allt om att den typen av kvantitativa lättnader, som man väl kan kalla det, riskerar att spä på tillgångsbubblor. De bidrar då till att öka den ekonomiska ojämlikheten i samhället, eftersom tillgångsägandet vid utgångspunkten är väldigt ojämnt fördelat.

Självklart ska man ställa det mot potentiella vinster. Det skulle kunna vara för att stabilisera sysselsättning och tillväxt eller i det här fallet mer för att bidra till att stabilisera det finansiella systemet. Men i det här fallet framstår vinsterna som jämförelsevis marginella, i alla fall med facit i hand.

Den synpunkt som vi framför allt har och som har föranlett ett särskilt yttrande, inte en reservation, gäller den dramatiska utvecklingen under 2022 när penningpolitikens utformning och andra penningpolitiskt relevanta frågeställningar har spelat en betydande roll för samhällsekonomin utveckling. Det borde ha kunnat utgöra en grund i någon form för en bredare politisk debatt, en samhällsdebatt, om penningpolitiken och om Riksbanken.

Det kan låta lite klurigt eller nördigt. Men det finns ett spänningsförhållande här. Penningpolitikens mål är förenklat uttryckt. Det är en siffra man ska följa och försöka nå. När det är så tydligt överordnat andra mål leder det gärna till att man tänker att det penningpolitiska målet inte skulle vara laddat med omdömen och politiska värderingar och inte påverka olika grupper på olika sätt. Det är inte sant. Det är definitivt inte sant när det gäller vilka metoder man i slutänden använder för att försöka nå det målet.

Vi i Vänsterpartiet har länge varit kritiska till det ramverk som styr Riksbankens penningpolitik. Vi har presenterat en del av våra synpunkter och förslag till reformer i vår följdmotion till propositionen om den nya riksbankslag som riksdagen antog i slutet av 2022. Vi föreslog bland annat att inflationsmålet borde kompletteras med ett sysselsättningsmål och att detta mål inte skulle vara underordnat inflationsmålet. Den förda penningpolitiken 2023 aktualiserar den kritiken.

Det handlar också om att ha bättre, mer verklighetsförankrad och uppdaterad diskussion om den faktiska inflationssituation som vi nu ser i Sverige och i omvärlden. Den nuvarande inflationsuppgången är driven av problem på utbudssidan, där effekterna av Rysslands anfallskrig mot Ukraina och efterföljande effekter av pandemin spelar en avgörande roll. Men hur den utspelar sig spelar också roll om man har dåligt fungerande marknader och bristande konkurrens inom specifika viktiga marknader. I Sverige har vi sett det på elmarknaden och livsmedelsmarknaden och inom banksektorn.

Det här är strukturella problem som visar sig tydligare i den här situationen och som leder till högre prisökningar inom de sektorerna. Vi ser också att det i hög grad är prisförändringar inom dessa sektorer som har dragit upp den svenska inflationen.

Vi vet samtidigt att penningpolitiken i bästa fall verkar med fördröjning. Därför menar vi i motsats till en del saker som sagts här att det hade varit väldigt rimligt i det perspektivet att tänka sig att Riksbanken exempelvis i början av 2023 hade pausat räntehöjningarna och åtminstone låtit dem spela ut innan man gick vidare med ytterligare höjningar, särskilt när det var tydligt att ekonomin var på väg att mattas av och på väg mot en lågkonjunktur.

Det är problematiskt att penningpolitiken blir så enkelspårigt inriktad på att försöka påverka inflationsförväntningarna, trots att det är väldigt svårt att se att räntorna har någon direkt påverkan på själva inflationen. Det blir en klurig diskussion att ha på ett rimligt sätt.

Samtidigt har Riksbanken sitt inflationsmål på 2 procent att förhålla sig till. Det blir lite konstigt. Om Riksbanken hade haft ett tydligare dualt mål för sin penningpolitik där realekonomiska hänsyn hade kunnat väga tyngre hade man rimligen kunnat agera annorlunda, i alla fall under 2023, men framför allt borde en situation där det som sagt går att ifrågasätta vilken effekt räntorna över huvud taget får på den faktiska inflationsutveck-

lingen leda till en större diskussion om finanspolitikens roll för inflationsbekämpningen, inklusive behovet av åtgärder för att temporärt eller mer varaktigt förändra och förbättra konkurrensförhållandena på tidigare nämnda marknader.

Det här är en diskussion som vi delvis har haft. Vi var i alla fall några som försökte ha den, till exempel i går under debatten om vårbudgeten. Men det blir lätt så att många politiska aktörer gömmer sig bakom Riksbankens hantering av penningpolitiken och bakom förenklade – jag skulle säga föråldrade – normer och dogmer för inflationshantering.

Vi hörde här för bara några minuter sedan en företrädare för det ledande partiet i regeringskoalitionen försöka blanda bort korten om regeringens finanspolitik och hävda att det inte förekommer några stora skattesänkningar till de bäst bemedlade och att det inte förekommer några stora neddragningar på välfärden. Men det är ju verkliga händelser som inte går att få bort genom semantik. Det säger något om de prioriteringar som finns i finanspolitiken.

Just nu är det så att dagens inflation inte är lönedriven. När det finns en växande mängd information och analyser som tyder på att företagen passar på att höja priserna mer och kan göra det i större utsträckning där det finns strukturproblem med stark marknadsmakt för vissa aktörer borde rimligen politiken – finanspolitiken eller regeringspolitiken – inriktas på att analysera och agera på de områden där det här kan påverkas och åtgärdas. Men det sker inte, och det är också så att den internationella debatten om detta tycks frånvarande. Det är det verkligt stora problemet i dag.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag lägga penningpolitiken och dess finanspolitiska kringverk åt sidan och passa på att inför sommaruppehållet – som i och för sig kommer att brytas av något EU-ärende – tacka finansutskottets presidium, som jag tycker har hanterat utskottsarbetet väl, tacka det pigga talmanspresidiet och framför allt tacka finansutskottets kansli. Det är ju ett kansli som spelar en stor men undanskymd roll för att den demokratiska processen ska fungera smidigt, snabbt och transparent. Det är både stort och smått som ska passera, och det görs alltid välvilligt och skyndsamt.

För oss som har en stark tilltro till den parlamentariska processen är det särskilt viktigt att just riksdagen kan hantera relevanta frågor på ett dynamiskt men alltid noggrant och stabilt sätt. Därför vill jag rikta ett särskilt stort tack till dem. Ha en fin sommar!

Anf. 15 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik:

Herr talman! Jag hade inte tänkt ta några repliker alls i dag, men det har blivit två eftersom man reagerar på vissa saker som Ali Esbati tar upp i sitt anförande.

Det ena jag tänker på är att man i det särskilda yttrandet ser att Vänsterpartiets ambition är att politisera penningpolitiken eftersom man önskar att de penningpolitiska målen ska styras av Sveriges riksdag. Det var någonting som Sverigedemokraterna och flera andra partier motsatte sig med emfas i Riksbankskommittén. Glädjande nog fick vi igenom vårt förslag att det inte är riksdagen som ska styra Riksbankens penningpolitik eller mål.

Det andra jag reagerade på är att man vill ha ett dualt mål för penningpolitiken. I dag är inflationsmålet det överordnade målet för penningpoli-

tiken, men Riksbanken får ta realekonomisk hänsyn givet att de långsiktiga inflationsförväntningarna bland befolkning och marknadsaktörer är intakt, vilket de ju är. Riksbanken får alltså redan i dagsläget ta realekonomisk hänsyn.

Min fråga till Ali Esbati när det gäller det duala målet är vad unionsrätten säger om det.

Anf. 16 ALI ESBATI (V) replik:

Herr talman! Det stämmer att Vänsterpartiet tycker att politiska frågor är politiska. Det är också det vi utvecklar i motionen om riksbankslagen och i andra sammanhang. Frågorna är politiska även om man säger att de inte är det. Vår poäng är att det kan uttryckas på olika sätt i det institutionella ramverket runt olika frågeställningar.

Här får man – vilket jag försökte komma in på förut – en illusion av att penningpolitiska avgöranden inte får andra typer av politiska effekter. Sedan kan det diskuteras vad som är den bästa institutionella formen för dem, och vi menar att det inte är att försöka prata bort de implikationerna. Därför är det väldigt rimligt att riksdagen har större inflytande över formuleringen av de målen. Det är helt riktigt, och det är jättefint om fler tack vare Dennis Dioukarevs inlägg kan ta del av det Vänsterpartiet tycker i de här frågorna.

Vad gäller realekonomiska hänsyn är den viktiga poängen att det oavsett hur man formulerar målen finns det implicita realekonomiska hänsyn som kommer att behöva tas. Det är ju människor som fattar besluten, och vilka impulser man har att fatta besluten påverkas av vad man anser är ekonomins tillstånd och vad som är viktigt och inte i en ekonomi. Därför vore det rimligt att också formulera det annorlunda.

Vad unionsrätten säger om detta kan man se som föremål för förändring – det var intressant att höra från en sverigedemokrat att det inte skulle vara så – men vi menar att det är möjligt att inom ramen för unionsrätten utnyttja och pröva ett utrymme som kan finnas där. Sverige är till exempel inte med i EMU, och det är också en del av unionsrätten.

Anf. 17 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik:

Herr talman! I grund och botten kan man konstatera att om Vänsterpartiets åsikter, särskilda yttranden och politik på det här området skulle få genomslag skulle det skicka svenskt centralbanksberoende tillbaka till 1999. Då var Vänsterpartiet förvisso också emot en oberoende centralbank. Det löper alltså bokstavligt talat som en röd tråd genom Vänsterpartiets politik hur man ser på oberoende penningpolitik. Att man vill politisera denna institution är väldigt tydligt i det Ali Esbati säger, i Vänsterpartiets särskilda yttrande och framför allt i de ställningstaganden Vänsterpartiet gjorde i Riksbankskommittén. Jag är glad över att det inte blev på det viset.

Vad gäller det duala målet är Sverigedemokraterna inte EU:s största fan. Det kan vi konstatera, men det är icke desto mindre ett konstaterande att ett dualt mål skulle bryta mot unionsrätten. Det är således inte genomförbar politik.

Jag funderar på ett större sammanhang, när man lägger ihop ett plus ett. Av Vänsterpartiets vårbudgetmotion framgår att det finns ofinansierade åtgärder på 21,2 miljarder kronor. Man lånar alltså upp pengar i en höginflationsmiljö, och alla vet vad det leder till, nämligen till ännu högre

inflation. Givet den bakgrunden förstår man varför Vänsterpartiet vill avskaffa inflationsmålet i dess nuvarande form. Om man inte har ett mål kan man inte heller misslyckas.

Anf. 18 ALI ESBATI (V) replik:

Herr talman! När det gäller budgetpolitiken är ganska mycket tvärtemot vad Dennis Dioukarev säger. Det är i och för sig en vanlig händelse när man diskuterar med sverigedemokrater. De förslag som Vänsterpartiet lade fram i höstas i budgeten och i vårbudgetmotionen syftar på flera sätt till att pressa tillbaka inflationen så som den ser ut i dag. Jag har här tagit upp att vi kan konstatera att det finns strukturella problem på vissa marknader där det går att pressa tillbaka inflationens viktiga komponenter. Även taxehöjningar får en annan effekt på inflationsutvecklingen.

Dennis Dioukarev vill i stället sprida ut pengar till höginkomsttagare och godsägare, och det får också effekter på inflationen, fast mer handfast uppåt. Där är vi oeniga om hur man kan agera. Vad den regering som Dennis Dioukarev bestämmer över gör för att bekämpa inflationen är i huvudsak ingenting. Där menar vi att vår politik gör mer och är bättre.

I övrigt är det helt riktigt konstaterat att Vänsterpartiet har en annan syn på hur den ekonomiska politiken bör utformas. Det är en syn som är mer inriktad på att ta mer realekonomiska hänsyn och ta intryck av en ekonomisk-politisk och akademisk debatt, som har funnits över lång tid i Europa. Om några år kommer den att märkas mer i den svenska debatten. Då kommer en del av de ståndpunkter som här tas för givna att framstå som daterade och märkliga.

Den som lever får se.

Anf. 19 MARTIN ÅDAHL (C):

Herr talman! Denna debatt illustrerar hur nära dessa frågor är till allas vardag. För första gången på länge upplever jag att nästan alla diskuterar vid köksbordet vad Riksbanken kommer att göra vid sitt nästa räntebeslut i juni. Beslutet kommer att påverka privatekonomin, där ränteposterna för många har mångfaldigats. Precis som Riksbanken har visat drabbar inflationen hushållens ekonomi ännu hårdare än vad räntorna gör för de flesta hushållen.

Det intressanta i debatten är den roll som riksdagen har. Riksdagen har bestämt att penningpolitiken ska vara oberoende. Hög och snabbt skiftande inflation är negativt för ekonomin. Vi har i bred enighet sagt att dessa frågor delegeras till Riksbanken, som då är oberoende. Samtidigt ska vi utvärdera hur det har gått. Det måste ju finnas någon form av utvärdering. Men det är lätt att i diskussionerna snubbla över nästa steg till vad vi vill att Riksbanken ska göra här och nu eller till och med framöver.

Det finns några saker som vi kan göra. Den första är att i våra utvärderingar noga värna oberoendet. Den andra saken är att hålla debatten levande. Det är viktigt med öppna utfrågningar där tuffa frågor ställs. Det ska inte vara medskick till Riksbanken, men frågor som finns där ute ska ställas. Vi ska inte själva leka ränteanalytiker eller bedömare, eller ge instruktioner till Riksbanken.

Sedan finns de utmärkta utvärderingarna som i år har genomförts av några av våra främsta nationalekonomer, nämligen John Hassler, Per Kruusell och Anna Seim.

Den tredje saken är att på olika sätt konstatera att man har uppfyllt målet. Men det är nästan mekaniskt. Riksbanken är den första som säger att man inte har uppfyllt målet i år. Man är inte i närheten. Är inflationen över 10 procent och målet är 2 procent har man inte nått målet. Samtidigt är man i gott, eller dåligt, sällskap med nästan alla andra centralbanker i världen. De mätningar som har gjorts visar att det finns ett förtroende, och det har funnits där under hela den period som utvärderats. Jag tror fortfarande att Riksbanken kommer att uppfylla målet om 2 procent.

Den fjärde saken är att inte gå in och peta i villkoren för hur Riksbanken agerar. Det gäller särskilt nu eftersom man har köpt upp många obligationer – det har diskuterats och utvärderats om det är bra eller dåligt – för att få upp inflationen när den varit för låg. Nu har det skett stora förluster. Med den nya riksbankslagen kan man ifrågasätta om det har varit bra eller inte eftersom man har fyllt på med Riksbankens eget kapital när siffrorna har blivit negativa.

När vi utvärderar och granskar Riksbanken ska det ske på ett så automatiskt och så lite inblandande sätt som möjligt utifrån de roller vi har.

Den femte saken, och sista, är att vi ska dra lärdom av våra roller i kammaren och hur vi påverkar Riksbanken. Det är uppenbart över hela världen att politiken överstimulerade ekonomin i slutet av pandemin. Det har skett dels genom höga finanspolitiska utgifter, en för expansiv politik, dels därför att vi med en god vilja lagt fram så omfattande garantier att människor har upplevt att allt är safe. Alla våra utgifter kommer alltid att täckas upp av politiken. Då blir politiken ännu mer expansiv, och ett expansivt tryck i ekonomin har fortsatt att pågå.

Det är viktigt att fokusera på sådant i finanspolitiken som hjälper Riksbanken att sänka kostnaderna. Det gäller självklart konkurrensen, och det gäller också sådant som kan sänka kostnaderna. Om kostnaderna för att anställa sänks blir det mindre tryck i inflationen. Om skatten på arbete sänks stärks utbudet och knappheten i ekonomin minskar. Att spara på energi sänker energipriserna. Ett svenskt utbud av mat gör att det inte finns risk för prisexplosioner på mat.

Det finns saker som kan göras, och det är en del av politiken. Vi kan diskutera vad som är viktigt eller inte, men vi har definitivt en roll.

Låt mig summera, herr talman. Det här är en utvärderingsdebatt. Riksbanken uppfyller inte målet. Det konstateras i en utvärdering som de framstående nationalekonomerna har gjort. Banken har ändå på många sätt gjort vad vi kan förvänta oss enligt de ramverk som finns. Nu värnar vi bankens oberoende och dess viktiga uppdrag framöver att värna prisstabiliteten.

Med detta vill jag passa på att inför sommarledigheten tacka talmanspresidiet och talmannen för alla insatser och all tolerans med oss ledamöter och alla våra brister. Ni har underlättat mycket för oss och visat stor värdighet vid många viktiga tidpunkter. Jag vill också tacka finansutskottets kansli, som är ovärderligt. Vi står här och framstår som, hoppas jag, hyggligt välordnade. Men det är ett fantastiskt maskineri som ligger bakom, till exempel i form av underlag från utvärderingen av penningpolitiken. Arbetet görs av detta eminenta kansli, där det finns människor med mycket stora kunskaper och stort tålamod med oss ledamöter. Ett mycket stort tack till dem för deras fantastiska insatser. Vidare tackar jag mina kollegor i finansutskottet och presidiet.

Anf. 20 YUSUF AYDIN (KD):

Herr talman! Dagens debatt handlar om utvärderingen av penningpolitiken – ett väldigt viktigt område som har stor påverkan på samhällsekonomin i stort men också, som någon har konstaterat, på enskilda hushålls och företags ekonomiska situation. Detta har varit särskilt relevant under 2022, som präglats av hög inflation, kraftigt stigande räntor och en svag krona.

Som sagts tidigare har Riksbanken en starkt oberoende ställning, som är reglerad i grundlagen. Detta oberoende ställer också krav på en demokratisk granskning av Riksbanken, och här har finansutskottet en viktig roll att fylla genom att utvärdera och följa upp Riksbankens verksamhet och måluppfyllelse.

Herr talman! Rysslands invasion av Ukraina och obalanser mellan utbud och efterfrågan i spåren av pandemin bidrog till att inflationen steg kraftigt i omvärlden och Sverige under 2022. Därutöver kan vi konstatera att även en del politiska beslut av tidigare S-regeringar och vänstersidan om att avveckla fullt fungerande kärnkraft och om höga krav på reduktion i bränsle lett till höga el- och bränslepriser. Detta har i sin tur lett till ökade kostnader för bönder, åkerier, livsmedelsproducenter och handlare och därmed också till den höga inflationen.

Herr talman! Den externa utvärderingsrapport som tagits fram av Centrum för penningpolitik och finansiell stabilitet vid Stockholms universitet har varit ett värdefullt underlag för utskottets utvärdering. Deras bedömning är att Riksbanken trots den höga inflationen uppfyllde prisstabilitetsmålet under 2022 i bemärkelsen att de långsiktiga inflationsförväntningarna fortfarande är någorlunda i linje med målet, vilket också nämndes tidigare. Utvärderarna menar därför att den förda politiken i huvudsak har varit ändamålsenlig.

Utvärderarna är dock kritiska till ett antal aspekter och till hur penningpolitiken har utformats. Det gäller bland annat prognoserna, som förstås är svåra att göra i sådana oroliga tider; man underskattade inflationstrycket och borde ha haft med alternativa scenarier. Utvärderarnas bedömning är också att räntehöjningarna därmed borde ha inletts tidigare och varit mer kraftfulla.

De menar också att Riksbanken under 2022 borde ha avslutat köpen av värdepapper, som var mycket omfattande under tiden 2015–2022 i syfte att bedriva en mer expansiv penningpolitik. Köpen har uppgått till närmare 1 000 miljarder, vilket är i paritet med den svenska statsskulden. Även Riksrevisionen har tidigare meddelat att man kommer att granska om Riksbankens användning av värdepappersköp har varit effektiv och transparent.

En tredje fråga som har varit omdiskuterad är kronan och dess försvagning. Här menar utvärderarna att kommunikationen kring växelkursen och kronans försvagning har varit väldigt knapp från Riksbankens sida och att man kunde ha varit tydligare med hur man ser på växelkursen och om man har för avsikt att påverka kronkursen, för att på så sätt också informera finansmarknaden om sina ambitioner.

Herr talman! I den situation vi har, med hög inflation, är det viktigt att finanspolitiken är ansvarsfull och inte för expansiv så att den riskerar att driva på inflationen ytterligare. Breda finanspolitiska stimulanser kan i det här läget göra mer skada än nytta och motverka den penningpolitik som

Riksbanken bedriver. Resultatet skulle bli förödande för landets hushåll. Att bekämpa och få ned inflationen är därför en av regeringens viktigaste prioriteringar, och man för därför en neutral och något åtstramande finanspolitik.

Samtidigt har vi ett ansvar att stötta de allra mest utsatta med riktade satsningar. Sådana satsningar är förenliga med både en ansvarsfull ekonomisk politik och omsorgen om de svagaste. Det höjda och förlängda tilläggsbidraget för barnfamiljer som har bostadsbidrag, för att stötta hushåll med små marginaler, är ett tydligt uttryck för detta.

Avslutningsvis vill jag också tacka utskottets presidium och ledamöter för gott samarbete och kansliet för mycket bra stöd och de värdefulla underlag vi får. Jag vill även passa på att önska talmanspresidiet och hela Riksdagsförvaltningen en trevlig sommar!
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 9 Utbetalningsmyndigheten

Finansutskottets betänkande 2022/23:FiU35
Utbetalningsmyndigheten (prop. 2022/23:34)
föredrogs.

Anf. 21 ZINAIDA KAJEVIC (S):

Herr talman! Arbetet med att få till stånd den nya Utbetalningsmyndigheten påbörjades under den tidigare regeringen och blir ett ytterst viktigt bidrag för att motverka att den organiserade brottsligheten utnyttjar och missbrukar de gemensamma välfärdssystemen i syfte att sko sig ekonomiskt.

Erfarenheterna visar att brottslighet, fusk och bedrägerier dessvärre både är systematiska och betydande. Den organiserade brottsligheten har hittat en ny lukrativ marknad. Gap mellan olika myndigheters ansvarsområden utnyttjas, och om man tar sig in i ett system kan det öppna dörrarna till fler.

Vinsterna från olika brottsupplägg utgör ofta en basinkomst i ett kriminellt ekosystem som ofta också omfattar arbetslivskriminalitet. Vinsterna används inte sällan för att finansiera annan brottslighet såsom narkotikahandel och utpressarverksamhet. Brotten mot den gemensamma välfärden är systemhotande.

För att upprätthålla tilltron till våra välfärdssystem är det av yttersta vikt att deras resurser används korrekt. Etableringen av den nya myndigheten är ett viktigt steg för att skapa en systemövergripande kontroll.

I dag fattar vi även beslut om ny lagstiftning och ändringar i offentlighets- och sekretesslagstiftningen för att myndigheten ska kunna starta sin verksamhet vid det kommande årsskiftet. Uppdraget är att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Myndigheten ska också hantera ett system med transaktionskonton för utbetalning av olika stöd. Det gäller Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket. Vissa myndigheter,

a-kassor och kreditinstitut blir också skyldiga att under vissa förhållanden lämna uppgifter till den nya myndigheten, som i sin tur blir skyldig att informera berörda aktörer om felaktiga utbetalningar och andra felaktigheter.

Frågor om offentlighet och sekretess regleras så att de uppgifter som Utbetalningsmyndigheten tar del av omfattas av sekretess, och formerna för hur personuppgifter ska behandlas hos myndigheten regleras så att andra aktörer kan känna sig trygga med det.

Herr talman! Den socialdemokratiska regeringen var mycket aktiv i arbetet med att förhindra brott mot våra välfärdssystem. Sedan flera år tillbaka finns sekretesslättnader kring informationsutbyte mellan myndigheter vid misstanke om grov brottslighet. Ett folkbokföringsbrott har införts, liksom möjligheten att kontrollera bosättning. Flera myndigheter har fått resurstillskott för att bekämpa välfärdsbrott och skatteundandragande. Arbetet för att motverka fel och missbruk med statliga ersättningar, bidrag och skatter har förstärkts.

Den socialdemokratiska regeringen lämnade också flera förslag om stärkt samverkan mot arbetslivskriminalitet och fusk på vägtransportområdet och utredde även möjligheter att stärka informationsutbytet mellan myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor. Vi ser fram emot att fler förslag läggs fram av den nya regeringen.

Herr talman! Flera kommuner, med Södertälje i spetsen, har tidigt signalerat ett behov av ökade åtgärder för att motverka brott och missbruk mot våra välfärdssystem. Den uppmärksammade hemtjänsthärvan i just Södertälje för ett antal år sedan, där 35 personer åtalades för bedrägerier mot kommunen och Arbetsförmedlingen, blev en väckarklocka som har lett till ett helt nytt sätt att tänka systemvårdande i alla kommuners verksamhet.

Det var mot bakgrund av erfarenheterna från Södertälje och det framåtsyftande arbetet där som den tidigare regeringen beslutade att den nya myndighetens säte skulle placeras i Södertälje, vilket också låg i linje med behovet av att öka den statliga närvaron i hela landet. Vi beklagar att den nya regeringen har rivit upp detta beslut och valt att placera myndigheten i Stockholm, och vi har noterat det i ett särskilt yttrande i betänkandet.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

I detta anförande instämde Niklas Karlsson (S).

Anf. 22 DAVID PEREZ (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att Sverigedemokraterna ställer sig bakom propositionen i dess helhet och därmed förslaget i finansutskottets betänkande, även om det finns saker som kan förbättras i takt med att myndigheten kommer igång med sitt arbete.

I dag beslutar riksdagen om ett väldigt viktigt förslag. Syftet med Utbetalningsmyndigheten är att förebygga, förhindra och upptäcka felbetalningar från välfärdssystemen. Jag ska erkänna att jag är skeptisk till skapandet av fler myndigheter, särskilt när vi behöver göra en översyn av våra befintliga myndigheter.

Men med detta sagt befinner vi oss i ett allvarligt läge. En färsk undersökning av Delegationen för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen

fastslog att det offentliga gör felbetalningar för mer än 18 miljarder kronor per år. För att sätta det i perspektiv kan jag säga att det är mer pengar än vad vi hittills har gett Ukraina. Mellan 2008 och 2021 har bidragsbrotten ökat med hela 133 procent.

Vi hörde nyss hur seriöst oppositionen ser på detta. Det visar inte fakta.

Man kan tycka att de myndigheter som nu kommer att få förstärkt hjälp att undersöka betalningar som har gjorts och kommer att göras redan borde ha tillräckligt med kontrollmekanismer på plats för att upptäcka felaktigheter, men det ser inte ut så i dag.

Samarbetspartierna och oppositionen är hoppfulla om att en ny myndighet ska leda till att fler felaktigheter upptäckts och att vi ska kunna sätta dit fler av de individer som fuskar.

Det är värt att tillägga att felaktiga utbetalningar är en viktig inkomstkälla för den organiserade grova brottsligheten i vårt land. Vår gemensamma välfärd, som skänker svenska medborgare en unik ekonomisk trygghet, används alltså för att göda kriminella grupperingar runt om i landet.

Forskaren Magnus Ranstorp har länge varnat för det omfattande fusket, som inte bara gäller våra statliga myndigheter. Även kommunerna är alltför oansvariga i sina utbetalningar. Låt mig citera en artikel från gårdagens kvällstidning: ”Härvan i Botkyrka riktar ljus mot hur skattebetalarnas pengar delas ut till studiecirkel och liknande utan tillräcklig kontroll.” Det handlar naturligtvis om de oegentligheter som framkommit i Botkyrka kommun – under socialdemokratiskt styre, kan tilläggas. Det offentliga måste sluta att slapphänt betala ut medel utan tillräcklig kontroll.

Herr talman! Låt mig återgå till den proposition som nu ligger på bordet.

Regeringen och dess stödpartier satsar inte bara på en ny myndighet. Vi har också i budgeten tillskjutit 200 miljoner kronor för att just bekämpa felbetalningarna. Jag tror att den nya myndigheten hade kunnat vara mer inriktad på proaktiva lösningar, då den åtminstone till en början kommer att sakna förmåga att se utbetalningar i realtid. Myndigheten kommer dessutom att sakna befogenhet att stoppa betalningar om något skulle dyka upp. Myndigheten förväntas i stället ta kontakt med berörd part.

Redan här spiller vi värdefull tid. Har något fel upptäckts borde det rimligtvis finnas verktyg på plats för att stoppa dessa utbetalningar omgående. Det är inte bara Sverigedemokraterna som anför detta. Detta är synpunkter som inkommit från tunga remissinstanser som Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Skatteverket och Statens tjänstepensionsverk.

Med detta sagt ska vi vara medvetna om att myndigheten kommer att behöva en uppbyggnadsfas. Det kan dröja uppemot tre år innan den har full analysförmåga. Vi lär därför återkomma framöver med nya förslag och reformer för att vässa myndighetens verktyg ytterligare.

När det gäller de farhågor som lyfts fram i samband med förslaget är inskränkningen i den personliga integriteten den viktigaste sakfråga som har diskuterats. Jag förstår denna farhåga, men här delar jag regeringens och Lagrådets ståndpunkt att värdet av att bekämpa både brottslighet och felaktiga utbetalningar väger tyngre än den personliga integriteten i det här fallet.

Det finns också en risk för att våra domstolar belastas med mer jobb, i synnerhet i ett läge där de redan är hårt pressade – även om det naturligtvis

är välkommet. De utredningar som väntas avslöja fusk kommer dessutom att underlätta för fällande domar eftersom komplicerade upplägg kommer att vara enklare att belysa i tingsrätten och lättare upptäcka i ett tidigt skede tack vare att myndigheterna får korrekta underrättelser.

Sammanfattningsvis välkomnar både vi och det offentliga att vi har en regering som prioriterar brottsbekämpning och välfärdsbrott och arbetar brett för att freda vår gemensamma välfärd, som alltför länge plundrats av kriminella grupperingar.

Med nya Utbetalningsmyndigheten tar vi ett viktigt steg för att säkerställa att de ekonomiska stöden går till dem som har rätt till dem och ingen annan. Nog finns det bättre saker vi kan lägga pengarna på än att betala ut 18 miljarder årligen till fel individer? Sverige kan bättre!

Detta är pengar som i stället skulle kunna gå till att sänka arbetsgivaravgiften eller rätta till de fel i pensionssystemet som vi har upptäckt.

Med detta sagt yrkar jag bifall till propositionen. Jag vill även passa på att tacka kansliet och övriga i finansutskottet och talmanspresidiet för ett bra arbete och önska er alla en riktigt bra sommar med lite välförtjänt ledighet.

(Applåder)

Anf. 23 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Magdalena Andersson slarvade bort över 100 miljarder kronor under sin tid om finansminister och statsminister – lågt räknat.

Socialdemokraterna betalade felaktigt ut mellan 100 och 150 miljarder kronor under sina åtta år i regeringsställning, detta enligt Ekonomistyrningsverket och Statens offentliga utredningar. Det är över 100 miljarder kronor som kunde ha gått till barnfamiljer som kämpar för att få ekonomin att gå ihop eller till människor som arbetat och slitit ett helt arbetsliv. De kunde ha gått till människor som ställer klockan på morgonen, går upp, jobbar och bidrar till vår ekonomi och till att utveckla och göra Sverige bättre. Det är pengar som hade kunnat stärka skolan och vården. De hade kunnat få stanna i fickorna på människor och gjort bättre nytta där.

Men i stället beräknas minst 18 miljarder kronor årligen betalas ut felaktigt och på grund av fusk. Fusk har sedan 2008 ökat med 133 procent. Därför inrättar regeringen nu Utbetalningsmyndigheten som ett steg i att stärka arbetet mot fusk.

Polisen och Riksrevisionen har i flera år slagit larm. Vi moderater föreslog därför redan för åtta år sedan att man skulle snabbtreda och införa denna utbetalningsmyndighet. Likväl underlät den förra socialdemokratiska regeringen att agera snabbt. Det är en slapphänthet som har låtit den grova kriminaliteten nästla sig in i våra socialförsäkringssystem. Det är djupt orättvist att dessa stölder är så omfattande på hederliga och utsatta människors bekostnad.

Den organiserade brottsligheten utnyttjar systemen, och det är ett av de allvarligaste hoten mot vår välfärd. Det är av största vikt att vi hushållar med våra gemensamma skattemedel. Det är det givetvis alltid, men när de så uppenbart går till att motverka hela vårt samhälles existens och det vi bygger vår gemenskap på är det extra allvarligt. Våra pengar ska inte användas till att göda organiserad brottslighet. Trots detta betalas alltså 18 miljarder kronor ut felaktigt varje år. Det motsvarar ungefär lönen för 26 000 lärare årligen. Det uppgår till mer än hela rättsväsendet – polis,

domstol, åklagare och Säpo – tillsammans spenderar under ett kvartal varje år. Det är tydligt att statens förmåga att bekämpa välfärdsbrott behöver stärkas, och Utbetalningsmyndigheten är ett första steg i rätt riktning.

Jag och vi moderater är verkligen inga stora fans av fler myndigheter, tvärtom. Men denna myndighet behövs. Den borde redan vara på plats, och den hade redan kunnat vara på plats. Utbetalningsmyndigheten kommer till en början att ha två primära uppgifter: att administrera ett system där vi samlar utbetalningar från de stora statliga myndigheterna och att genomföra dataanalyser och granskning av dessa.

Utbetalningarna kommer att samköras med ytterligare information från en mängd myndigheter i Sverige och från a-kassorna. Det handlar om folkbokföringen, beslut om uppehållstillstånd och vilka uppgifter som legat till grund för beslut om uppehållstillstånd, beslut om arbetstillstånd och information rörande företag som utför välfärdstjänster i Sverige och om deras bakgrund.

På så sätt kan staten börja återfå kontroll över de utbetalningar som sker. Man kan börja säkerställa att en person som exempelvis flyttat för att tjänstgöra som försvarsminister i Irak inte fortsatt får bidrag i Sverige men även att människor exempelvis inte fuskar sig till både a-kassa och sjukpenning samtidigt.

Det är chockerande – jag fortsätter återkommande att bli förvånad i dessa frågor – att kontrollen är så bristfällig. Det känns uppenbart att detta är saker som vi hade kunnat lösa för länge sedan. Detta har såväl Riksrevisionen som Ekonomistyrningsverket de senaste åren också kritiserat.

Bara de förändringar som vi nu genomför beräknas kunna så mycket som halvera de felaktiga utbetalningarna. Därutöver skärper regeringen bidragsbrottslagen, så att den även omfattar företag. Man inför en ny huvudregel i sekretesslagstiftningen så att utgångspunkten är att myndigheter får och ska dela information med varandra samt förbättrar folkbokföringen och genomför en folkräkning.

Det är av största vikt att vi värnar skattebetalarnas pengar och att vi upprätthåller förtroendet för vårt välfärdssystem. Inflationen slår tillräckligt hårt mot människor och företag, och regeringen gör stora satsningar för att stötta dem som har det allra tuffast och är mest ekonomiskt utsatta. Människor kommer likväl att fortsätta att ha det tufft ett tag. Det kommer att ta tid att vända utvecklingen i Sverige. Då, särskilt då, är det extra viktigt att de pengar som vi har och som vi stöttar hushåll med går till dem som behöver dem och inte till kriminella.

Nu tar regeringen flera steg i rätt riktning, fler steg än den förra regeringen tog under åtta år.

Herr talman! Jag vill givetvis yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Detta var kanske något dystra ord. Men jag har en förhoppning om att i dystra och tuffa tider kan handlingskraft samt att vi ser de problem som Sverige nu har och att vi har en regering som agerar inge hopp och vara en möjlighet för människor.

Jag hoppas att mina kollegor, talmanspresidiet och kansliet har möjlighet att slappna av och luta sig tillbaka och vara hoppfulla inför framtiden och njuta av en bra sommar.

(Applåder)

Anf. 24 ZINAIDA KAJEVIC (S) replik:

Herr talman! Ledamoten Ida Drougge var ytterst upprörd över sakernas tillstånd. Det är precis så jag känner det. Hon nämner att utredningar har visat att det sedan 2008 har skett utbetalningar på felaktiga grunder i ganska omfattande utsträckning. Vad kan man säga annat än att det är ytterst upprörande? Jag håller med. Så vill vi inte ha det. Så behåller vi inte tilltron till välfärdssystemet.

Ida Drougge glömmer dock att under denna period, fram till 2014, var det hennes parti som satt vid makten. Om hon jättegärna hade velat åtgärda detta hade man kunnat starta den supersnabba utredningsprocessen och åtgärda det ytterst snabbt. Jag kan inte riktigt förena ledamotens upprördhet i talarstolen med det agerande som den förra regeringen fram till 2014 faktiskt hade.

Ida Drougge är chockerad. Samtidigt kan hon inte sträcka ut handen och förstå att vi framåt måste jobba tillsammans – vi är eniga, och i betänkandet ställer vi oss samtliga positiva till detta. Våra välfärdssystem måste värnas. Och när det gäller sättet att arbeta med frågorna, där tyngdpunkten verkligen ligger på detta, borde det vara partiövergripande.

Anf. 25 IDA DROUGGE (M) replik:

Herr talman! Jag uppfattade nog inte någon fråga men tar gärna möjligheten att ytterligare utveckla och underbygga den argumentation som jag precis framförde här i talarstolen.

Dessa problem har mycket riktigt ökat sedan 2008. Den dåvarande alliansregeringen införde bidragsbrottslagen. Den dåvarande alliansregeringen vidtog alltså åtgärder.

Sedan dess har dessa problem fortsatt att öka. Och det var vid 2015, när Moderaterna presenterade förslag om att snabbutreda en utbetalningsmyndighet, som också statliga myndigheter och verk och externa började förorda en sådan myndighet.

Jag önskar givetvis att alliansregeringen hade infört detta 2006 eller att Göran Persson hade gjort det innan dess – absolut. Men ju längre tid som har gått, desto större har problemen blivit. Vi har kunnat se under denna period att det har gått från att vara fusk som till viss del beror på att människor inte kan systemen eller kanske inte förstår att de gör fel – det är inte medvetna fel – till att vara organiserad brottslighet. Då är det klart att situationen blir en annan och att det kräver andra verktyg.

Det är bra att vi har en regering som nu tar de stegen och inför dem.

Anf. 26 ZINAIDA KAJEVIC (S) replik:

Herr talman! Vad jag uppfattar från Ida Drougges inlägg var att regeringen fram till 2014 var passiv trots att man såg problemen, att man under två år efter 2014 hade möjlighet att lägga pengar i budgeten för att verkligen se till att åtgärda problemen på så vis att andra myndigheter kunde förstärkas men inte gjorde det, att den socialdemokratiskt ledda regeringen tillsatte den utredning som har lett till Utbetalningsmyndigheten och att man förra året utsåg en särskild utredare just med syftet att etablera denna myndighet, som Ida Drougge ytterst är stolt över i dag.

Det är även jag. Jag håller med om att vi måste arbeta med problemet med systemhotande brottslighet som rubbar tilltron till skattepengar och att detta är en fråga där vi kan enas framåt.

Jag påpekade också i mitt anförande att vi ser fram emot fler åtgärder från den nuvarande regeringen som vi förhoppningsvis kan få på plats, för det här är någonting som ingen av oss vill se förfalla.

(Applåder)

Anf. 27 IDA DROUGGE (M) replik:

Herr talman! Jag kan upprepa att en tidigare moderatledd regering innan 2014 fick bidragsbrottslagen på plats och att man vidtog åtgärder för att skärpa de kontroller som den förra regeringen tog bort från flera av våra välfärdsutbetalningar.

Tidigare regeringar har agerat. Problemen har sedan utvecklats mer och fått inslag av grövre organiserad brottslighet och delvis ny karaktär. Moderaterna föreslog 2015 i den här kammaren att just det här skulle göras, och vi finansierade då både en sådan utredning och andra insatser för att komma till rätta med problemen.

Jag skulle rekommendera ledamoten att göra den historiska läxan. Sedan välkomnar jag givetvis engagemanget för att lösa problem framöver. Den uppgiften kan inte samla för många krafter. Det vore jättebra.

(Applåder)

Anf. 28 HANS EKLIND (KD):

Herr talman! Välfärdsbrott är brott som begås vid en dator i lugn och ro på kontoret eller hemma i tv-soffan. Det kan vid en första anblick tyckas att detta egentligen inte drabbar någon, att det inte finns några brottsoffer. Men det drabbar alla skattebetalare. Välfärdsbrottsligheten är inget annat än ett direkt angrepp mot samhällets gemensamma skyddsnät, och det slår direkt mot de allra mest utsatta. Det är min huvudpoäng. Det slår mot de sjukskrivna, dem med funktionsnedsättningar, pensionärer och så vidare.

Om det sprids en uppfattning att vi inte har koll på systemet, det vill säga att det går att lura staten på bidragspengar och leva gott på det, och om det är resultatet av att vi inte vidtar de åtgärder som krävs för att sätta stopp för detta, ja, då är det ett direkt angrepp som slår mot de allra svagaste i vårt samhälle.

Problemet är att det är väldokumenterat att det faktiskt sker fusk med utbetalningar. Det är inte något påstående, utan beräkningar visar att ungefär 18 miljarder årligen går till vad man kallar oriktiga utbetalningar. Den organiserade brottsligheten står för 84 procent av detta, det vill säga 15 miljarder årligen.

Vi kristdemokrater menar att våra svenska välfärdssystem ska vara finmaskiga och fånga upp de människor som är i behov av stöd och hjälp. De ska absolut inte fungera som en bankomat för kriminella. Läger vi ihop det som årligen blir fel menar man att 300 miljarder kronor har betalats ut felaktigt under de senaste decennierna – 300 miljarder! Tänk om dessa pengar kunde ha använts för välfärden och polisen och till skattesänkningar!

Den som följer debatten kan ställa sig frågan hur det har kommit att bli så här. Det finns naturligtvis en mängd förklaringar, men några av dem är att åtgärder mot välfärdsbrottsligheten har förhindrats på grund av att myndigheternas serviceuppdrag har gått före det brottsförebyggande arbetet. Myndigheterna har vidare saknat möjlighet att på ett fullgott sätt kontrollera intyg och identiteter. E-legitimation gör det svårt, ja, hart när omöjligt,

för en myndighet att veta vem som egentligen står bakom en ansökan om bidrag. Som kronan på verket har vi sedan det här med sekretesslagstiftningen som gör det svårt för myndigheterna att samarbeta.

Vidare är det svårt för myndigheterna att verifiera vad det finns för tillgångar på bankkonton; de kan nämligen inte få sådana utdrag. Sedan finns det dessutom, efter alla dessa år, en utbredd uppfattning på myndigheter att det många gånger är lönlöst att polisanmäla när brott begås, eftersom utredningarna allt som oftast läggs ned utan åtgärd.

Herr talman! Jag tycker därför att det är en glädjens stund när vi i bred enighet får fatta beslut om det som faktiskt kan vara ett verkligt verktyg mot den brottslighet som jag har inlett med att tala om, nämligen en utbetalningsmyndighet som får inleda sin verksamhet den 1 januari 2024.

Att en sådan myndighet ska bli verklighet är någonting som vi kristdemokrater har drivit under många år. Den här myndigheten kommer att tillhandahålla verktygen att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

En utbetalningsmyndighet behöver dock kompletteras av en folkräkning för att vi ska ha koll på vilka människor som bor och befinner sig här i landet. Genom att ange falska folkbokföringsuppgifter kan man öppna en port in till våra välfärdssystem, något som utnyttjas av kriminella.

Att folkbokföra sig på en annan adress är superenkelt. När min mellan-son flyttade hemifrån ringde han hem en fredagskväll och undrade hur det var möjligt att det bodde ytterligare fem personer i hans lägenhet på 22 kvadratmeter. Jag skrev om det på Facebook, och min mamma blev väldigt upprörd och stressad över detta faktum. Var bodde dessa fem personer? De hade helt enkelt folkbokfört sig på adressen, vilket min son Hampus tog reda på via någon datasajt som jag fick lära mig finns.

Här behöver göras många saker, och det är väl det som är min poäng i den här debatten. Någon riktig debatt blir det ju inte, för vi är överens från partiernas sida om att det är bra att det här görs. Men jag tror att mer måste göras, och regeringen har i budgetpropositionen sett till att anslå de medel som krävs för att vi ska kunna genomföra en folkräkning.

Herr talman! I den framlagda propositionen skriver regeringen att förslaget får marginella konsekvenser för kommuner och regioner. Jag vill dock höja ett varningens finger. Om vi nu stramar åt utbetalningarna från myndigheter är det nämligen ganska rimligt att vänta sig – vilket flera av remissinstanserna, till exempel Säkerhetspolisen, pekar på – att brottsligheten söker sig till kommuner och regioner. Kristdemokraternas förslag är därför att alla offentliga utbetalningar ska ske från ett och samma transaktionskonto. Det finns anledning för politiken att vara på tårna och bevaka detta.

Herr talman! Det känns dock onekligen gott att vi nu tar ett första steg mot att komma till rätta med välfärdsfusket. Det borde naturligtvis ha gjorts för länge sedan, men nu är vi här. Nu tar vi detta beslut. Vi måste nog också ta en rad ytterligare steg för att verkligen komma åt detta.

I går trodde jag att jag deltog i min sista debatt, och jag önskade alla en glad sommar och så vidare. Herr talmannen var dock inte där då, så jag passar på att önska talmannen, talmanspresidiet, mina kära kollegor i finansutskottet och naturligtvis även övriga riksdagsledamöter en riktigt glad midsommar.

(Applåder)

Anf. 29 ALI ESBATI (V):

Herr talman! Jag hade inte anmält mig till debatten, för detta är ett betänkande som vi har varit eniga om. Det vi fick höra från flera av ledamöterna på högerkanten här var dock väldigt märkligt, måste jag säga.

Man gav inget sken av att vi är eniga, och framför allt blev det en upp-
radning av något slags suggererande tal från högnationalistiskt håll. Det verkade mer vara ägnat åt att samla sig inför dåliga opinionsmätningar nu när vi ska gå på sommarledighet. Det kom ett antal missvisande och anekdotiska uppgifter.

Jag vill vara väldigt tydlig: Att man startar denna myndighet, som ska samla ihop ett antal arbetsmoment som ändå görs, tycker Vänsterpartiet är bra. Vi är som sagt helt eniga om detta i riksdagen. När det gäller de miljarder som betalas ut felaktigt, ibland på basis av fusk, är det naturligtvis otroligt dåligt att det sker. Det arbete för att minska detta som har pågått under många år bör fortgå.

Den bild som ges av att det är så våra välfärdssystem fungerar – att det betalas ut pengar hit och dit och att det är människor inom organiserad brottslighet som får pengar från Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen – stämmer dock över huvud taget inte. Den verklighet som har rått i Sverige har ju snarare varit att vi har stora problem med att folk som har rätt till sina ersättningar inte får dem. Det är den utvecklingstendens vi har sett den senaste tiden.

Vi har dock några områden där det finns ett väldigt stort läckage av pengar. Det begås enorma mängder skattebrott som kostar det svenska samhället i runda tal 40 miljarder. Där är det de allra rikaste i samhället som är klart överrepresenterade; jag ska inte gå in på vilka partiers kärnväljare det ofta handlar om, utan jag bara konstaterar att det är på det sättet.

Vi har också ett system för arbetskraftsinvandring som, utöver övergrepp mot enskilda människor, har inbjudit till enorma mängder fusk. Detta har konstaterats av myndigheter, fackförbund och företag sedan lång tid tillbaka. Där skulle vi kunna agera för att få både bättre information och bättre kontroll.

Vi har ett extremt läckage av pengar till välfärdspolitörer från våra välfärdstjänster. Det är ett unikt korruptionsinbjudande system vi har i Sverige, och det måste vi göra någonting åt.

Dessa områden ser jag fram emot att regeringspartierna och Sverigedemokraterna kanske kan ändra sina ståndpunkter och prioriteringar kring, så att vi även där kan nå enighet under den tid som kommer.

Med det önskar jag än en gång en glad sommar.

Anf. 30 IDA DROUGGE (M) replik:

Herr talman! Det är nästan lite ironiskt att Ali Esbati tror att den upprördhet som partier i Sveriges riksdag känner över att 18 miljarder kronor, lågt räknat, årligen försvinner på grund av fusk främst skulle komma sig av någon sorts press att gynnas i opinionsläget. Jag tycker att det säger mer om ledamoten själv.

Det blir ju inte bättre utan snarare värre av att vi å ena sidan har människor som är berättigade till bidrag men har svårt att få de stöd och insatser de har rätt till och å andra sidan har människor som fuskar till sig pengar. Det förvärrar ju bara situationen. Det mildrar på inget sätt omständigheterna, och dessa saker står inte heller i kontrast till varandra – tvärt-

om. Det hade varit lättare att vara mer generös och ha enklare regelverk för enskilda individer som gör rätt för sig om vi kunde stoppa fusk. Vad anser ledamoten om det?

Prot. 2022/23:129

21 juni

-----

*Utbetalnings-
myndigheten*

Anf. 31 ALI ESBATI (V) replik:

Herr talman! Jag är förvisso inte född i Sverige, men jag tror ändå att jag pratar relativt god svenska. Jag blir därför lite överraskad över den språkförbistring som verkar ha uppstått här.

Jag sa nämligen precis dessa saker, och jag sa att vi är överens. Det var därför jag reagerade lite på Ida Drougges inlägg. Vi är ju överens om det som står i detta betänkande – det kan man läsa i betänkandet – och vi är överens om att det är ett problem när fusk och felaktiga utbetalningar förekommer. Det är ett stort problem därför att det handlar om både ekonomi och förtroendet för systemet.

Det jag reagerade på var att Ida Drougge utöver detta kom med en mängd anekdoter och missvisande beskrivningar av både historien och nutiden. Hon drog växlar på dessa saker som inte går att dra. Hon började prata om Botkyrka och Socialdemokraterna på ett sätt som inte hör hemma i diskussionen. Det kan man reagera på. Och då blir det naturligtvis intressant att titta på vad Moderaterna tycker och gör i övrigt, det vill säga i frågor där vi – till skillnad från i detta betänkande – *inte* har varit överens.

Gör man det framstår det ju som kanske lite mer begripligt att Ida Drougge tar till dessa överord och detta tonläge, för när det gäller andra områden där det också finns ett upprörande läckage av välfärdsmedel kan vi konstatera att Moderaterna står på andra platser, historiskt och nu. Där är de inte alls särskilt pigga på att inrätta några myndigheter eller vidta andra åtgärder som vi vet skulle kunna bidra till att stärka rättssäkerheten och tryggheten runt våra utbetalningar.

Anf. 32 IDA DROUGGE (M) replik:

Herr talman! Jag började småle tidigare när ledamoten talade. Det var inte riktigt meningen utan en fullt ärlig reaktion eftersom jag över huvud taget inte nämnde Botkyrka. Jag sa ingenting om Botkyrka i mitt anförande. Inte heller sa jag någonting om att Södertälje är den kommun som har mest omfattande problem med infiltration i sin verksamhet.

Däremot skulle jag nu vilja peka på att Delegationen för korrekta utbetalningar lät göra en internationell jämförelse gällande arbete med att stoppa fusk i samband med bidragsutbetalningar samt skattebrott. I denna internationella jämförelse kunde man konstatera att Sverige hyllades och pekades ut som världsledande i arbetet med att stoppa skattefusk och skatteflykt men att Sverige låg i botten gällande just bidragsfusk. Detta står i stark kontrast, herr talman, till det som ledamoten framförde.

Skattepengar ska användas till det som de är tänkta att användas till. Vi ska använda skattepengar så effektivt att vi inte tar ut mer än absolut nödvändigt, eftersom pengar har ett värde och bidrar till Sveriges välstånd och utveckling också i människors egna fickor. Detta är min fulla övertygelse. Jag är inte säker på att Ali Esbati håller med om det, och det behöver han inte heller göra. Jag kan dock, så här till sommaren, glädjas åt att vi äntligen har en regering som gör det.

(Applåder)

Anf. 33 ALI ESBATI (V) replik:

Herr talman! Det var inte jag som begärde replik på Ida Drougge, utan det jag nämnde i mitt anförande var vad flera från hennes sida av bänken tog upp i sina anföranden.

Det är väldigt intressant att notera den lite desperata situation som råder på den kanten. Man använder ett betänkande där vi i kammaren är helt eniga om inrättandet av myndigheten, och även eniga om att det finns ett problem med fusk och felaktiga utbetalningar samt att det är viktigt att agera mot detta, till att hålla något slags peppiga tal för varandra gällande olika samhällsproblem som man tycker sig se. Jag konstaterar att detta var lite märkligt och att det föranledde att jag ville göra mitt inlägg.

När jag nu hade fått detta gjort noterade jag någonting mycket intressant, nämligen att Ida Drougge sa att skattepengar ska gå till det som de är avsedda för. Detta råkar nästan ordagrant vara ett citat från en plattform som vi i det tidigare rödgröna samarbetet hade när vi skulle försöka se till att begränsa läckaget av vinstmedel från välfärdens verksamheter. Vad som hände med det vet vi ju: Sverigedemokraterna gick ihop med de dåvarande allianspartierna för att stoppa detta och se till att pengar inte alltid går till det som de är avsedda för.

Jag noterar att denna konflikt lever vidare i svensk politik. Den lär vi återkomma till många gånger – också efter denna sommar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 11.11 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 11.22, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 11.22.

§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 20 juni

FiU30 Årsredovisning för staten 2022

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU33 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv om bekämpning av korruption

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU21 Ändrade transparensregler inom energibeskattningen

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU22 Skatteverket som behörig brottsbekämpande myndighet vid förenklat uppgiftsutbyte inom EU

Prot. 2022/23:129

21 juni

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. (V, MP)

Votering:

267 för utskottet

36 för res.

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 SD, 60 M, 21 C, 16 KD, 14 L

För res.: 21 V, 15 MP

Frånvarande: 14 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L, 1 -

SoU15 Läkemedel och tandvård

Punkt 2 (Läkemedel till barn och unga)

1. utskottet
2. res. 4 (SD)
3. res. 5 (V, MP)

Förberedande votering:

64 för res. 4

36 för res. 5

203 avstod

46 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Huvudvotering:

204 för utskottet

63 för res. 4

36 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 60 M, 21 C, 16 KD, 14 L

För res. 4: 63 SD

Avstod: 21 V, 15 MP

Frånvarande: 14 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 3 (Läkemedelsgenomgång)

1. utskottet
2. res. 6 (C, MP)

Votering:

267 för utskottet

36 för res. 6

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 SD, 60 M, 21 V, 16 KD, 14 L

För res. 6: 21 C, 15 MP

Frånvarande: 14 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L, 1 -

Prot. 2022/23:129
21 juni

Punkt 8 (Glesbygdsbidrag)

1. utskottet
2. res. 12 (C, MP)

Votering:

267 för utskottet

36 för res. 12

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 SD, 60 M, 21 V, 16 KD, 14 L

För res. 12: 21 C, 15 MP

Frånvarande: 14 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 12 (Högekostnadsskydd för tandvård)

1. utskottet
2. res. 20 (S)

Votering:

210 för utskottet

93 för res. 20

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 60 M, 21 V, 21 C, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res. 20: 93 S

Frånvarande: 14 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU18 Socialtjänstens ansvar för våldsutsatta m.m.

Punkt 1 (Förebyggande arbete)

1. utskottet
2. res. 1 (V)

Votering:

245 för utskottet

22 för res. 1

36 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 63 SD, 60 M, 16 KD, 14 L

För res. 1: 1 S, 21 V

Avstod: 21 C, 15 MP

Frånvarande: 14 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 7 (Allmänt om våld i nära relationer)

1. utskottet

2. res. 13 (SD)

3. res. 14 (C)

4. res. 15 (MP)

Förberedande votering 1:

21 för res. 14

15 för res. 15

267 avstod

46 frånvarande

Kammaren biträdde res. 14.

Förberedande votering 2:

64 för res. 13

21 för res. 14

218 avstod

46 frånvarande

Kammaren biträdde res. 13.

Robert Hannah (L) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

204 för utskottet

63 för res. 13

36 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 60 M, 21 V, 16 KD, 14 L

För res. 13: 63 SD

Avstod: 21 C, 15 MP

Frånvarande: 14 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 13 (Lagreglering av skyddat boende)

1. utskottet

2. res. 27 (S)

Votering:

189 för utskottet

93 för res. 27

21 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 60 M, 21 V, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res. 27: 93 S

Avstod: 21 C

Frånvarande: 14 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KU32 Översyn av JO-ämbetet

Punkt 2 (Ändring i riksdagsordningens huvudbestämmelser i övrigt)

Under denna punkt hade endast yrkats bifall till utskottets förslag till beslut. Förslaget avsåg ändringar i huvudbestämmelser i riksdagsordningen. Utskottet hade föreslagit att ändringarna skulle beslutas enligt 8 kap. 17 § första stycket andra meningen regeringsformen. Enligt denna bestämmelse kunde riksdagen anta bestämmelser i riksdagsordningen genom endast ett beslut *om minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter* röstade för beslutet. Beslutet skulle enligt riksdagsordningen fattas genom omröstning.

Votering:

303 för bifall

46 frånvarande

Förste vice talmannen konstaterade att minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter hade röstat ja. Kammaren hade således bifallit utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall: 93 S, 63 SD, 60 M, 21 V, 21 C, 16 KD, 15 MP, 14 L

Frånvarande: 14 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU40 Utredning om stödet till den politiska beslutsprocessen och ledamotskapet i riksdagen

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU41 En tillfällig allmän flaggdag för att högtidlighålla 50-årsdagen av konungens trontillträde

1. utskottet

2. res. (V)

Votering:

282 för utskottet

21 för res.

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 SD, 60 M, 21 C, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res.: 21 V

Frånvarande: 14 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L, 1 -

FiU24 Uppföljning och utvärdering av penningpolitiken 2022

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU35 Utbetalningsmyndigheten

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 34 TALMANNEN:

Ärade ledamöter! Valperiodens första riksmöte är inte helt slut, men den aktiva tiden i kammaren går mot en lugnare sommarperiod. Och aktivt har det verkligen varit.

Jag tycker att det redan känns som länge sedan, men det var faktiskt så sent som i höstas som Sverige gick till val. Därefter vidtog regeringsbildningen, som den 18 oktober vid skifteskonseljen på slottet resulterade i Sveriges 53:e regering och den 35:e statsministern sedan det moderna statsministerämbetet inrättades år 1876.

Sedan dess har arbetet i utskott och kammare kretsat kring många frågor, inte minst höstbudget och vårbudget. Flera beslut om stöd till Ukraina har fattats i denna kammare, av en riksdag där stödet till det ukrainska folkets viktiga kamp är starkt, brett och grundmurat.

Det första beslutet om stöd till Ukraina fattades som bekant redan den 28 februari 2022, blott några dagar efter Rysslands fullskaliga invasion. Årsdagen av invasionen uppmärksammades bland annat genom en ceremoni här i kammaren och genom att Ukrainas flagga vajade på Rikspan.

Ett annat mycket skyndsamt beslut som denna kammare fattade efter snabb beredning i utrikesutskottet rörde evakueringsinsatsen i Sudan. Efter rask hantering av riksdag och regering kunde Försvarmakten genomföra en komplicerad insats med gott resultat.

Att fatta beslut på detta skyndsamma sätt, men samtidigt med bevarande av demokratiskt fastlagda principer, har vid vissa tillfällen visat sig vara nödvändigt. Vår riksdag hanterar detta på ett föredömligt sätt, även om jag också vill understryka att det är undantagsfall vi talar om.

Jag vill också, på temat aktivt, hektiskt och gott arbete, förstås belysa en annan sak som våren har kretsat kring här i riksdagen: den parlamentariska dimensionen av det svenska EU-ordförandeskapet.

Våra konferenser har alla ägt rum, och jag bedömer att ordförandeskapet för riksdagens del har varit lyckat och mycket väl genomfört. Under detta halvår har riksdagen varit mötesplats och nav för runt 600 parlamentariker under de konferenser som hållits på plats här i riksdagen. Vi har som bekant genomfört åtta konferenser, varav sex på plats här, en digitalt men med bas här i riksdagen och en i Bryssel.

Debatterna och diskussionerna har märkts även för dem som inte själva deltagit. Vem har inte satt på webbsändningen från kammaren och under en sekund undrat varför alla ansikten plötsligt är obekanta? Viktiga ämnen har diskuterats, och Sveriges riksdag har sett till att allt fungerat på bästa sätt. Till alla inblandade, ledamöter och medarbetare i Riksdagsförvaltningen vill jag rikta ett stort tack.

(Applåder)

När det gäller det parlamentariska arbetet har jag förstås några uppmaningar eller pepinnar, om man så vill. Moralkakor har någon lustigkurre också kallat de små vägledande kommentarerna för att få kammararbetet att löpa så smidigt som möjligt.

En sak som jag har nämnt tidigare handlar om att man gärna får visa denna vackra kammare för besöksgrupper men att man bör respektera deltagarantalet om max tio personer åt gången. Det finns goda skäl till att

denna begränsning är införd i kammarens ordningsregler, som nu för övrigt finns att läsa direkt i kammarappen under fliken ”Mer”. Titta gärna där!

Till talmannens uppgifter hör att hålla ordning i kammaren, och det gör jag förstås gärna. Nu tänker jag vara språkpolis. Ofta sägs här i talarstolarna ”för tids vinning” – ett uttryck som språkligt sett inte är helt lätt att förstå för den lyssnande allmänheten. Är det tiden som ska vinna något, kan man fundera på. Ett enkelt förslag är att ni i stället säger exempelvis: ”För att voteringen inte ska bli så lång yrkar jag bifall endast till reservation X.” Det blir klart och tydligt. Ni kan ha en liten tävling i utskottet, där den som först råkar säga ”för tids vinning” får bjuda på kaffe.

Jag vill också uppmana er att vara tydliga när ni yrkar här i talarstolen. Ni ska just yrka, inte ställa er bakom, lyfta fram eller något annat. Och det ni yrkar bifall till är i normalfallet antingen utskottets förslag i betänkandet eller en reservation, även om det formellt sett även går att yrka bifall till en motion – men inget annat.

Så skönt att få detta sagt! Jag säger det av omtanke om er, då vi i talmanspresidiet är väldigt måna om att era yrkanden ska bli rätt inför beslutet vid voteringen.

Slutligen har jag ett sista medskick i denna pekpinne. Riksdagsförvaltningen kommer inom kort att gå ut med en enkät till samtliga ledamöter, den så kallade ledamötsenkäten. Den handlar om det stöd som förvaltningen ger till er och till den parlamentariska processen. Jag vet att många av er har synpunkter och idéer – se nu till att föra fram dessa! Enkäten är en fin möjlighet att kommentera både smått och stort.

Ärade ledamöter! I år är ett särskilt märkesår. Det är 500 år sedan Sverige lämnade Kalmarunionen och åter blev en självständig stat genom att Gustav Vasa valdes till kung den 6 juni 1523 i Strängnäs. Märkesåret uppmärksammar inte vårt lands födelse, märk väl, men en avgörande tidpunkt i vår historia.

Sverige är som vi alla vet betydligt äldre än 500 år. Konturerna av vårt land kunde skönjas i historiens dimmor för kanske tusen år sedan i form av en löst sammanhållen federation av landskap. Men valet av Gustav Vasa markerar en brytpunkt som förde vårt land i en helt ny riktning.

Sverige utvecklades därefter till ett land med en stark centralmakt med riksdag, myndigheter och domstolar, en självständig stat med en egen historia. Den 6 juni symboliserar därmed, menar jag, händelser som för vårt land hade samma genomgripande betydelse som händelserna den 14 juli 1789 i Frankrike eller den 17 maj 1814 i Norge.

Riksdagen uppmärksammar märkesåret under rubriken Riksdagen under 500 år. Vi belyser genom skolmaterial, hemsida, affischutställning och olika aktiviteter hur Sveriges styrelseskick har vuxit fram. I höst publicerar vi också en jubileumsbok där denna historia berättas men även historien om riksdagens byggnader, eftersom det då har gått 40 år sedan riksdagen återvände hit till Helgeandsholmen efter ett drygt årtionde vid Sergels torg. Och de vice talmännen och jag gör länsbesök runt om i Sverige. I år besöker vi platser där viktiga riksdagar har hållits under seklernas gång.

Sättet att fatta beslut om gemensamma angelägenheter har gått från medeltidens lokala ting via herremöten som det i Strängnäs 1523, där makten utövades av ett fåtal, till riksdagar med bred representation. Då har vi rört oss från ståndsriksdagen till tvåkammarriksdagen 1866 och från demokratins genombrott för 100 år sedan till enkammarriksdagen 50 år senare.

Självklart inser vi alla i denna sal att världen för 500 år sedan var något annat än världen av i dag. Men principer som har vuxit fram genom seklerna, erfarenheter som historien gett oss och kunskapen om vad som format vårt land är relevanta även i vår moderna tid. Och inte minst är styrelse-skicket och därmed riksdagens utveckling värd att berätta om under detta märkesår.

Jag hoppas att ni alla vill hjälpa till att berätta om Riksdagen under 500 år och det material som finns att ta del av för skolor och allmänhet.

Ärade ledamöter! I dag har vi också samlats för att tacka av tre personer som har tjänstgjort i denna kammare, som har arbetat i demokratins och politikens tjänst och som har lämnat sina uppdrag.

Först vill jag dock säga några ord om den fortfarande ganska nya lag som utgör ramverk för dagens ceremoni. Den stadgar att en ledamot som lämnar riksdagen kan få ett diplom och en guldfärgad riksdagsnål. Efter minst sex års tjänstgöring i följd kan ledamoten också få riksdagens medalj i åttonde storleken. Den som lämnar riksdagen efter minst tolv års tjänstgöring i följd kan få medaljen i tolfte storleken.

Att vara folkvald riksdagsledamot håller jag för det finaste uppdrag man kan ha i vårt land – att med väljarnas förtroende i ryggen representera dem, sitt parti och sin valkrets här i kammaren, i utskotten och i det parlamentariska arbetet.

För arbetet här i demokratins hjärta och för era insatser här kommer ni nu att tackas av med riksdagens medalj. Vänligen res er upp när ni hör era namn så att vi kan tacka er var och en.

Riksdagens medalj av åttonde storleken tilldelas Lena Emilsson. Du kom in i riksdagen 2014 som representant för Socialdemokraterna och Skåne läns västra valkrets. Du var under din tid här bland annat verksam i försvarsutskottet och utbildningsutskottet och personlig ersättare i Domarnämnden, för att bara nämna några av dina uppdrag här i riksdagen.

Varmt tack för dina insatser för riksdagen, för demokratin och för Sverige!

(Applåder)

Riksdagens medalj av åttonde storleken, samt guldpin och diplom, tilldelas också Shadiye Heydari. Du valdes in i riksdagen 2010 som representant för Socialdemokraterna och Göteborgs kommun. Du var under dina år ledamot av socialförsäkringsutskottet, suppleant i socialutskottet och utrikesutskottet och även suppleant i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond, bland andra uppdrag.

Varmt tack för dina insatser för riksdagen, för demokratin och för Sverige!

(Applåder)

Nu vill jag vända mig med möjligen några extra ord till Annie Lööf, som också tilldelas riksdagens medalj av åttonde storleken.

Din ledamotsbana började liksom min 2006, och du har bland mycket annat varit ledamot av konstitutionsutskottet, där vi satt några år tillsammans, men också varit ledamot av finansutskottet, krigsdelegationen och utrikesnämnden, varit förste vice gruppledare, statsråd och sist, men verkligen inte minst, varit mångårig partiledare för Centerpartiet.

Ditt politiska engagemang väcktes i trakterna kring Värnamo, och din far lär ha uppmuntrat ditt engagemang genom en fotbollsliknelse: Man påverkar inte genom att sitta på läktaren och gasta; man påverkar genom att vara nere på plan. Och påverkat har du sannerligen gjort.

Djupt rotad i hembygd och uppväxt valde du att kanalisera ditt engagemang i först CUF och sedan Centerpartiet för frågor som landsbygdens villkor och företagandets vikt.

Om det är fotbollens eller politikens förtjänst låter jag vara osagt. Men du är både en erfaren ledare och en lagspelare, tryggt rotad i dina värderingar. Du har drivit det som du och ditt parti sett som den bästa vägen framåt för Sverige, även när det har handlat om svåra vägval. Din gärning har präglat inte enbart ditt parti utan också politiken i stort på flera sätt.

I detta sammanhang är det omöjligt att inte nämna hösten 2018, den speciella period när du och jag ofta träffades över en kopp kaffe under helt avspända och informella former.

Med detta vill jag framför allt säga att jag har haft tillfälle att arbeta med dig flera gånger under årens lopp, och jag har kommit att sätta stort värde på ditt vänliga sätt, din personliga styrka och ditt politiska engagemang.

Varmt tack för dina insatser för riksdagen, för demokratin och för Sverige!

(Applåder)

Ärade ledamöter! Att så här i försommartid samlas alla i kammaren, att stanna upp i tempot och tacka av före detta ledamöter, ger mig samma vemodiga och härliga känsla som skolavslutningarna en gång gjorde. Vi tar för en stund avsked från arbetsgemenskapen, från vänner och kollegor och från vardagen. Samtidigt ligger i luften ett stråk av förväntan inför sommaren, inför allt det som var och en har framför sig.

Gunnar Ekelöf har satt ord på en känsla i sommarnatten som jag tror att vi alla någon gång har haft. I dikten *Eufori* skriver han:

Och lågan stiger ... Det är som om blommorna trängde sig närmre, närmre och närmre ljuset i skinande regnbågspunkter.

Aspen skälver och spelar, aftonrodnaden skrider och allt som var ousägligt och fjärran är ousägligt och nära.

Voteringsignalen ljöd förut för sista gången på några månader. Men innan ni nu går ut från kammaren vill jag tacka er alla var och en för det gångna riksmötets arbete. Tack var och en för just ditt bidrag till vår demokrati!

Jag till särskilt tacka talmanspresidiet och gruppledarna samt ledamöterna i riksdagsstyrelsen för ett mycket gott samarbete.

Jag vill också tacka riksdagsdirektören och alla medarbetare i Riksdagsförvaltningen för fina insatser som stöd för det parlamentariska arbetet.

Jag tackar också partikanslierna med sin personal för fint stöd till det politiska arbetet i riksdagen. Ett stort tack till er var och en, och en glad sommar önskar jag er!
(Applåder)

Anf. 35 Ålderspresident TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag vill å alla riksdagsledamöters vägnar önska både dig och de vice talmännen både en fin ledighet och en fin sommar.

Vi är otroligt tacksamma för det jobb som ni gör – hur ni med god pedagogisk förmåga och tålmod hanterar riksdagens debatter och trilskande voteringsanläggning och hur ni med känsla för vår konstitution och för att vi ändå ska kunna ha en god stämning har lotsat oss genom detta riksdagsår.

Jag vill också rikta ett tack från oss ledamöter till alla riksdagens anställda för det stöd som ni ger oss ledamöter – till kammarkansliet för att ni har ordning, till lokalvårdarna för att ni ser till att det ser ordningsamt ut, till vakterna för att ni säkerställer ordningen, till kommunikationsavdelningen för att andra ser ordningen och till utskottskanslier, vaktmästeri, ledamotsservice och alla övriga för att ni faktiskt mäktar med att hålla ordningen på denna fantastiska plats där meningar bryts, beslut fattas och demokratin verkar. Tack, alla ni! Jag hoppas att ni också får en tids ledighet och en riktigt skön sommar.

Jag tror att alla vi ledamöter här har noterat att talmanspresidiet lite oftare än förr har påpekat i debatten att debatten ska föras genom talmanen, inte genom en direkt argumentation mot varandra. Jag uppskattar att ni gör detta, och jag tror faktiskt att det bidrar till att vi bättre förmår skilja på sak och person och upprätthåller den svenska parlamentariska traditionen att ha korrekta och, i jämförelse med det brittiska parlamentet, närmast lite tråkiga debatter. Vi tar nämligen debatten på allvar. För oss är det argumentens tyngd, och inte en klatschig formulering som blir viral några minuter, som ska ha störst betydelse.

Vi har olika uppfattningar i denna kammare, både värderingsmässigt och i sak. Men vi delar gemensamt förmånen och ansvaret att vara folkets valda, med de prestationskrav och de förväntningar som ställs av väljare, parti och det omgivande samhället, med resor, debatter och förhandlingar. Det är ganska tuffa arbetsvillkor.

Ibland när vi har haft tuffa debatter i kammaren och i medierna är det viktigt att vi också påminner oss om det vackra i det som faktiskt sker här i denna kammare – att vi har demokrati, att vi argumenterar, att vi röstar och att vi fastställer beslut. I alltför många länder i världen finns inte denna möjlighet.

I ett land med en flagga lika blågul som vår egen slåss just nu människor för att försvara sin demokrati och sin frihet.

Kära talman och vice talmän! Tack för att ni finns, tack för det ni gör och tack för detta riksdagsår!

Prot. 2022/23:129
21 juni

-----

*Avslutning och
avtackning*

Inspirerad av vår diktläsande talman har jag även denna gång tagit mig friheten att formulera en dikt som avslutning på detta riksdagsår. Må Gud och denna församling förlåta mig för nödrimmen. Jag kallar den *Ledamotens sommarlängtan*.

Den blomstertid nu kommit
Och lusten är rätt stor
Att strunta i motioner
Och ord i talarstol

Nu vill vi slippa debattera, votera, interpellera
Nu vill vi på stranden flanera och med kärleken dinera

Men enbart någon vecka
Vi ärligt känner så
Sen vill vi tillbaka hit och häcka
I demokratins vackra vrå

Så var inte så spaka
Ni talmän så kära
Vi är snart tillbaka
Ska bara träffa nära o kära

Så talman, släpp nu ut oss
Ur kammarens varma sal
För det här, kära kollegor
Är faktiskt riksdagsårets sista tal!

(Applåder)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 11.58 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 12.03, då interpellationssvar skulle lämnas.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 12.03.

*Svar på
interpellationer*

§ 13 Svar på interpellation 2022/23:328 om elstöd till kommuner och regioner

Anf. 36 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Eva Lindh har frågat mig om det kommer att bli ett tak för utbetalningarna av elstöd till kommuner och regioner och när det beräknas att betalas ut. Hon har även frågat mig om regeringen och jag står fast vid att kommuner och regioner i norra Sverige inte ska få något stöd.

Sedan den 30 maj 2023 kan kommuner och regioner, i enlighet med förordningen (2023:233) om elstöd till företag, ansöka om elstöd hos Skatteverket. Storleken på stödet beräknas utifrån mängden el som förbrukats

under oktober 2021 till och med september 2022 och vars kostnad överstiger ett visst referenspris. Detta görs för att hitta en modell för hur elstödet ska beräknas. Det baseras på den förbrukning man redan har haft men är framåtsyftande.

Eftersom elstödet syftar till att lindra konsekvenserna av exceptionellt höga elpriser har ett referenspris på 75 öre per kilowattimme bestämts, vilket är ungefär 25 procent högre än det högsta medelvärde som har noterats under det senaste decenniet. Under den aktuella period som vi talar om här nådde elpriserna i norra Sverige inte upp till nivån för referenspriset, och därmed är det endast kommuner och regioner som tagit ut el i elområdena 3 och 4 som har rätt till elstöd, förutsatt att de inte prissäkrat sin el under perioden.

Sverige har som bekant fyra elprisområden: 1, 2, 3 och 4. När jag talar om elprisområdena 3 och 4 handlar det om områden i de sydligaste delarna av landet.

Kommuner och regioner får del av elstödet till företag på samma villkor som andra juridiska personer och företag. Stödet har anpassats till EU:s statsstödsregelverk, vilket medfört en begränsning av stödbeloppet till högst 20 miljoner kronor.

Vad gäller frågan om när elstödet till kommuner och regioner beräknas att betalas ut öppnade ansökningsförfarandet enligt tidsplan den 30 maj 2023, och Skatteverket har påbörjat utbetalningarna.

Anf. 37 EVA LINDH (S):

Herr talman! Kommuner och regioner möter just nu en kostnadskris på grund av höga elpriser, höjda räntor och hög inflation. Genom att inte tillskjuta tillräckliga statsbidrag i budgeten för 2023 och eftersom den inte heller har förmått lämna besked om eventuella tillskott för 2024 lämnar den SD-styrda regeringen den kommunala sektorn i sticket.

På detta sätt låter Sverigedemokraterna och regeringen välfärdens verksamheter bli krockkuddar i mötet med lågkonjunkturen. Välfärdens verksamheter försämras, och personal riskerar att sägas upp. I Sverige är det nämligen kommuner och regioner som ansvarar för den viktiga välfärden i landet. När de inte får resurser kommer människor att märka det när de möter sjukvården eller när eleverna kommer tillbaka till skolan i höst.

Just nu går alla regioner mot ett underskott redan i år. Det är ju regionerna som har ansvar för sjukvården – den sjukvård som Kristdemokraterna sa sig värna före valet. Nu syns det tydligt att det bara var ord.

Herr talman! Sverigedemokraternas och regeringens hantering av elstöd till enskilda och företag har på goda grunder kritiserats från många håll. I fråga om elstödet kan jag inte ge annat än icke godkänt.

Löften om när och hur elstöden skulle betalas ut har inte hållits. Man satte inget tak vid utbetalningen till hushållen, vilket innebar att en enskild elabonnet i södra Sverige lyckades få ut drygt 700 000 kronor. I vissa fall hamnade elstöden även hos företag. Haveriet med sekretessen innebär att ingen kan granska detta. Antalet varsel och konkurser har ökat i hög takt på grund av regeringens oförmåga. Från början skulle elstöd gå till hushåll enbart i södra Sverige och inte i norra Sverige. Sedan ändrade man sig, och det är väl bra.

Så till den fråga som jag vill fokusera på i den här debatten: stödet till kommunsektorn, som står för vår viktiga välfärd. Nu verkar det som att

kommuner och regioner i södra Sverige kan förvänta sig att få elstöd som kompensation för de höga kostnader för el som man haft. Men det finns lite oklarheter som jag också tagit upp i mina frågor. Det gäller bland annat taket. Det fanns inget tak för hushållen, men det finns ett tak för företagen. Framför allt finns det ett tak som är begränsat till 20 miljoner för regioner och kommuner. Sveriges Kommuner och Regioner räknar med att det berör alla regioner och de största kommunerna.

Framför allt blir det inget elstöd till norra Sverige. Återigen nonchale- ras förutsättningarna för den övre halvan av vårt land. Det är förbluffande och oroande. Jag tolkar inte svaret från statsrådet på något annat sätt än att det inte blir något elstöd till kommuner och regioner i norra Sverige.

Anf. 38 PEDER BJÖRK (S):

Herr talman! När regeringen och Sverigedemokraterna presenterade sin budget i höstas valde de att göra en tydlig prioritering. De valde att sänka skatterna för dem med höga inkomster med 13 miljarder kronor och samtidigt att inte skjuta till de resurser som behövs till kommuner och regioner för att dessa ska kunna klara sitt uppdrag.

Så sent som i går kom det nya ekonomiska prognoser från Sveriges Kommuner och Regioner som visar på att alla regioner i Sverige nu bedömer att de kommer att gå med underskott under det här året, till den svindlande summan 20 miljarder kronor. Samtidigt bedömer kommunerna att nästan hälften av dem kommer att gå med stora underskott det här året. Det här innebär att man nu – trots att politiker från höger till vänster under hela våren har påtalat bristen på resurser till kommunerna – får förbereda uppsägning av viktig personal i vår gemensamma välfärd. Det handlar om varsel av lärare, undersköterskor och många fler yrkesgrupper som är oerhört viktiga för vår välfärd.

I ljuset av allt detta hade ett elstöd till kommuner och regioner kunnat vara ett välkommet tillskott för att lindra den svåra situation man är i. Men i det läget väljer regeringen att sätta ett tak för elstödet. Man väljer dessutom att se till bara delar av landet. Man väljer att bortse från mer än hälften av landets geografi när man föreslår det här elstödet. I de norra delarna av landet kommer inte kommuner och regioner över huvud taget att få ta del av elstödet. Det är fråga om kommuner och regioner som kanske är lite extra utsatta i den här situationen. Man befinner sig oftast i glesbygd. Man har ett klimat som gör att det är kallare på vintern, och man har andra förutsättningar som gör att det är lite extra utmanande där. Då väljer regeringen att bortse från att även de kommunerna behöver elstöd.

Min fråga till energi- och näringsministern är givetvis: Varför har regeringen valt att inte ge elstöd till kommuner och regioner även i norra Sverige?

Anf. 39 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Det tycks vara en strategi från Socialdemokraterna att gång på gång i kammaren och i återkommande interpellationer upprepa uppgifter som inte stämmer. Men de blir inte mer sanna för att man upprepar dem fler gånger.

Jag ska dra detta igen. Det kanske har missats av Eva Lindh, som jag faktiskt inte haft möjlighet att ha någon interpellationsdebatt med tidigare. Jag var väldigt tydlig förra året: Vi kommer inte att kunna garantera att det

kommer att finnas några pengar på kontot hos svenska hushåll före jul. Men vi lovade att det skulle finnas besked på plats. Vi skulle kunna ha modellen för allt detta på plats till den 1 november. Men det stod till och med på vår hemsida – och jag sa det i flera intervjuer, i tal och i möten med medborgare, gång på gång på gång – att vi inte skulle kunna garantera när pengarna skulle finnas på kontot.

Även vad gäller elstöd till företagen var vi väldigt tydliga med att det skulle vara föremål för vidare prövning, vilket innebar att vi inte kunde sätta ett datum. Det är jag den första att beklaga. Men det är viktigt att vara ärlig från politikens sida. När det inte går att sätta ett datum går det inte. Vi har hela tiden gett den information som gått att ge. Det här behöver prövas enligt konstens alla regler. När det gick att sätta en tidsplan gjorde vi det. Vi har också hållit den tidsplanen. Detta är fakta som jag tycker att det är viktigt för dem som lyssnar i kammaren och dem som lyssnar hemmavid att känna till.

Det andra som jag tycker är viktigt att veta är att när Socialdemokraterna gjorde en elpriskompensation förra gången fick företagen noll. Nu får de en rejäl slant, som kommer både i form av elstöd till elintensiva företag och i form av ett generellt stöd till företagen om de haft ett pris över en viss nivå.

Socialdemokraterna har inte lagt något förslag på bordet om någon annan nivå. Det är det tredje som jag tycker att man bör ha koll på. Socialdemokraterna står nu här i kammaren och har synpunkter. Har då Socialdemokraterna haft något annat förslag för hur modellen skulle se ut vad gäller hur högt pris man ska ha varit drabbad av och vilken gräns det ska vara när uträkningen görs och elstödet fastställs? Svaret är nej. Man har inte haft något annat förslag.

Det blir direkt felaktigt att ställa norr mot söder. Det handlar inte om att säga att norra Sverige får stöd men inte södra Sverige. Det var inte upplägget i omgång ett av elstödet till hushållen och inte heller i omgång två. Modellen har varit densamma: Har man varit exceptionellt drabbad får man stöd. Det var två elprisområden som gick över den här nivån i första omgången. I andra omgången var det fyra elprisområden som hade gått över gränsvärdet och därför fick ta del av stödet.

För att ge ett räkneexempel: I SE2 hade en vanlig villa ett elpris på ungefär 15 000 kronor per år, om man räknar med 20 000 kilowattimmar, medan det var 30 000 kronor i SE4. Detta är också direkt överförbart på välfärdssektorn. Det är en enorm skillnad på 15 000 och 30 000. Då kan man fråga sig: Hade S något elprisstöd till kommuner och regioner när de styrde? Svaret är nej. Men det har vi. Det är inte perfekt, men det är avsevärt mycket större, bättre och tryggare.

Anf. 40 EVA LINDH (S):

Herr talman! Jag ska precis som statsrådet börja med att tala om tiden. Jag tror att ganska många väljare liksom jag uppfattade *ett* datum under hela valrörelsen: den 1 november. Det hördes ofta och väldigt tydligt. Man pratar nu om svek. Jag tror inte att jag och mina partikollegor är de enda som tycker att det här är märkligt. Och de som utlovade detta visste ju förutsättningarna.

Det är orimligt att Sverigedemokraterna och regeringen väljer att inte kompensera kommunsektorn i det här läget. De står inför en mycket svår tid – en kostnads kris som drabbar välfärden otroligt hårt.

Jag har uppfattat att Kristdemokraterna talar sig varma om framför allt sjukvården men också om äldreomsorgen. Nu ger man inte tillräckliga resurser för att välfärden ska hålla den höga kvalitet som vi har och naturligtvis inte heller för att utveckla det som skulle behövas. Det är snarare tvärtom. Många kommuner och även regioner står inför att de måste säga upp personal. På det kommer att man heller inte kompenserar för de höga elpriser som de har haft.

Det är märkligt att man inte har infört ett tak för hushåll när man har infört ett tak för kommuner och regioner. Sveriges Kommuner och Regioner bedömer att flera regioner kommer att slå i taket och att många stora kommuner också gör det.

Den stora orättvisan känns när det gäller hela landet. För oss socialdemokrater är en stark välfärd i hela landet otroligt viktigt. Redan nu kämpar särskilt många mindre kommuner hårt för att klara den välfärd som de vill kunna erbjuda och som människor också har rätt till för att man ska få en jämlik välfärd i hela landet.

Många av de kommunerna finns i norra Sverige. De blir underkompenserade när det gäller statsbidragen. De får heller inte kompensation för det höga elpriset. Det drabbar naturligtvis välfärden. Därför är det märkligt att det heller inte blir en kompensation just till kommuner och regioner eftersom man kunde ändra sig när det gäller hushållen.

Anf. 41 PEDER BJÖRK (S):

Herr talman! Det är uppenbart så att energi- och näringsministern inte vill svara på varför regeringen aktivt har valt att prioritera bort kommuner och regioner i norra Sverige. Det går självklart bra att gömma sig bakom referenspriser och olika tidsperioder. Men faktum är att både referenspriser och olika tidsperioder där man tar hänsyn till elförbrukningen är politiska konstruktioner för att man ska ha ett system som man kan använda för att utbetala stödet.

Det är politiska konstruktioner som går att ändra, göra tillägg till och utöka. Det visade faktiskt regeringen när den efter starka påtryckningar, inte minst från oss i oppositionen, ändrade sig och gav elstöd inte bara till hushållen i södra Sverige utan senare också till hushållen i norra Sverige. Då gick det att ändra både tidsperiod och referenspris. Faktum är, herr talman, att referenspriset för den period som man bestämde att man skulle ge stöd till hushållen i norra Sverige under var 165 öre. Det var ett högre referenspris än för den period som regeringen valde att ge stöd till kommuner och regioner i södra Sverige under.

Det hade alltså helt enkelt varit möjligt att ändra och tillföra resurser till kommuner och regioner i norra Sverige på samma sätt som man gjorde för hushållen i norra Sverige. Alltså återstår frågan: Varför väljer regeringen att inte stötta kommuner och regioner i norra Sverige?

Anf. 42 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Jag börjar i den senare änden som Peder Björk är inne på. Vi utgår fortfarande från huruvida man har varit över en viss prisnivå eller inte. Under hela den period som det första elstödet utgick ifrån låg inte

21 juni

Svar på
interpellationer

elområde 1 och 2 över den prisnivån. Hade man gjort det hade man också fått elstöd i första omgången.

Nu har Socialdemokraterna, som i sina förslag inte ens var i närheten av att ge elstöd på de nivåer som vi betalar ut, mage att klaga på att det kom en andra elstödsomgång. Den utgick också ifrån huruvida man var över en viss nivå eller inte. Vi konstaterar att i den omgången hade priset stuckit iväg även för elområde 1 och 2, och därför var man med.

Elstödet utgår från hur höga elpriser man har haft. Alla har haft det tufft i Sverige. Men vi har utgått ifrån huruvida man har haft elpriser som har legat över en viss nivå eller inte. Under vissa perioder har man i elområde 1 och 2 legat betydligt lägre i pris än i södra Sverige.

För en vanlig villa i elområde 2 har man haft hälften så höga elpriser som i elområde 4. Det är direkt överförbart på kommuner och regioner, på förskolorna, sjukhusen och våra äldreboenden. Har man drivit ett äldreboende i Skåne har det äldreboendet generellt sett haft dubbelt så höga elpriser som det i norra Sverige. Men alla har haft det tufft.

Jag fortsätter att värja mig mot det som sägs. Det stämmer helt enkelt inte. Det är inte så modellen är konstruerad. Återigen: Socialdemokraterna har inte lagt fram något annat förslag på någon annan prisnivå.

Så till frågan om kommuner och regioner i stort. Man kan notera i höstbudgeten att den högsta prioriteten var att stötta kommunerna och regionerna i det här läget. Det är den största enskilt samlade budgetposten i budgeten. Vi har också varit tydliga med att vi i den budget som kommer för nästa år kommer att fortsätta att prioritera kommuner och regioner.

Skillnaden i utfall under tiden S hade ansvar för till exempel sjukvården och tiden KD hade ansvar för sjukvården visar tydligt att det inte bara är mer pengar som är det viktiga. Det är också huruvida man vågar styra välfärden eller inte. Eva Lindh talade om behovet av nationell styrning i hela landet och om jämlikhet. Faktum är att vårdköerna mer än fördubblades när S tog över ansvaret för sjukvården. De orkade inte styra från nationell nivå. De förlitade sig för mycket på 21 olika regioner.

Ojämligheten är väldigt stor. Det är till och med skillnader i överlevnad beroende på i vilken region man blir vårdad. Det försöker vi nu komma åt. Det gör vi genom att prioritera kommuner och regioner i vår budget men också genom att våga styra från nationell nivå.

Det går inte att fullt ut kompensera kommuner och regioner för ökade elpriser när man har monterat ned 3 000 megawatt i södra Sverige och därmed också minskat överföringskapaciteten. Det kan vi bara lösa genom att bygga ut kraftproduktionen. Vi har levererat beslut om två havsbaserade vindkraftsparker på åtta månader, jämfört med S som levererade ett på åtta år. Vi banar nu väg för ny kärnkraft. Det är vad som kommer att göra skillnad och göra att vi på sikt kan få stabila elpriser och lägre elpriser i hela Sverige igen.

Anf. 43 EVA LINDH (S):

Herr talman! Jag kommer nu att bryta mot praxis och säga någonting direkt till statsrådet. Kom igen nu, Ebba Busch! Det är ingen som håller på med välfärd eller intresserar sig och brinner för välfärden som tycker att ni satsar på den. Ärligt talat: Ni återkommer hela tiden till det, men nominellt är det ingen ökning.

Vi socialdemokrater lade dubbelt så mycket resurser på välfärden för att vi kämpar för den och för att den är viktig. Ni lägger otillräckligt med resurser i grunden.

Herr talman! Regeringen lägger otillräckligt med resurser samtidigt som inflationen gör det svårt för kommuner och regioner. Räntorna höjs, och dessutom säger man till kommuner och regioner i norra Sverige att de inte ska få någon kompensation för de höga elpriser de har. Till alla regioner och de större kommunerna säger man: Nej, ni får bara upp till ett tak.

Varför fattar ni den typen av beslut när ni vet hur det påverkar välfärden, Ebba Busch? Politik och pengar gör skillnad rätt ut i den verklighet som finns. När nu kommunerna börjar behöva säga upp personal påverkar det människor. Det påverkar eleverna, som får mindre resurser i skolan, och det påverkar sjukvården när man behöver säga upp personal. Det är ingen som håller med om att regeringen satsar på välfärden.

Anf. 44 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Det stämmer inte. Återigen: Det går att läsa budgeten. Det var den största prioriteringen vi gjorde i höstbudgeten, och vi kommer att återkomma till kommuner och regioner.

Men det handlar också om vad man gör med medlen. När Kristdemokraterna hade ansvar för sjukvården införde vi en kömiljard. Det halverade vårdköerna. När Socialdemokraterna tog över ansvaret efter 2014 gick man med kirurgisk precision in och plockade bort de åtgärder som hade kapat vårdköerna, och vårdköerna växte kraftigt långt före pandemin. 163 000 patienter hade väntat olagligt länge på att få den vård de behövde när vi tog över i höstas. Det var 163 000 patienter som sveks i Socialdemokraternas Vårdsverige för att man ville värna ett system från mitten på 1800-talet i stället för att styra mot en mer jämlik och nationell sammanhållning av vården.

Det är riktigt tuffa tider nu. Varför har vi inte dundrat på med mer pengar? Jo, därför att vi inte vill göra det i detta läge – utöver de 55 miljarder som det nu kan landa på som slutnota för elstöd i två elstödsomgångar till hushållen där hela landet har behandlats lika och man har utgått från hur höga priserna har varit, även om alla har haft det tufft. Vi har ett elstöd till företagen som inte fanns med hos S, ett elstöd till gaskunderna som inte fanns med hos S och ett elstöd i en andra variant till just elintensiva företag. Det är historiskt.

Anledningen till att vi inte har tryckt på med ännu mer är det svåra ekonomiska läget. Om vi i det här läget driver på lågkonjunktur och hög inflation riskerar vi att få en situation där hushållen får detta uppåtet av höga räntor.

I stället har vi valt att i budgeten säga nej till S förslag om att människor med lönenivåer som min ska få mer i barnbidrag. Vi har i stället lagt mer till särskilt utsatta familjer, som får uppemot 2 100 kronor i månaden i ett förhöjt och förlängt bostadsbidrag. Det är prioriteringar för de allra mest utsatta och för välfärden i hela Sverige – inte bara i de starka kommunerna och regionerna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 45 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Som en del har förstått kommer vi att hålla på här i kammaren ett tag i dag.

Niklas Karlsson har frågat mig inom vilka elprisområden företag kommer att vara berättigade till stöd och vilka principer som ligger till grund för regeringens urval av vilka elprisområden som ska omfattas. Han har även frågat mig när elstödet till företagen kommer att betalas ut och om företagen kommer att kunna känna sig trygga med att de belopp som utbetalats faktiskt är deras att använda.

Jag vill inleda med att tillbakavisa kritiken om att elstöden skulle vara kraftigt försenade och slarvigt hanterade. Sverige befinner sig i en allvarlig energikris, och regeringen har arbetat skyndsamt för att hantera krisen på kort och lång sikt genom att både kraftsamla, spara energi och stötta hushåll och företag. Hanteringen av elstöden har skötts med stor noggrannhet, och regeringen har varit angelägen om att hålla aviserade tidsplaner för utbetalning.

Principerna för elstödet till företag utgår från den grundmodell som beskrivs i Svenska kraftnäts ansökan till Energimarknadsinspektionen från den 15 november 2022 om att använda intäkter från överbelastning för att finansiera nödgärder för konsumenter och företag. Där framgår att elstöd inte ska betalas ut vid normala prisnivåer. Utifrån historiska prisnivåer har därför ett referenspris på 75 öre per kilowattimme bestämts, vilket är ungefär 25 procent högre än det högsta medelvärdet som har noterats det senaste decenniet. Den bestämda nivån på referenspriset tar även hänsyn till Svenska kraftnäts tillgång till flaskhalsintäkter.

Beräkningen av stödets storlek utgår från mängden el som har tagits ut för förbrukningen under oktober 2021 till och med september 2022. Eftersom elkunder i norr under den perioden har haft ett lägre genomsnittligt elpris än 75 öre per kilowattimme är det endast företag och organisationer i elområdena 3 och 4 som har rätt till elstöd, förutsatt att de inte prissäkrat sin el under den aktuella perioden.

Vad gäller Niklas Karlssons antydning om brister i elstödens juridiska ansats vill jag förtydliga att myndigheterna hanterar utbetalningar och aktuella återkrav enligt rådande lagstiftning.

Berörda företag och organisationer har sedan den 30 maj 2023 kunnat ansöka om elstöd hos Skatteverket. Alla företag som uppfyller kraven för att få elstöd ska kunna känna sig trygga med att de belopp som utbetalas faktiskt är deras att använda.

Anf. 46 NIKLAS KARLSSON (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag tänkte börja med en kort historieskrivning, skälet till att interpellationen är författad och varför vi befinner oss i kammaren i Sveriges riksdag för att diskutera denna fråga i dag.

Finansministerns statssekreterare tog tidigt under processen med att ta fram förslaget om elstöd till företag kontakt med mig i egenskap av ordförande i skatteutskottet och sa att detta var en process man ville hålla ett högt tempo i. Statssekreteraren frågade om vi från skatteutskottet skulle kunna tänka oss att hålla en så kort process som det bara är möjligt,

inklusive förkortad motionstid. Svaret på det var naturligtvis självklart, för detta är en angelägen fråga. Vi måste få stöden på plats.

Det innebar också att statssekreteraren kom till utskottet och svarade på en del frågor och informerade om processen och vad som skulle ske framöver. Vad som då hände var att utskottets ledamöter tyckte att det var rimligt att ansvarigt statsråd också kom till skatteutskottet och svarade på de funderingar och frågor som man hade vid tillfället. Ansvarigt statsråd i skatteutskottet är finansministern. Finansministern ägde en del av frågan, medan näringsminister Ebba Busch ägde en annan del.

Det innebar att skatteutskottet i sin tur pratade med näringsutskottet och frågade om man fick möjlighet att delta i det möte då näringsministern skulle till näringsutskottet och informera i samma ärende. Detta gjorde man den 14 april, för att kunna delta i ett gemensamt sammanträde den 20 april. Beskedet från näringsutskottets ordförande och presidium var: Självklart går detta att hantera.

Tre dagar senare kommer ett nytt besked från näringsutskottets ordförande om att man inte var beredd att låta skatteutskottets ledamöter delta i mötet och ställa de frågor de hade. Ett av skälen till detta var att Näringsdepartementet, där näringsminister Ebba Busch är chef, inte tyckte att man skulle svara på frågor från skatteutskottet. Hon tyckte att frågan hörde hemma i näringsutskottet.

För mig som riksdagsledamot är det en viktig princip att det är riksdagen, inte regeringen, som avgör hur riksdagen ska arbeta. Statsministern formerar sin regering som han eller hon själv vill, utser sina egna statsråd och kan organisera sina departement efter eget huvud. Det innebär att riksdagen inte alltid är en spegel av regeringens arbete. Det måste i sin tur innebära att om riksdagen och ett enskilt utskott vill att någon minister ska komma till riksdagen för att svara på frågor och funderingar under processen tackar ansvarig minister ja. Det är för mig fullständigt självklart.

Just den här attityden som går igenom från regeringens och inte minst näringsministerns sida, herr talman, är om inte oanständig så i alla fall verkligen anmärkningsvärd. Under hela processen har man gjort sig otillgänglig. Man har gjort sig otillgänglig för medier. Man har till nöds tagit sig till Sveriges riksdag för att svara på frågor. På något sätt har man försökt fly från det ansvar man har som regeringsföreträdare.

Detta är min första och allvarligaste kritik. Varför ska vi behöva ha en interpellationsdebatt i Sveriges riksdag om en fråga där riksdagens ledamöter velat ställa frågor och få svar under ärendets process innan vi fattade beslut? Nu måste vi stå i kammaren när beslutet är fattat för att ställa de frågor som riksdagens ledamöter borde ha fått ställa vid andra tillfällen.

Anf. 47 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Herr talman! Elstödet till företagen har varit allt annat än korrekt hanterat. En senfärdig regering som inte förmådde att uppfylla sitt vallöfte om elstöd till den 1 november 2022 har gjort situationen ohållbar för väldigt många företagare. Inte minst många småföretagare som redan haft ganska små marginaler har fått se sina verksamheter gå omkull.

Även om elpriserna relativt sett är ganska låga just nu befinner vi oss trots allt i en allvarlig energikris runt om i Europa.

Flaskhalsintäkter uppstår när elpriset i ett elområde där elen produceras är lägre än i det elområde den ska överföras till. Mellanskillnaden kallas

21 juni

-----

*Svar på
interpellationer*

flaskhalsintäkt. Flaskhalsintäkterna ges till det företag som överför elen mellan elområdena.

Den socialdemokratiska regeringen lyckades få undantag från EU för att återföra flaskhalsintäkterna från elmarknaden till hushållen och företagen. Det var viktigt för att stötta de hushåll och företag som drabbades hårdast av energikrisen.

År 2023 har Sverige varit ordförandeland i EU, och den nya elmarknadsdesign som presenterats har arbetats fram under ledning av Ebba Busch. Trots det har inte statsrådet agerat för att behålla de här undantagen, och nu saknas möjligheten att återföra pengar från marknaden till vanligt folk och företag nästa vinter.

Hur har det blivit så, herr talman? Energitkrisen är en av de allvarligaste kriser vi befinner oss i, och vi har lång väg att gå tills vi får en stabil och fossilfri elproduktion som inte är beroende av fossila kraftslag från skurkstater. Trots det har regeringen inte agerat för att stötta hushåll och företag redan nästa vinter.

Det enda svar den här regeringen har på energikrisen är ny kärnkraft. Nu har regeringen också presenterat ett nytt energipolitiskt mål om 100 procent fossilfritt till 2040, ett mål som i praktiken redan är uppfyllt. Det är ganska låga ambitioner från regeringen. Ska ingenting hända fram till 2040, Ebba Bush? Ska svenska hushåll och företag, särskilt i södra Sverige, behöva stå ut med höga elpriser fram till 2040?

Svaret kan inte bara vara kärnkraft. Svaret är att satsa på alla goda kraftslag. Vi behöver mycket mer havsbaserad vindkraft, men där har den här regeringen försämrat förutsättningarna för etableringar av sådan. Så vad är planen?

Det verkar inte finnas någon plan eller någon samstämmighet om energiförsörjningen hos regeringsunderlaget. Vissa vill ju till och med ta bort befintlig vindkraft. Det finns inte heller någon plan för hur regeringen ska stötta hushåll och företag nästa vinter, och nu har regeringen sjabblat bort möjligheten att återföra flaskhalsintäkter från marknaden till hushåll och företag.

Jag vet att statsrådet inte är en stor anhängare av olika typer av statsstöd. Men jag tror inte att någon här är förtjust i den situation vi är i med ett krig i Europa, en brinnande klimatkras eller för den delen en högerextremt styrd regering i Sverige som tycks vara handlingsförlamad.

Under den här omgången av elstöd infördes inget högkostnadsskydd för elkonsumenter trots att man lovade det i valrörelsen – ännu ett löftesveke. Utformningen av elstödet som skulle stötta hushåll och företag kom sent eller inte alls, och de allra största summorna har gått till dem som inte behöver fylla sina bankkonton ytterligare. Det börjar bli uppenbart varför regeringen sekretessbelade elstödet – det har gått till dem som redan har mest.

Den här vintern hoppas jag att regeringen är mer beredd, men det verkar inte så. Företagen och hushållen vill veta: Vad sker nästa vinter? Hur ska regeringen se till att det finns stöd på plats om vi får så här höga elpriser igen?

Anf. 48 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Det var flera anklagelser här som jag studsade ganska mycket inför. En var att jag skulle ha gjort mig otillgänglig. Jag tror att få

upplever att jag har haft låg medial närvaro sedan jag blev en del av Ulf Kristerssons regering. Jag har försökt ställa upp på så många intervjuer som möjligt, komma till EU-nämnd och beredande utskott och självklart också finnas tillgänglig för ansvarsutkrävande utfrågningar, återkommande ända sedan oktober.

Vi har också hanterat ett EU-ordförandeskap, vilket ibland har gjort, som i dag, att vi hanterar flera interpellationsdebatter vid ett och samma tillfälle. Ibland har det också erbjudits tider för interpellationsdebatter som inte har passat för berörd ledamot. Det får man ha respekt för, och då får man pussla lite grann.

För mig är det dock en hedersfråga: Har man bett om ansvar finns man också tillgänglig för att redogöra för hur man förvaltar det ansvaret. Det har jag försökt göra i så stor utsträckning som det bara gått.

Jag har inte haft några synpunkter på skatteutskottets närvaro vid näringsutskottet. Jag hoppas att det har getts tillräckligt bra svar här på de frågor i interpellationen som ledamoten var ute efter.

Anf. 49 NIKLAS KARLSSON (S):

Herr talman! Det är verkligen tydligt vilka olika verkligheter vi lever i. Jag tror att vi är få som delar bilden att statsrådet har varit jättetillgänglig i just denna fråga. Jag lyfte bara några exempel, men det finns många fler på hur statsrådet under hela processen har hållit sig undan från medier och inte deltagit i möten i riksdagen på det sätt som jag tycker att man borde göra.

Men eftersom statsrådet nu säger att det är en hedersfråga att vara tillgänglig tar jag statsrådet på orden och ser fram emot att nästa gång skatteutskottet bjuder in kommer också statsrådet att tacka ja. Jag är glad för det och ser fram emot diskussioner framöver i andra frågor.

Låt mig också säga något om just detta ärende, hur det hanterats och vad vi har att jobba med framöver. Det regeringen gjorde i sak var att man delade ärendet i ett förfarande och en förordning, vilket innebar att det som riksdagen skulle hantera var förfarandefrågor medan förordningen skulle hanteras av regeringen. Här får man svidande kritik från Lagrådet, som säger att man bryter den traditionella normhierarki som finns i Sverige och svenskt rättsväsen. Det innebär nämligen i praktiken, som Lagrådet skriver i sitt svar på remissen, att det som riksdagen utgått från vid sitt beslut att anta ett lagförslag senare kan ändras av regeringen.

Det är naturligtvis helt orimligt att vi har en ordning där den lagstiftande församlingen stiftar lag och där regeringen sedan kan välja att tolka det på ett annat sätt och ändra mot riksdagens intentioner. Det skapar problem i rättstillämpningen, och detta lyfter Lagrådet fram i sin kritik.

Det som kanske ändå är allvarligast i sammanhanget, eller åtminstone minst lika allvarligt, är att detta skapar ytterligare komplikationer. De företag som är berörda av elstödet lever nu utifrån en princip där man bryter det som kallas misstagsbetalning. Om man har fått ett stöd och det visar sig att den som betalat ut stödet är den som gjort fel kan man inte behöva ta ansvar för detta som mottagare av stödet. Lagrådet säger i sitt remissvar till regeringen att detta är ett bekymmer. Så borde man inte göra, utan man borde följa den här principen.

Har man fått stöd genom felaktigt intygande är det naturligtvis fullt rimligt att den som fått det på felaktiga grunder är återbetalningsskyldig. Men med nuvarande ordning kan det vara så att Skatteverket gör ett fel, betalar ut stödet, noterar att det inte blev rätt och då ska kräva tillbaka pengarna.

Företag som nu får elstöd kanske vill använda det för att investera inför framtiden, för att klara sitt dagliga bröd och för att upprätthålla verksamheten i de kriser man just nu genomlever. Men detta innebär att man om det visar sig att Skatteverket har gjort fel ska betala tillbaka de pengarna, trots att man har fått dem i god tro och gjort investeringar för framtiden.

Den osäkerhet som företagen nu lever med är fullständigt orimlig, herr talman. Den är orimlig inte minst därför att det bryter mot en princip som vi tidigare har sagt är väldigt viktig, det vill säga att det inte är den som får stödet som ska bli återbetalningsskyldig om man inte själv har gjort fel.

Den här osäkerheten behöver regeringen bringa klarhet i, och man behöver undanröja de bekymren. Man behöver kanske till och med återkomma till Sveriges riksdag så att vi kan rätta till det och så att det kan tillämpas på ett sätt som är rimligt.

(Applåder)

Anf. 50 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Herr talman! Jag noterade att statsrådet hade ungefär två och en halv minut kvar på sitt förra anförande och hade kunnat svara på hur planerna ser ut för elstöd till nästa år. Hon får en chans till.

Med den här regeringen tror jag nog att svenska folket kan förvänta sig ganska höga elpriser under en överskådlig framtid. Det verkar inte finnas någon plan, mer än att regeringen planerar för mer kärnkraft. Men jag upp-repar: Om elpriserna ska gå ned behöver elproduktionen öka här och nu. Det går inte med ny kärnkraft. Det måste till andra kraftslag.

Vi socialdemokrater har presenterat ett förslag till energipolitiskt mål som skulle innebära ökad elproduktion fram till 2030, hela 60 terawattimmar. Men det valde regeringen att inte följa. Det är tråkigt för hushåll och företag men även för de industrier som nu ser över var de ska placera sina investeringar.

Som jag var inne på i förra inlägget har regeringen inte presenterat något förslag för hur de ska se till att svenska hushåll inte är lika sårbara som de varit de två senaste vintrarna. Jag vill fortfarande ha besked om hur elproduktionen ska öka, i synnerhet i södra Sverige, men även om hur elstödet kommer att utformas och varifrån regeringen kommer att ta pengar nu när möjligheten att återföra flaskhalsintäkter inte finns.

Herr talman! Vi socialdemokrater har varit en aktiv och konstruktiv opposition som velat finna breda överenskommelser och lösningar på de kriser vi ser i dag. Tidigare i år presenterade vi ett förslag om folkhemsel, som är en ny modell för att ge lägre priser genom att staten tecknar långa kontrakt till låga elpriser. De auktioneras ut till den elproducent som vill ha minst betalt och som då vinner auktionen. Det skulle kunna ge elpriser som är upp till 60 procent lägre här och nu.

Hur ser statsrådet på vårt förslag om folkhemsel? Kan statsrådet tänka sig att införa en sådan för att stötta hushåll och företag?

Just nu kommer bortförklaring efter bortförklaring i stället för presskonferens efter presskonferens om vad svenska folket kan förvänta sig nästa vinter. Men jag vill gärna ha svar på de frågorna, herr talman.

Anf. 51 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! När det gäller process och tillgänglighet vill jag understryka att jag menar det jag säger. Det är en hedersfråga att finnas tillgänglig i så stor utsträckning som möjligt. Jag uppskattar Niklas Karlssons ord om att det hörsammas.

Jag vill också understryka att det även beror lite på den fysiska tillgängligheten. På samma sätt har vissa interpellanter inte haft möjlighet att debattera här. Vissa av de frågor som står på dagordningen i dag hade jag möjlighet att avsätta tid för vid såväl ett som två och tre tidigare tillfällen. Men då fanns det inte möjlighet för interpellanten att vara närvarande. Det får man ha respekt för. Jag kommer inte med anklagelser om att det är slöseri med tid och annat. Jag utgår från att man respekterar det instrument som finns.

Jag har inte på något sätt förvägrat skatteutskottet att också vara närvarande på näringsutskottet. Jag tycker att man kan vara pragmatisk där. Men skatteutskottet var inte beredande utskott i frågan. Det var i alla fall vad som nådde mig; till slut landade man i att det inte behövdes, utan den relevanta informationen kunde överföras mellan partigrupperna.

Inför de energisamtal vi ska ha i höst har jag till exempel så sent som i dag träffat näringsutskottets Fredrik Olovsson från Socialdemokraterna för att diskutera formerna. Var finns intresse i riksdagen för att kunna ta del av relevant information men också påverka? Hur ska energipropositionen se ut för att vi ska kunna samarbeta i processer mellan riksdag och regering?

Vad gäller felaktiga utbetalningar har det kommenterats i flera led att en del av dem som fick osedvanligt högt elstöd i den omgång som skulle gå till hushållen tycktes vara mottagare som ändå skulle få ta del av företagsstödet.

Om det finns frågetecken om det som nu betalas ut till företagen kommer regeringen självklart att behöva återkomma till det. Skatteverket är som sagt ansvarig myndighet. Om vi behöver följa upp det ytterligare, ifall det finns osäkerhet och risk för normbrytande återbetalningsskyldighet, återkommer vi gärna i frågan. Vi tar tacksamt emot påpekanden om eventuella osäkerheter som Skatteverket, som ansvarig myndighet, inte redan kunnat reda ut.

Det finns mycket man skulle kunna säga kopplat till energifrågorna. Jag försöker svara primärt på det som är föremål för interpellationen. Det är anledningen till att jag kanske inte ger Daniel Vencu Velasquez Castro lika mycket svar på hans frågor. Men jag vill ändå nämna några saker.

Jag håller inte med om att vi bara pratar om kärnkraft. I går var det en diskussion här i kammaren om 100 procent fossilfritt. Det är ett mål som Socialdemokraterna valde att inte ställa sig bakom.

Jag ser gärna 60 terawattimmar till 2030. Men ett mål om mer kraftproduktion utan ett tydligt hur blir ett slag i luften. Jag sätter mig gärna ned och diskuterar. Det önskar jag göra med riksdagen i höst. De samtalen ska påverka energipropositionen, som sedan kommer till riksdagen. Vi ska

diskutera hur vi får fram 60 terawattimmar. Delar av industrin har pekat på att det måste vara 70 terawattimmar till 2030.

Vi behöver ha en realistisk plan om hur. Jag tycker att handling är viktigare än ord. Vi levererade två beslut om havsbaserad vindkraft på åtta månader. Det är mer än ett beslut på åtta år.

Prot. 2022/23:129

21 juni

Svar på
interpellationer

Anf. 52 NIKLAS KARLSSON (S):

Herr talman! Jag vill påstå att ministern har fel. Skatteutskottet får nog ändå anses vara beredande utskott i frågan, tillsammans med näringsutskottet. Skälet är att man delar upp frågan i en förfarandefråga och en förordning. Det innebär att riksdagens möjlighet till motionerande försvinner. Ärendet ligger helt och hållet hos regeringen, när det gäller frågor som riksdagen annars rimligen borde behöva ta ställning till. Det gäller till exempel misstagsbetalning eller synen på sekretess och offentlighet.

Eftersom man nu gör det i denna ordning och därmed bryter mot svensk rätt tycker jag att det borde finnas ett visst mått av ödmjukhet hos regeringen. Man borde säga: Det är klart att vi ska komma och svara på frågorna, eftersom vi nu tillämpar en princip inverterat, det vill säga upp och ned. Vi bryter mot den ordning som finns sedan tidigare. Det borde också vara en hedersfråga.

Herr talman! Jag ber inte ministern att trola på något sätt. Jag förstår att kalendern är full. Men respekten mot riksdagen är viktig. Jag fick först en tid den 29 maj för den här debatten. Jag ville föra ett resonemang om vi kunde hålla den samma vecka men på ett annat datum. När den diskussionen var avklarad var slottiderna fulla den 29 maj. Det var alltså inte jag som tackade nej. Jag ville bara resonera, och efter det var kalendern full.

Herr talman! Det är noterat att det är en hedersfråga. Det har sagts vid ett par tillfällen. Jag tar detta med mig och ser fram emot fortsatta samtal. När frågorna kommer från skatteutskottet hoppas jag verkligen att ministern kommer att tacka ja.

Avslutningsvis – frågorna har diskuterats. Det som nu ligger framför oss är också framtiden. Hur kommer elstödet att se ut framöver? Nu är det sommar. Vi ska fira midsommar. Det blir sol och bad under ett par veckor. Men snart kommer den skånska och svenska vintern tillbaka. Då blir det kallt och mörkt. Då behöver vi energi.

Hur ser framtiden ut för svenska hushåll och svenska företag när mörkret kommer igen? Den frågan måste regeringen snart leverera svar på.
(Applåder)

Anf. 53 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Jag följer Niklas Karlssons önskan, höjer blicken mot vintern och vill börja med att säga i denna kammare att under våren och vid det senaste ministerrådsmötet med energiministrarna i måndags i Luxemburg – det sista under det svenska ordförandeskapet – var en viktig del av diskussionen återigen hur beredskapen ser ut för nästa vinter.

Det tål att påpekas att vi utgår från att vintern är tuffast för många, av uppenbara skäl, men vi vet att sommaren också innebär mycket påfrestringar. Förra sommaren hade flera delar av vårt land exceptionellt höga elpriser som plötsligt märktes i en tid då man är van att ha väldigt låga elräkningar.

Det krassa budskapet är att de förväntade kapacitetsavgifterna kommer att vara avsevärt mycket lägre för innevarande år, vilket innebär att även om man skulle göra om exakt samma elstödsmodell kommer det inte att kunna bli lika mycket i stöd. Dessutom har vi just fått besked från EU om att man inte kommer att kunna använda kapacitetsavgifterna på samma sätt, men det utesluts inte att man skulle kunna ändra sig i den frågan.

En elstödsmodell som innebär att den som har betalat in mycket också får tillbaka mycket innebär ju även att det är svårt att göra justeringar utifrån hur tufft man har det, alltså utifrån inkomst, och göra mer av en behovsprövning. Det är någonting som jag tycker vore bra för riksdagen att titta på och som regeringen absolut tittar på. Hur kan man möta upp mer i den frågan så att de allra mest utsatta får mest? Som borgerlig tycker jag såklart att det är en mycket mer attraktiv modell att titta på en generell sänkning av energiskatten, som också slår igenom och driver mycket annat, men det blir en fråga för budgetprocessen i höst.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2022/23:336 om småföretag

Anf. 54 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Lorena Delgado Varas har frågat mig vilka insatser regeringen och jag planerar för att stötta de små företagen under den pågående krisen. Jag vill börja med att understryka att jag uppskattar den här frågan och det här perspektivet.

Vi är i regeringen väl medvetna om de utmaningar som både hushåll och företag, inte minst små företag, står inför i dag på grund av ett osäkert ekonomiskt läge. Det är ingen tvekan om att coronapandemin, energikrisen och inflationsläget påverkat och påverkar många svenska företag genom bland annat leveransutmaningar, ökade kostnader och vikande efterfrågan. En viktig och prioriterad uppgift för regeringen i det här läget är att lätta på trycket för hushåll och företag utan att elda på inflationen ytterligare.

De höga elpriserna är en viktig orsak till höjt kostnadsläge och pressande omständigheter för såväl hushåll som företag. Regeringen har sedan elkrisens start sjuksatt en rad åtgärder för att mildra konsekvenserna för både jobb och företag. Det handlar både om långsiktiga insatser för att stärka energitillgången och om stöd till elintensiva företag för att stötta och underlätta för företagen med anledning av de höga elpriserna under vintern.

Ansökningsperioden för elstödet till elintensiva företag öppnade den 6 mars 2023, och för att göra det möjligt för fler företag att ansöka om stödet har ansökningsperioden nyligen förlängts till den 18 juni 2023. Stödet riktas till företag som har haft en betydande ökning av kostnader för el under perioden oktober–december 2022 jämfört med 2021. Många av dessa företag har fram till elprisuppgången varit livskraftiga samtidigt som de verkar på en global marknad och har små möjligheter att höja priset till sina kunder.

Därtill har regeringen den 8 maj 2023 fattat beslut om reglerna för elstöd till företag och organisationer i elområde 3 och 4. Stödet föreslås uppgå till 50 respektive 79 öre per kilowattimme och beräknas utifrån den el som förbrukades under perioden oktober 2021 till september 2022.

För att minska risken för likviditetsproblem för företag som i grunden är sunda och livskraftiga har möjligheterna för företag att tillfälligt få anstånd med inbetalning av skatt också utökats. Utökningen innebär bland annat att den bortre tidsgränsen för anstånd har flyttats från den 12 februari till den 12 september 2023 och att anstånd får beviljas för redovisningsperioder som infallit under april–juni 2022.

Anstånd med inbetalning av avdragen preliminärskatt på lön och arbetsgivaravgifter kan beviljas för högst tolv månader i stället för de nio månader som gällt tidigare. Detsamma gäller moms för företag som redovisar moms månads- eller kvartalsvis. Företag som redovisar moms årsvis får även i fortsättningen skjuta upp två års moms. Vidare har regeringen beslutat om ett extra servicebidrag till dagligvarubutiker i servicegleasa områden på 25 miljoner kronor 2023.

När hushållens marginaler minskar påverkas många små företag genom vikande efterfrågan. De insatser regeringen genomför för att stötta hushållen, såsom elstöd, förväntas också bidra till att hålla efterfrågan uppe i viss mån och därmed gagna även företagen, inte minst i handeln och tjänstesektorn.

Med ny, innovativ och hållbar teknik skapas konkurrensfördelar för svenskt näringsliv och företagande. Regeringen arbetar målmedvetet och aktivt med åtgärder på ett nationellt plan för att förenkla och snabba på tillståndsprocesser och öka takten i energiomställningen. Vi fokuserar på frågor som gör skillnad för företagen och lokalsamhället. Det gäller inte minst det viktiga förenklingsarbetet, där förenklade regelverk och minskade administrativa kostnader kan understödja näringslivets återhämtning.

Sammanfattningsvis instämmer jag helt i att små företag är en viktig motor för Sveriges näringsliv, och regeringen arbetar aktivt för att mildra konsekvenser och långsiktigt stärka svenska företags konkurrenskraft. En av regeringens viktigaste uppgifter den här mandatperioden är att genomföra reformer som ökar produktiviteten och får fler människor i arbete. Det gagnar svenskt näringsliv och svensk ekonomi.

Anf. 55 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Jag tror att alla partier är med på att när det går bra för småföretagen går det bra för Sverige. Om de ökar i antal eller stärker sin lönsamhet skapas fler jobb. Detta innebär att om konkurserna ökar bland småföretagen och antalet nya företag som skapas minskar riskerar man väldigt många jobb, framtida utveckling av näringslivet och intäkter exempelvis till kommuner.

För mig känns det som att svaret visar på regeringens passivitet när det gäller att agera i en situation som kräver både kort- och långsiktiga lösningar. Ministern nämnde till exempel hushållens marginaler, och de är i dag mycket små. Det ger effekten att man inte har råd att konsumera som tidigare, och det påverkar såklart småföretagen. Men inget har egentligen gjorts för att hushållen ska kunna få en värdig ekonomi. Ministern nämnde elstödet, men elstödet har ju slagit väldigt olika och inte varit helt rättvist.

Den som bor i en hyresrätt kanske fick 400 kronor i elstöd. Min tolvårige systerson ryckte på axlarna åt det och sa: ”Som om det skulle räcka till något.”

Elprisstödet har varit enormt kritiserat för att det inte är någon riktig lösning och inte är rättvist. Det visar på regeringens svårigheter med att ge konkreta eller mer långsiktiga lösningar. Plåsterlösningarna är dåliga för både privatpersoner och företag och är dessutom ganska dyra.

Vänsterpartiet har lagt fram förslag om Sverigepriser som skulle kunna ge rättvisare priser för konsumenter i Sverige – både folk och företag. Vi har uppbackning av bland annat Villaägarna och Småföretagarnas Riksförbund. Frågan är positiv för hela samhället och skulle kunna ge en permanent lösning på prisfrågan utan att göra avkall på möjligheterna att exportera.

Låt oss fortsätta på spåret om hushållens marginaler och påverkan på småföretagen. Det finns ytterligare förslag till förbättringar. Det är en hög belåningsgrad i Sverige. Svenska folket har tvingats till att ta bolån eftersom bostadsfrågan har varit negligerad under många år. Det påverkar folks ekonomi, och det hotar också möjligheten att skapa ett hem. Folk måste prioritera; behålla hemmet eller konsumera mer. Jag tror att svaret är självklart.

Samma sak gäller matpriserna. Regeringen har inte heller där agerat, och priset är att småföretag och livsmedelsproducenter måste betala under det att matjättarna går vidare med enorma övervinster under rådande kris.

Ministern lyfte fram att tiden för anstånd för inbetalning av skatt har utökats. Men vet inte ministern att det i dag finns många bolag som går i konkurs just på grund av anstånden? Det kommer ju en tid när man måste betala tillbaka, och vi har gått från pandemi till ekonomisk kris. I dag är det många företag som befinner sig i det läget.

Anf. 56 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Det var många viktiga påpekanden från Lorena Delgado Varas i hennes inlägg om småföretagens betydelse. Jag tycker att det är något för fler att ta fasta på: Om det går bra för småföretagen går det också bra för Sverige. De är på många sätt en temperaturmätare av vad som rör sig. Våra stora bolag har någon gång börjat som små bolag, även om det inte alltid finns ett egenvärde i det. Men de måste någonstans börja, och det är ett viktigt perspektiv som ibland tappas bort i näringslivsdebatten.

Det är värt att notera att generellt sett har företagsstorleken inte en avgörande betydelse för hur företag påverkas av konjunktursvängningar. Det finns inte jättemycket som tyder på det. Desto mer sant blir det att de är en viktig indikator på vad som händer med hela branschen. Exempelvis medför en minskad efterfrågan i ekonomin en svagare utveckling av antalet anställda och omsättning och förädlingsvärde för företag av samtliga storlekar. Däremot är det vanligt att det uppstår skillnader mellan olika branscher och att det alltid finns skillnader mellan enskilda företag.

Låt oss titta på tillväxttakten i näringslivets produktion. Den är svagare än normalt – svagare än den historiskt genomsnittliga tillväxttakten. Men det finns än så länge inga entydiga uppgifter om att produktionen samlat minskar. Men här finns anledning att vara varsam.

Sysselsättningen i näringslivet fortsätter att växa. Det finns tendenser att sysselsättningen i näringslivet inte ökar lika snabbt som för en tid sedan, men det är tydligt att sysselsättningen växer.

Låt oss titta på konkurserna. De var betydligt fler i höstas och i januari; ungefär 100 fler än normalt per månad. Efter hösten och januari har de legat nära de historiskt genomsnittliga nivåerna. Årsvisa jämförelser pekar på en uppgång i antalet konkurser, men då ska man vara medveten om att de mestadels beror på att det var färre konkurser än normalt för ett år sedan. Mycket beror på att staten bestämde sig för att hålla en del företag under armarna genom pandemin. Det var företag som kanske annars ändå hade gått i konkurs men som tog sig genom pandemin tack vare stöden, eller det var företag som trots stöden ändå inte långsiktigt sett var livskraftiga.

Fru talman! Jag vill understryka det ledamoten tog upp, nämligen att möjligheten till anstånd inte är ett långsiktigt hållbart upplägg. Det riskerar att skapa en situation för företagen där det blir ett ackumulerat belopp i företaget som ska skjutas upp. Därför måste vi titta på vad som gör att det långsiktigt sett blir attraktivt att vara enmans- eller fåmansföretagare i Sverige.

Jag ämnar återkomma till dessa delar, men jag vill peka på att det bland annat handlar om skatter och regelförenklingar och även kompetensförsörjning. Den här regeringen har lagt särskilt tungt fokus i dessa ekonomiska tider på regelförenklingar. Jag återkommer gärna i nästa inlägg.

Anf. 57 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Jag tackar för svaret, ministern! Vi håller med varandra i mycket, men lösningarna skiljer sig åt.

Regeringen har pratat mycket om regelförenklingar. Myndigheter måste tala med varandra och dela information. Det tror jag alla skriver under på. Men problemet i dag är att de myndigheter och institutioner vi pratar om inte har en budget som ger utrymme att arbeta med förbättringar. Tvärtom har flera av dem flaggat för att de har en minskad budget. Vid förändringar behöver man först skapa utrymme för att kunna införa dem, så att inte myndigheter och organisationer ska behöva springa efter för att rädda verksamhet. Om inte de resurserna finns blir lite gjort.

En annan sak som påverkar småföretag och som man oftast inte pratar om är budgeten hos kommuner och regioner. Det offentliga bidrar till många företags överlevnad genom uppköp av material och livsmedel, byggandet av bostäder och infrastruktur. När jag har mött representanter för företagen menar de att det offentliga under dessa kriser ändå har gett den stabilitet som de annars inte får. Oftast har det offentliga långsiktiga planer, vilket gör att småföretagen kan förlita sig på att det åtminstone kommer någon form av intäkt via det offentliga.

När vi pratar om småföretag glömmer vi bort att en del av dem är innovationsföretag. Återigen ser vi att högskolor och universitet får dra ned på budgetarna. Många har flaggat för att de måste dra ned på labblockaler och lärarledda timmar. Det kommer också att ha sin effekt. Innovationsföretagen som kanske skulle bildas om ett eller två år kommer inte att bildas eftersom det inte har funnits någon som har lett forskningen framåt eller haft möjligheten att göra det.

Några av företagen har också flaggat för att de saknar incitament för att bygga vidare på till exempel de gröna teknäringarna, som Sverige är känt för.

Jag tänkte fortsätta med den lista där jag känner att regeringen gör tvärtom mot vad man borde göra. En sak som många företag nämner är till exempel kompetensförsörjningen. Här har man bestämt sig för att branschskolorna ska läggas på kommunerna. Det är många företag som säger att skolorna är viktiga. Genom att lägga dem på kommunerna beror det på kommunens budget om det finns en branschskola eller inte. Med den budget som finns i dag kommer de antagligen inte att klara detta. Då förlorar vi den viktiga kompetensförsörjningen.

Jag hade verkligen hoppats på en proaktiv regering i frågorna, som vågar investera och visa vägen för alla småföretagen. Vi från Vänsterpartiet har varit aktiva i att ge förslag för att möta krisen, men tyvärr har vi inte fått gehör.

Anf. 58 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag ska utveckla några av de saker vi gör på detta område.

Regeringen har tydligt sagt att företag behöver ha bättre incitament för att öka investeringar i forskning och utveckling.

Regeringen har arbeten som så sakteliga dragit igång med att förbättra villkor och regler för personer som arbetar med forskning och utveckling. Det är en utredning om FoU-avdraget samt expertskatten för utländska experter, forskare och andra nyckelpersoner. En del av krånglet skulle kunna avhjälpas med till exempel expertskatteregler. Men jag håller med om att mer behöver göras här. Man skulle kanske kunna samarbeta över parti-gränser och mellan riksdag och regering i denna fråga.

Givet det svåra ekonomiska läge som vi är i nu finns det stor risk att det goda läge som Sverige egentligen har långsiktigt, alltså bortom den här ekonomiska vintern, går oss förbi därför att vi av rädsla för att göra fel och elda på inflationen inte kan göra de investeringar som vi annars hade tryckt på med i en vanlig lågkonjunktur utan hög inflation. Här är jag öppen för att diskutera hur vi kan klara av att göra både och.

Jag tror att vi någonstans behöver signalera till svenska folket, till alla dem som tagit studenten nu och till alla oroliga föräldrar som undrar om deras barn som nu kliver ut i arbetslivet kommer att kliva ut i arbetslöshet för evigt: Nej, det finns väldigt goda möjligheter till arbete, inte minst i den gröna omställningen på andra sidan den här ekonomiska vintern. Men hur kan vi då se till att de långa linjer som forskning och innovation innebär, där det kan ta år innan man kan skörda frukterna och få till nog med kommersialisering för att skapa arbetstillfällen i någon större mängd, inte uteblir? Jag samarbetar gärna i de frågorna.

Så över till regelförenklingar. Vi aviserade ett implementeringsråd i budgetpropositionen i höstas. Det ska bland annat förhindra gold-plating. Vi har haft en tendens att överimplementera EU:s regler i Sverige, vilket drabbar inte minst mindre företag.

I budgetpropositionen förstärktes också företagsportalen Verksam.se. För den som inte är företagare och som aldrig varit inne på Verksam.se kan det tyckas lite märkligt, men det här är en myndighetsportal som är jätteuppskattad av många företagare. Vi stärker den och försöker ta vidare det goda arbete som gjorts tidigare också på det här området.

Genom budgetpropositionen i höstas stärktes också Regelrådets arbete med att granska konsekvensutredningar av förslag som kan få effekter av betydelse för företag. Det är en utmaning när vi till exempel, för att bli konkret, på justitieområdet vill komma åt fusk inom välfärdssektorn. Vi har sett att det är en helt annan typ av företag som har etablerat sig där, som skor sig på människor i behov av välfärdens hjälp och stöd. När man vill komma åt det inför man fler regler som ökar bördan på alla andra, även på dem som sköter sig. Det finns också risk att det spiller över på andra områden.

Därför tycker jag att det är ett viktigt förslag att ta fram en förstärkning av Regelrådets arbete för att hålla koll på vilken börda regelförslagen kan bli, goda intentioner till trots, så att vi kan hålla nere det.

Anf. 59 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Jag är helt för att förenkla så mycket som möjligt. Om man har ett småföretag eller är ensamföretagare blir det otroligt många saker man måste svara på, ibland till olika myndigheter för att de inte delar information med varandra. Man måste bekosta de olika kontroller som görs av företaget och så vidare.

Jag tror verkligen att man behöver göra mycket mer, men tyvärr har det här arbetet varit ganska stagnerat. Jag mötte till exempel Småföretagarna i går. De undrar om de ens ska jobba vidare med den här frågan tillsammans med Regelrådet eftersom de ser att det inte händer någonting. Jag tror definitivt att man behöver ge lite hopp inför framtiden genom att förbättra de här sakerna.

Ministern nämnde också portalen Verksamt.se. Den är jätteviktig. Jag träffade ett trettioårigt småföretagare med latinamerikanskt påbrå som har organiserat sig. De lyfte fram behovet av att kunna ta del av information på andra språk. Det är ju så att många småföretagare är nyanlända eller kanske inte har bott här i Sverige så länge, men de vill gärna göra rätt för sig och vill därför få den informationen.

Det behövs också fler utbildningar eller nätverk där småföretag kan stötta varandra i fråga om den administrativa börda som de ändå måste möta.

Anf. 60 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag skulle kunna orda om mycket, men jag tänker att jag tar en del av de direkta återrapporteringar från möten under våren som ledamoten Delgado Varas tar upp här.

Jag skulle vilja ta tillfället i akt och avsluta där jag började genom att tacka för interpellationen. Det är som sagt en hederssak att finnas tillgänglig här och prata till exempel elstöd. Men vi har ju en situation nu där jag möter stor frustration hos näringslivet, där man känner att i mediernas rapportering har energifrågorna helt överskuggat näringsfrågorna i stort.

Jag misstänker att ledamoten själv, som jobbat med näringsfrågor på olika sätt under en längre tid, minns den tid då vi faktiskt hade väldigt mycket på agendan som var renodlad näringspolitik och inte energifrågor. Jag tror att vi här i kammaren har ett ansvar, och jag vet att det finns fler ledamöter som har intresse av det, att se att vi behöver lösa energifrågorna men att det finns väldigt mycket som rör näringslivet som inte är bara energi. Det får vi inte tappa bort mitt i den energikris vi är i. Då löper vi

risk att hamna i det läge som Delgado Varas har återkommit till vid flera tillfällen under den här interpellationsdebatten, där kortsiktiga nödåtgärder tar allt fokus från det som behöver ske långsiktigt.

Avslutningsvis vill jag säga något om kompetensförsörjning. Vi gör i budgeten en kraftig förstärkning av den yrkesinriktade utbildningen på gymnasial nivå inom komvux. Vi ger även ytterligare medel till yrkeshögskolan och omställningsstöd mitt i livet. Det är många som vill kunna byta jobb, plugga och skola om sig till annat. Det är sådana prioriteringar vi behöver fortsätta göra.

Jag tar gärna ett direkt samtal vidare specifikt om branschskolorna, för det är någonting som ligger i hela landets intresse.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2022/23:353 om en offensiv innovationsstrategi

Anf. 61 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Aida Birinxhiku har frågat mig om jag och regeringen avser att ta fram en innovationsstrategi som möter behovet av kunskap om immateriella tillgångar som strategisk resurs, användning av patentdata och anpassning av det immaterialrättsliga skyddet utifrån utvecklingen inom artificiell intelligens och digitalisering.

Den internationella konkurrensen blir allt hårdare, och allt fler företag konkurrerar med kunskapsintensiva varor och tjänster i hög grad baserade på immateriella tillgångar. Detta gör den strategiska hanteringen av dessa tillgångar helt avgörande och till något som kan stärka näringslivets och Sveriges konkurrenskraft. Eftersom mycket av det innovativa utvecklingsarbetet, liksom företagets distribution av nya innovationer, i dag sker på en europeisk och många gånger också global marknad måste regeringens satsningar på området anpassas därefter. För regeringen kommer det därför att vara prioriterat att arbeta aktivt och strategiskt inom EU och globalt för att skapa de allra bästa förutsättningarna för det svenska innovativa näringslivet.

Ett långsiktigt och kontinuerligt arbete är viktigt. Därför har Patent- och registreringsverket ett instruktionsenligt uppdrag att främja tillväxten samt stärka innovationsförmågan och konkurrenskraften i hela landet genom att informera om och bidra till ökad förståelse för immateriella tillgångar och rättigheter. Vid universitet och högskolor tas ett aktivt ansvar för att stödja forskare i hanteringen av immateriella tillgångar, exempelvis via innovationskontoren.

Regeringen arbetar just nu med att ta fram strategier på flera områden: klimathandlingsplan, strategi för norra Sverige, strategi för utrikeshandel, investeringar och global konkurrenskraft samt en första nationell strategi för företag i kulturella och kreativa branscher. Regeringen har även tillsatt en produktivitetskommission som har till uppgift att analysera vilka faktorer som påverkar produktivitetstillväxten och lämna förslag för att höja produktivitetstillväxten i näringslivet. Dessutom har regeringen gett forskningsfinansiärer och lärosäten i uppdrag att inkomma med analyser och förslag inför den kommande forsknings- och innovationspropositionen.

När detta samlade arbete kommit vidare har regeringen möjlighet ta ställning till behovet av en innovationsstrategi specifikt inriktad mot immateriella tillgångar.

Anf. 62 AIDA BIRINXHIKU (S):

Fru talman! Tack till statsrådet för svaret. Jag skulle vilja uppehålla mig vid immaterialrättens betydelse för svensk innovationskraft. Vi pratar alldeles för lite immaterialrätt i den här kammaren.

Vi behöver immaterialrätten för att klara den gröna omställningen, trygga elförsörjningen och skapa nya jobb. Det handlar om att skapa incitament för att utveckla framtidens klimatsmarta lösningar. Det handlar om att främja utveckling av ny teknik inom exempelvis förnybar energi, lagring av energi och energieffektivisering. Det handlar helt enkelt om att Sverige ska ta ledartröjan i den gröna omställningen.

Vi ska givetvis vara stolta över att Sverige är en av världens främsta innovationsnationer, men det finns flera områden där vi behöver bli mycket bättre – annars riskerar vi att halka efter.

Först och främst behöver vi öka kunskapen om immaterialrätt som strategisk tillgång, framför allt bland små och medelstora företag och inom universitets- och högskolevärlden. Vi behöver öka kunskapen om hur, när och varför innovationer kan skyddas.

För det andra är det hög tid att vi börjar använda patentinformation på ett systematiskt och strategiskt sätt så att vi kan satsa forskningsmedel där de gör störst nytta.

Vidare måste immaterialrätten anpassas till den snabba utvecklingen när det gäller AI och digitalisering.

Slutligen behöver vi göra mycket mer för att sätta stopp för det växande problemet med intrång i immateriella rättigheter.

Mot denna bakgrund vill vi socialdemokrater att regeringen arbetar fram en offensiv innovationsstrategi, som kan möta de utmaningar jag har redogjort för. Det behövs en tydlig väg framåt för hur våra insatser inom det immaterialrättsliga området ska utformas på bästa möjliga sätt så att vi kan snabba på den gröna omställningen, stärka svensk konkurrenskraft och skapa nya jobb i hela landet.

Fru talman! Jag välkomnar regeringens pågående arbete på området. Men regeringen måste ta ett samlat grepp och arbeta strategiskt med dessa frågor, precis som i arbetet med en nationell strategi för kulturella och kreativa branscher. Detta borde energi- och näringsministern hålla med om eftersom Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna har drivit frågan om en immaterialrättsstrategi i Sverige.

Därför är det anmärkningsvärt att statsrådet nu svarar att samma partier måste avvakta när det gäller att ta ställning till huruvida det ens finns ett behov av en innovationsstrategi inriktad på immateriella tillgångar. Dessutom väljer regeringspartierna att avslå vår motion om en innovationsstrategi i Sverige utan någon motivering om att ett sådant arbete är på gång. Regeringen väljer även att minska anslaget till vår innovationsmyndighet Vinnova med nästan 26 miljoner kronor i vårbudgeten.

Fru talman! Med anledning av detta vore det på sin plats med ett klargörande från regeringen. Hur ser regeringen egentligen på framtiden för svensk innovationskraft? Min fråga till energi- och näringsminister Ebba

Busch kvarstår: Kommer regeringen att arbeta fram en innovationsstrategi för Sverige?
(Applåder)

Anf. 63 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Äntligen får vi debattera lite mer immaterialrätt här i kammaren! Jag hoppas att statsrådet ser fram emot detta lika mycket som jag har gjort.

För oss socialdemokrater är det en självklarhet att svenska företag ska konkurrera med kunskap och kompetens, inte med låga löner. Innovationskraft är helt avgörande för att vi ska fortsätta vara världsledande. Vi rankas som ett av världens bästa innovationsländer, och genom att leda klimatomställningen skapar vi mängder av nya gröna jobb runt om i hela Sverige. Det är fenomenalt! Och det är helt avhängigt av att vi är duktiga på immaterialrätt och innovationer.

Fru talman! Covidpandemin visade med all önskvärd tydlighet vikten av att ha ett robust patentsystem så att man vågar investera stora medel i till exempel nya vaccinformer. Hade detta inte funnits på plats hade vi kanske fortfarande haft en pågående dödlig pandemi i dag.

För att kunna vara världsledande även i framtiden behöver Sverige bli ännu bättre på att ta till vara de tillgängliga kunskaper som finns i de öppna patentsystemen, bland annat, och på att kommersialisera viktiga innovationer.

Fru talman! Statsrådet hänvisar i sitt till arbete på internationell nivå, på EU-nivå, och det behövs absolut. Där var vi i den socialdemokratiska regeringen drivande. Men detta ensamt ökar inte innovationskraften i Sverige; det behövs mer.

Av den anledningen har jag och min kollega Jennie Nilsson skrivit en motion där vi föreslår att regeringen ska arbeta fram en offensiv innovationsstrategi med fokus på immaterialrätt. Detta har statsrådets parti och övriga i Tidölaget tyvärr avslagit.

Vi menar att genom att använda den tillgängliga information som finns i patentdatabaser mer systematiskt skulle vi kunna satsa våra gemensamma forskningsmedel där de gör mest nytta i stället för att, vilket i dag tyvärr händer ibland, forska på sådant som redan är utforskat och till och med patenterat.

Många små och medelstora företag har innovationer som bör skyddas, men som min kollega sa tidigare är kunskapen för dålig när det gäller om, när och i så fall hur man ska skydda sina innovationer. Detta vill vi socialdemokrater ändra på med ett kunskapspaket.

Fru talman! Vem äger rättigheterna när AI har skapat något? Det är ett problem som världen fortfarande brottas med. Sverige behöver ta ledartröjan när det gäller att skapa ett modernt och teknikneutralt regelverk för detta.

Illegal ip-tv är ett gigantiskt problem, liksom handel med piratkopior. Det gör att svenska företag förlorar miljarder i intäkter och att staten dessutom går miste om stora skatteintäkter. Så kan vi inte ha det.

Fru talman! Kunskapen om immaterialrätt är helt uppenbart för låg inom stora delar av samhället, även bland många av upphovspersonerna bakom viktiga innovationer. Jag undrar därför om statsrådet tycker att det är rimligt att en ingenjör kan ta examen från ett svenskt universitet utan att

ha några som helst kunskaper om immaterialrätt, trots att ingenjörerna förhoppningsvis kommer att vara delaktiga i att ta fram framtida innovationer. Menar statsrådet att detta är rimligt?

(Applåder)

Anf. 64 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag börjar med att apropå förhoppningen om att jag ska vara lika taggad som andra på att få diskutera immaterialrätt säga att svaret är ja! Jag får återigen säga att detta är en av de frågor där vi lyfter blicken från det mest akuta här och nu och tittar på det som stärker Sverige långsiktigt.

Det är precis som de båda ledamöterna är inne på. Det här har ju blivit ganska akut. Plötsligt exploderade AI. Det som många tyckte lät som en fantasi för fem år sedan, för två år sedan eller till och med för ett år sedan påverkar plötsligt vartenda område. Inte minst har det satt frågan om immaterialrätt i en väldigt tuff situation.

Sverige är ett av de mest patenttäta länderna i hela världen. Vi är ett land av uppfinnare. Vi är ett land av innovation. Vi är ett land som har fått ett pund att förvalta, och det förvaltar vi verkligen. Och försöker få ut absolut mest av.

Det är detta som har gjort att ett litet, exportberoende land i norra Europa har kunnat bli så framgångsrikt och också bygga en så stark välfärd i hela landet. Det är på grund av våra innovationer. De senaste hundra åren har vi gått från att vara ett av Europas fattigaste länder till att vara ett av Europas mest välmående länder. I mitten av 1800-talet inleddes industrialiseringen av Sverige. Då fick vi många av de stora innovationer som gjorde att man långsamt men säkert kunde gå från handkraft till maskinkraft.

Framtiden – det som gör att EU pratar så mycket inte bara om grön omställning utan också om digital omställning – kommer att vara digital och uppkopplad på ett sätt som jag tror att ingen av oss fullt ut kan överblicka i dag. Det handlar om digitalisering, AI, deep tech och telekommunikation. De länder som leder utvecklingen inom dessa områden kommer också att ha väldigt mycket förspant.

Just i dag är Sverige ganska väl rustat för att ligga i framkant. Vi har en diversifierad ekonomi med många olika storlekar på våra företag och en av världens högsta koncentrationer av så kallade unicorns. 3,4 procent av bnp läggs på forskning. Vi har hög utbildningsnivå. Men om vi slappnar av nu kommer vi väldigt snabbt att bli omsprungna, och det är detta som jag uppfattar att interpellanten frågar om i sin interpellation.

Det är en svår uppgift för mig att avgöra exakt vad som ska vara del av våra utbildningar. Det brukar återkommande påpekas att politiken inte bör gå in och detaljstyra våra universitet och högskolor på det sättet. Däremot har vi en uppgift i att se till att vi i grunden har ett utbildningsväsen som matchar de behov som kommer att finnas på arbetsmarknaden. Det är uppenbart att med de förändringar som har skett de senaste åren riskerar vi ett stort glapp i kompetens.

Låt mig gå tillbaka lite grann till den ursprungliga interpellationsfrågan. Jag tycker att jag har försökt svara så rakt och konkret som möjligt här. Regeringen har alltså dragit igång arbetet med strategier på väldigt många olika områden samtidigt. Vi behöver få en del av det arbetet på

plats innan vi kan avgränsa exakt hur en innovationsstrategi i Sverige skulle kunna se ut och hur omfattande den skulle kunna vara. Många av de andra strategier som vi drar igång berör ju också detta.

Detta är alltså inte ett nej. Det är ett kanske kanske. Vi kan mycket väl stå här om något år med ett besked om att det blir en sådan, men då med ett tydligare uppdrag.

Anf. 65 AIDA BIRINXHIKU (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag håller med om att Sverige ligger i framkant i dessa frågor, och det är för att det här har varit ett prioriterad område för samtliga socialdemokratiska ledda regeringar. I regeringsställning har vi bland annat genomfört satsning efter satsning på kunskapshöjande åtgärder. Vi har skärpt straffen för de allvarligaste fallen av immaterialrättsintrång, och vi har också drivit på arbetet för ett enhetligt patentsystem på EU-nivå, vilket gör det enklare och billigare för svenska innovatörer att ta till vara sina idéer. Efter många års förhandlingar trädde denna reform äntligen i kraft den 1 juni.

Vi är naturligtvis stolta över vårt arbete på det här området, men mer behöver göras. Vi behöver bli ännu bättre på att öka kunskapen om hur våra innovationer kan skyddas. Vi behöver bli bättre på att använda forskningsmedel mer effektivt och att se till att innovationer kan kommersialiseras i större utsträckning.

Arbetet med att ta fram en innovationsstrategi initierades av Socialdemokraterna i näringsutskottet under förra mandatperioden. Nu är det upp till nuvarande regering att fortsätta arbetet för att stärka Sveriges innovationskraft under den här mandatperioden.

Fru talman! Om vi anlägger ett komparativt perspektiv på den här debatten ser vi att det finns mycket att lära, inte minst av våra nordiska grannländer eftersom vi i stort sett delar samma utmaningar på innovationsområdet.

Danmark har länge haft en innovationsstrategi och tog för några år sedan även fram en immaterialrättsstrategi. Finland tog fram en nationell immaterialrättsstrategi för flera år sedan och arbetade nyligen fram en uppdaterad version.

Även Norge arbetar strategiskt med immaterialrättsfrågorna, inte minst när det kommer till användningen av patentinformation. Patentstyret i Norge gör djupgående patentanalyser varje år för att kunna satsa forskningsmedel där de gör störst nytta. Det borde vi även göra i Sverige, för med hjälp av patentinformation kan vi undvika dubbelforskning, påskynda innovationer och studera utvecklingstendenser runt om i världen.

Det finns så mycket värdefull kunskap som vi helt enkelt inte använder. Därför måste vi börja analysera patentinformation på ett systematiskt sätt för att öka utväxlingen av våra innovationssatsningar.

Fru talman! Det här handlar om framtiden för Sverige som industrialisation. Vi behöver en innovationsstrategi som kan möta de utmaningar som vi står inför, som befäster immaterialrättens betydelse för innovationspolitiken och som ständigt uppdateras för att följa samhällsutvecklingen. Därför är det dags att regeringen påbörjar arbetet för att ta fram en sådan strategi.

Detta är något som redan finns i flera av våra nordiska grannländer. Det är något som efterfrågas av näringslivet och av berörda aktörer. Det är också något som kan samla en bred politisk majoritet. Regeringspartierna har ju själva drivit frågan och konstaterat att det finns ett behov av en nationell strategi.

Eftersom jag inte har fått ett tydligt svar vill jag upprepa min fråga till energi- och näringsminister Ebba Busch: Kommer regeringen att ta fram en sådan strategi? Är det regeringens ambition – ja eller nej?

Anf. 66 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Tack, näringsministern, för svaret! Jag väljer att tolka svaret som att näringsministern också håller med om att kunskapen om immaterialrätt behöver öka på många håll, även om varken statsrådet eller jag kan styra innehållet i utbildningarna.

De flesta patent i Sverige ägs av ett fåtal företag. Det är några väldigt stora och framgångsrika företag som har egna ip-avdelningar. De har jättebra kunskap. Men hos de allra flesta företag saknas detta, liksom hos många innovatörer och hos många forskare på våra universitet. Det är därför som kunskapen behöver öka brett, menar jag och Socialdemokraterna.

Jag vill upprepa den fråga som ledamoten Birinxhiku ställde: Vad är det som gör att statsrådet och regeringen dröjer? Kristdemokraterna, Moderaterna och Liberalerna ville ju ha en immaterialrättsstrategi före valet. Svenskt Näringsliv har kommit med konkreta förslag till en immaterialrättsstrategi. Vi har i vår motion kommit med konkreta förslag om vad en innovationsstrategi skulle kunna innehålla. Det är bara för regeringen att sätta igång. Vad är det som håller regeringen tillbaka?

Ska vi ha ett framgångsrikt näringsliv i framtiden och leda den gröna utvecklingen måste vi börja i dag. När kommer regeringen att sätta igång arbetet med en effektiv innovationsstrategi med tyngdpunkt på immaterialrätt?

Anf. 67 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag tycker att ledamöternas betyg på mitt svar är lite snålt, faktiskt. Det är nästan sommar. Jag tycker att jag kanske kan få ett lite generösare betyg utan att för den skull anklagas för att uppmana till glädjebetyg på regeringens insats här i kammaren. Titta så roliga vi kan vara!

Jag försöker ge ett seriöst menat svar på en väldigt seriöst menad fråga. Men jag ska försöka formulera det tydligare.

Fru talman! Regeringen ser samma behov som lyfts i ledamotens interpellation. Det handlar om det som man ämnar försöka nå med en efterfrågan på en innovationsstrategi. Men vi tar nu fram strategier på många olika områden som delvis berör detta område – klimathandlingsplan, strategi för norra Sverige, strategi för utrikeshandel, investeringar och global konkurrenskraft, där frågan om immaterialrätt verkligen kommer att vara väldigt viktig, samt en första nationell strategi för företag i kulturella och kreativa branscher. Samtidigt har vi tillsatt en produktivitetskommission som har till uppgift att analysera vilka faktorer som påverkar produktivitetstillväxten. Dessutom har vi gett forskningsfinansiärer och lärosäten i uppdrag att inkomma med både analyser och förslag inför den kommande forsknings- och innovationspropositionen, som vi arbetar väldigt aktivt med nu.

Det som man är ute efter när det gäller en innovationsstrategi berörs på många olika håll i regeringens nu pågående arbete. Man skulle kunna säga: Sätt igång med en innovationsstrategi! Då är det nog väldigt mycket av detta arbete som skulle vara intressant. Det vore intressant att plocka en del av det som sker här och en del av det som sker där. Det är anledningen till att vi vill återkomma med svaret. Om vi med det nu pågående arbetet inte lyckas möta det som en innovationsstrategi skulle syfta till behöver vi kanske ge uppdrag om att ta fram en innovationsstrategi. Det kan också vara så att vi ser att man täcker mycket men inte allt. Då kan det mycket väl vara så att vi återkommer med ett uppdrag om en innovationsstrategi.

Men eftersom vi har dragit igång mycket delvis nytt arbete på detta område, fru talman, och delvis tar vidare det tidigare regeringsarbetet på detta område vill vi inte dra igång ytterligare en process. Det riskerar då att bli dubbelarbete. Apropå analyser av vad andra länder gör behöver vi snarare lägga ihop detta och se till att vi inte dubbelarbetar.

Anf. 68 AIDA BIRINXHIKU (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag skulle vilja använda mitt sista anförande för att betona vad som står på spel. Just nu pågår en global klimatkapplöpning. Länder tävlar om att ta ledande positioner i den gröna omställningen.

Vi socialdemokrater har genomfört satsningar efter satsningar för att Sverige ska ligga i framkant, eftersom vi vill att de jobb och de investeringar som klimatomställningen skapar ska hamna i Sverige.

Vi är världsledande inom en rad områden som är viktiga för omställningen, såsom digitalisering, gruvnäring och energiteknik. Och om vi kan kombinera det med ett strategiskt innovationsarbete kan vi skapa ett snabbspår för den gröna omställningen. Då kan vi ta på oss ledartröjan.

Fru talman! Vi ska vara stolta över att Sverige är en av världens främsta innovationsnationer, men vi ska inte luta oss tillbaka. Som jag har nämnt tidigare finns det flera områden där vi riskerar att halka efter. Därför är det hög tid att regeringen påbörjar arbetet med att ta fram en offensiv innovationsstrategi. Det är min förhoppning att regeringen kan gå oss till mötes så att vi kan komma framåt i denna fråga.

Det behövs en nationell kraftsamling för att Sverige ska fortsätta vara en ledande industrination, en industrination som skapar jobb, välfärd och tillväxt. Både statsrådet och jag vet att den som står still väldigt snabbt blir omsprungen.

Anf. 69 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag vill tacka ledamoten för interpellationen och för många kloka ord, inte minst de avslutande.

Jag skulle vilja avsluta med att bredda perspektivet lite grann. Vi lever i väldigt oroliga tider. Väldigt många har förutsatt att nästa generation kommer att få det bättre. Mammor och pappor har tidigare alltid kunnat utgå från att nästa generation kommer att få det ännu bättre än föregående generation. För första gången sätts det ett litet frågetecken kring det. Vi har nämligen många stora frågor och orosmoln på himlen. Det handlar om säkerhetspolitiken utanför vårt lands gränser och innanför vårt lands gränser, om stora utmaningar i vår välfärd – skola, vård och omsorg – och om

väldigt tuffa ekonomiska tider. Detta gör att en del undrar hur framtiden egentligen ser ut långsiktigt.

Jag tycker att vi har ett ansvar att visa att Sverige har tagit sig igenom tuffa tider förut. Jag tänker på den omställning vi gjorde i mitten av 1800-talet med industrialiseringen. Vi har nu möjlighet till en ny men grön återindustrialisering av Sverige, där digitalisering och innovation är avgörande. Det tycker jag är en viktig del i berättelsen när det gäller hoppet om en bättre morgondag.

Jag krockar gärna arm med Socialdemokraterna i frågan om hur vi banar väg för forskning och en starkare immaterialrätt i Sverige. Och jag ska återknyta till frågan så tydligt det bara går. Om alla de strategier och det arbete som är igång i Regeringskansliet inte möter det som är avsikten med en renodlad innovationsstrategi kommer vi att kunna återkomma med ett sådant uppdrag. Jag ser fram emot inspel med just innovationsglasögonen på när det gäller mycket av det arbete som regeringen nu har dragit igång.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2022/23:364 om regelförenklingar och regelförbättringar

Anf. 70 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Elisabeth Thand Ringqvist har frågat mig om jag avser att agera för att regeringen ska gå vidare med hela eller delar av innehållet i betänkandet *Förenklingar för mikroföretag och modernisering av bokförlagslagen* (SOU 2021:60) samt i departementskrivelsen *Bättre konsekvensutredningar* (Ds 2022:22). Vidare har hon frågat mig vilka övriga insatser för regelförenkling och regelförbättring som jag planerar att genomföra i närtid.

Här kommer ett förhållandevis långt inledande svar på detta.

Regeringen ser insatser för regelförenkling och regelförbättring som mycket angelägna och ser även att det är angeläget med åtgärder som minskar de administrativa kostnaderna för företagen. Regeringen arbetar aktivt med att ta fram fler åtgärder som kan bidra till att minska företagets regelbörda och begränsa deras administrativa kostnader.

Under våren har regeringen överlämnat en proposition till riksdagen med förslag om att slopa kravet på tillstånd för anordnande av danstillställningar på annan plats än offentlig från och med den 1 juli 2023. Detta är kanske ett av de mer omtalade förslagen i betänkandet. Men de övriga förslagen i betänkandet som inte har getts lika mycket medial uppmärksamhet och som finns i departementspromemorian *Bättre konsekvensutredningar* bereds för närvarande i Regeringskansliet, och det arbetas aktivt med dem. Det gör att jag inte kan föregripa det arbetet. Vi ser fram emot att återkomma i den frågan.

Regeringen har bland annat även stärkt företagsportalen Verksam.se, som nämndes tidigare i kammaren under denna interpellationsomgång, och Regelrådets arbete med att granska konsekvensutredningar av förslag som kan få effekter av betydelse för företag. Därutöver aviserade regeringen i budgetpropositionen för 2023 att ett implementeringsråd ska inrättas med målet att minska regelbördan för företag.

Prot. 2022/23:129

21 juni

Svar på
interpellationer

EU:s regleringar behöver implementeras så att svenska företags konkurrenskraft bibehålls och så att regelbördan och administrationen för företagen minskar, eller åtminstone inte ökar. Överimplementering i svensk rätt av EU-reglering ska undvikas, eller tydligt motiveras då det bedöms nödvändigt för att uppfylla nationella svenska mål.

För att företagen ska ha konkurrenskraftiga förutsättningar behövs insatser för förenkling samt regelverk som skapar handlingsutrymme för företagens förnyelse i takt med omvärldsförändringar. Sverige behöver förbättra sin konkurrenskraft och minska regelbördan. I Regeringskansliet bereds för närvarande frågor rörande utformning och mandat för implementeringsrådet, och även här gör det att jag inte kan föregripa vad regeringen så småningom kommer att komma fram till och återkomma med hit.

Regelförenkling har varit en prioriterad fråga inom det svenska EU-ordförandeskapet. Regeringens samarbete med EU-kommissionen har lett till att kommissionen lagt fram ett meddelande om långsiktig konkurrenskraft, som innehåller omfattande inslag om tillväxtfrämjande regelverk på EU-nivå.

Meddelandet framhåller bland annat användande av principen en in, en ut, som innebär att regleringskostnader som direkt drabbar företagen ska kompenseras genom en motsvarande minskning av kostnaderna i andra sammanhang. Meddelandet innehåller också en förstärkt analys av den sammanlagda regelbördan, en ny konkurrenskraftskontroll då nya lagar stiftas och målsättningar om att administrativa kostnader i termer av rapporteringskrav ska sänkas med 25 procent på EU-nivå.

Ordförandeskapets arbete har också resulterat i att Europeiska rådet den 23 mars beslutade om rådsslutsatser som bekräftade de målsättningar som framgår av konkurrenskraftsmeddelandet.

Avslutningsvis behöver miljötillståndsprocesserna förenklas och förkortas genom att man gör prövningen mer flexibel, effektiv och förutsebar. Regeringen har därför beslutat att tillsätta en utredning om förkortade och förenklade tillståndsprocesser enligt miljöbalken. Utredningen ska ta ett helhetsgrepp om den svenska miljöprövningen enligt miljöbalken. Här ingår bland annat att utreda hur det svenska regelverket kan förändras i syfte att Sverige inte ska ställa omotiverat högre krav än vad EU-rätten kräver.

Anf. 71 ELISABETH THAND RINGQVIST (C):

Fru talman! Tack till energi- och näringsministern för svaret på en omfattande men för Sveriges företag viktig fråga!

Svenskt Näringsliv har tidigare beräknat att det kostar företagen ungefär 220 miljarder varje år att efterleva regelkraven. För några veckor sedan kom Tillväxtverket, en av statsrådets egna myndigheter, fram till att den totala summan nog ligger närmare 370 miljarder. Bara för att sätta det i perspektiv är det alltså dubbelt så mycket som företagen betalar in i bolagsskatt.

Alla dessa regler är givetvis inte dåliga. Många är helt nödvändiga för att spelreglerna mellan företagen ska vara sjysta och för att man ska veta att man gör affärer med företag som också har en okej bokföring och rent mjöl i påsen.

Jag vet dock att jag och statsrådet är ense om att mängden och kostnaden måste bantas. Det finns egentligen två sätt att minska regelbördan för företagen: antingen genom att säkerställa att nya regler inte gör det sämre för företagen eller genom att ta bort regler som inte behövs.

När det gäller att säkerställa att ny lagstiftning inte i onödan tynger företagen utan kanske till och med tvärtom gör det enklare för företagen måste vi som sitter här inne och fattar beslut veta att det har gjorts en konsekvensbeskrivning av förslaget. En konsekvensbeskrivning är, för er som lyssnar, en analys av effekten för företagen av ett specifikt förslag. Den analysen måste göras av alla utredningar. Den analysen måste göras på departementen innan förslagen kommer hit. Analysen måste också göras av alla myndigheter när de ska skriva sina förordningar.

Som tidigare ordförande i Regelrådet kunde jag konstatera att många konsekvensbeskrivningar inte höll måttet, och det har inte blivit bättre. 50 procent underkänns, och många verkar till och med bara strunta blankt i att genomföra dem.

Om ett lagförslag, som på skrivbordet kan se toppen ut, kan bli en katastrof för företagen är det viktigt att förslagen stoppas och att det finns en skarp granskning av förslagen. Den granskningen görs i dag av Regelrådet. Men Regelrådets konstruktion har 15 år på nacken, och det är uppenbart att Regelrådet måste komma in mycket tidigare i lagstiftningsprocessen. Det går inte att behandla Regelrådet som en remissinstans som andra. Det är ett verktyg för att börja jobba bort de 370 miljarderna.

Fru talman! Remissvaren på departementsskrivelsen *Bättre konsekvensutredningar* kom in i början av februari. Statsrådet hänvisar till att förslagen nu bereds i Regeringskansliet, vilket såklart är ett korrekt svar. Men, fru talman, statsrådets svar väcker också två nya frågor. Vad tycker statsrådet om förslagen att man ska bredda uppdraget för konsekvensbeskrivningar så att de blir sämre för just företagen? Och vad tycker statsrådet om att Regelrådet ska komma in tidigare i granskningsprocessen?

Anf. 72 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag skulle vilja säga att regeringen delar mycket av det som ledamoten lyfter här. Det här är ett område där det hade behövt göras betydligt mer de senaste åren. När det inte har funnits någon återhållsamhet utan flera års regelförändringar samlats hos företagen blir ju regelbördan plötsligt väldigt tung. Jag håller därför verkligen med om problemet med kostnaderna. Det är något som vi behöver komma åt och klara av att lösa på något sätt under det kommande året.

Att regeringen stärker Regelrådet är en tydlig markering av vår vilja, vår önskan och vår åsikt att rådet ska väga tyngre när det gäller bedömningar av vilka lagar som införs och på vilket sätt samt hur implementeringen ska se ut. Vi ska som sagt införa ett implementeringsråd, och vi kan bara konstatera att ett implementeringsråd lyckades man inte med under den förra mandatperioden och inte heller under mandatperioden dessförinnan. Det var inte tillräckligt prioriterat i januariavtalet, och det var heller inte tillräckligt prioriterat när S styrde själva.

Nu gör vi en tydlig prioritering både i budget och i politisk vilja kring behovet av en instans som inte bara kommer med åsikter i efterhand utan även hela tiden ser över och aktivt driver gentemot staten och andra myndigheter och instanser hur implementeringen av EU-direktiv och lagar ska

se ut. Ganska många av våra problem, om än inte alla, hänför sig faktiskt till EU, och vi behöver ha ett mycket mer aktivt arbete i detta.

Jag vill också understryka någonting som är känt hos många av dem som liksom ledamoten själv har jobbat med näringsfrågor under lång tid, och det är att Sverige har en tendens att komma in ganska sent i EU-processerna. Det rapporteras inte riktigt lika mycket om det i medierna; det är svårt att få medialt tryck i viktiga EU-processer innan det är dags att införa dem i Sverige, och då har tåget redan gått för möjligheten att kunna påverka EU-direktiven som sätter mycket av de grundläggande spelreglerna även nationellt.

Är det någonting som vi, oavsett politisk färg, behöver kroka arm kring i kammaren är det att Sverige aktivt behöver bevaka sina intressen i EU-processer betydligt tidigare. Detta kan tillsammans med ett tydligt stärkt implementeringsråd i Sverige bli en väldigt stark kombination de kommande åren för att både hålla undan ytterligare bördor på våra företag och lyfta av bördor som vi har lagt på våra företag.

I övrigt kommer jag nog att fortsätta att hålla mig till mitt lite tråkiga svar att vi jobbar väldigt aktivt med det som inkom i januari. Vi försöker att hålla ett så högt tempo som möjligt i det, med möjlighet att återkomma till kammaren när vi har satt ned foten i det som har föreslagits.

Anf. 73 ELISABETH THAND RINGQVIST (C):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Jag är också glad att barer och restauranger inte längre behöver söka tillstånd och att det kommer att dansas. Det har varit en frihetsfråga för många av oss. Men att regeringens hela, konkreta arbete på regelförenklingsområdet hängs upp på och manifesteras av att ett tillstånd har blivit till en anmälan gör kanske inte alla Sveriges företagare väldigt glada.

Näringslivets Regelnämnd har i dag publicerat en debattartikel. Jag tänkte inte här och nu citera hyllningar till Maud Olofsson, utan jag tänkte gå rakt på sak och ta upp regleringsbrev.

Näringslivets Regelnämnd skriver att man granskar regleringsbrev för ett antal utvalda myndigheter med särskilt stor påverkan på företagens villkor. Även där är utvecklingen negativ, och antalet uppdrag som berör regelförenklarna har blivit färre och färre under flera regeringar trots uttalat höga ambitioner i regelförenklingsfrågor. I årets regleringsbrev ser det ur regelförbättringssynpunkt fortfarande ut precis som det gjorde förra året. Det är väldigt få konkreta uppdrag.

Om vi tidigare pratade om hur viktigt det var att stoppa dåliga regleringar till företagen skulle jag nu vilja vända blicken till hur vi tar bort fler regler. Det finns egentligen bara ett enda verktyg för detta, och det är ett tufft arbete internt på departementen för att se till att alla myndigheter får skarpa mål om hur många regler eller hur många miljarder i regler de behöver banta bort.

Fru talman! Jag undrar därför om statsrådet kan beskriva hur hon jobbar med att kollegorna ska kavla upp ärmarna och ta bort regler. Finns det några interdepartementala arbetsgrupper på statssekreterarnivå? Finns det sådana på tjänstemannanivå? Jag undrar också varför inga myndigheter i årets regleringsbrev fick i uppdrag att inventera, det vill säga syna, alla sina föreskrifter för att se vad som går att ändra, ta bort eller göra enklare.

Anf. 74 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag börjar med ett rakt svar: Vi har det som kallas IDA-grupper, alltså interdepartementala arbetsgrupper, och statssekreterargrupper som arbetar aktivt med dessa frågor. Det kommer att göras en särskild översyn av alla regleringsbrev inför hösten. Det kan ske när som helst, men nu gör vi det samlat inför hösten – och då delvis sammanhängande med arbetet med BP24, det vill säga budgeten för nästa år, där vi kommer att anlägga just perspektivet regelförenklingar och att lätta bördan för Sveriges jobbskapare.

Jag lyfte i en tidigare interpellationsdebatt fram att vi har en utmaning, och jag vill i denna kammare vara rak och öppen gällande målkonflikten. Inom vissa sektorer har vi behov av mer regler och tuffare åtgärder för att komma åt fusk, till exempel inom välfärdssektorn. Där har vi många fantastiskt duktiga företagare och utförare som möter patienter och brukare – en del inom hemtjänsten önskar bli kallade kunder – samt äldre och boende på ett fantastiskt sätt, men vi har andra som verkligen missbrukar systemet.

Det finns ett behov av att komma åt detta ordentligt; det finns beräkningar som visar att miljarder av våra skattepengar försvinner på grund av missbruk och hål i regelverket. När en del av staten – regeringen – försöker komma åt detta hamnar vi ibland i en situation där det arbetet går stick i stäv med arbetet från andra håll, det vill säga med att riva hinder, ta bort regler och minska bördan. Jag vill vara öppen med att detta är en tuff målkonflikt, vilket delvis avspeglas i att det händer och arbetas mycket men att det tar lite tid att klara av att göra både och samtidigt.

Svaret är dock att det pågår ett aktivt interdepartementalt arbete. Det är nämligen mycket i dessa frågor där ansvaret för näringslivsklimatet ligger på Klimat- och näringslivsdepartementet men där många av reglerna initieras på andra departement. Min statssekreterare med ansvar för näringsfrågor, Sara Modig, har bland annat träffat Näringslivets Regelnämnd så sent som för två veckor sedan för att lyfta en hel del av dessa frågor. Jag skulle säga att det finns ett ganska stort mått av arbetsglädje på departementen inför att göra ett ryck med dessa frågor, särskilt under hösten. Vi kommer också att se över alla regleringsbrev och instruktioner med detta perspektiv.

Det är dessutom så att Tillväxtverket enligt årets regleringsbrev ska redovisa de insatser man gjort under året för att förenkla företagens uppgiftslämnande. De har också ett bredare ansvar att komma med åsikter även på andra områden, vilket kommer att bli viktigt i översynen av regleringsbrev och instruktionerna framåt.

Anf. 75 ELISABETH THAND RINGQVIST (C):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Det var väldigt glädjande att höra att det pågår ett aktivt arbete med regleringsbrev. Det kommer att ha effekt.

Jag håller också med statsrådet om att sjysta regler för företagen är otroligt viktigt för att vi ska ha ett bra näringsklimat. De myndigheter som ska vara skarpa i tillsyn och utdöma viten måste göra det, för annars kommer företag som har sjysta spelregler och inte försöker utnyttja systemen att trängas ut. Det tror jag alltså att vi kan skilja på.

Jag tycker att det är oklart om jag fick något svar på frågan om Regelnämnd ska få komma in tidigare. Det är ju ändå så att Regelnämnd kommer in alldeles för sent om man behandlar det som en remissinstans som alla

andra. Rådet skulle behöva komma in i ett läge där en utredning kan få en synpunkt från Regelrådet och sedan arbeta om sin konsekvensbeskrivning, vilket oftast är helt nödvändigt.

Vi har i detta åsiktsutbyte kunnat konstatera att Regelrådet har en viktig roll att spela och att regeringen har lagt till mer medel. Men Regelrådet är i dag en enhet på en myndighet. Det har en väl sammansatt styrelse med externa parter med goda erfarenheter från olika delar av myndigheter och företag, men det är inte en egen myndighet. Jag är inte förtjust i tanken på att öka antalet myndigheter, men jag ser att ingen lyssnar på ett råd som är gömt i en annan myndighet. Det behöver bli en vassare konstruktion.

Vi har beräknat att det skulle kosta kanske 40 miljoner. Det är inga stora pengar jämfört med de 370 miljarder det kostar företagen att följa reglerna. Jag undrar därför om statsrådet kan verka för att Regelrådet ska bli en självständig myndighet?

Anf. 76 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag vill ta tillfället i akt så här i slutanförandet att tacka för interpellationsdebatten och för de viktiga perspektiv som lyfts i interpellationen. Det som i stort har märkts inte minst i detta meningsutbyte är behovet av konkretion. Det finns möjlighet till ett ganska brett samförstånd gällande behovet av att minska regelbördan, men när det ska omsättas i faktisk handling blir det desto tuffare.

Vi har gjort en tydlig prioritering i budgeten genom förstärkningen av Verksam.se. Det tål att påminna om igen, för det är en myndighetsportal som är väldigt uppskattad av många företag. Den gör det lättare att hitta in i många av våra myndigheters svåra system för den som ska starta ett eget företag och gå från idé till verklighet – och vara den jobbskapare som bara företagen kan vara. Det finns nämligen inte en enda politiker som har skapat ett enda arbetstillfälle. Om vi alltid tackar företagen med fler regler och en tyngre administrativ börda blir det också färre arbetstillfällen.

Med det sagt väljer jag att inte upprepa mig ytterligare, utan så här lite grann i sommaravslutningstider skickar jag via talmannen en önskan om en fika med ledamoten – inte för fikans skull utan för möjligheten att diskutera vidare gällande Regelrådet och dess funktion. Meningen är nämligen att rådet ska ha rejält med tänder och kunna ha effekt i vårt arbete.

Med det tackar jag för interpellationsdebatten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2022/23:369 om regeringens strategi för norra Sverige

Anf. 77 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Kalle Olsson har frågat mig varför regeringens strategi för att främja den gröna nyindustrialiseringen begränsas till Norrbottens och Västerbottens län.

Som jag tidigare har svarat Kalle Olsson avser regeringen att utforma den kommande strategin med särskilt fokus på Norrbottens och Västerbottens län, där omställningen verkligen är av historiskt stor omfattning med

flera stora och parallella företagsetableringar och företagsexpansioner som planeras i mycket snabb takt. Fokus ligger därmed i linje med de uppdrag som såväl den förra som den sittande regeringen har gett till samordnaren för näringslivets hållbara omställning och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län (N2020/03132 respektive N2022/02328).

Sverige har en stark industri som i hela landet bidrar till lösningar för grön omställning och till att Sverige når sina klimatmål. Detta skapar jobb i alla regioner och stärker förutsättningarna för det svenska näringslivet att lyckas på globala marknader.

Det svenska näringslivet är ett drivhus för välstånd och innovation. Det är numera också en viktig del av vår klimat- och miljörörelse och världsledande i hållbarhet och grön omställning. Därför avser regeringen att skapa bättre förutsättningar för att industrin ska kunna ställa om. Det svenska energisystemet måste återuppbyggas, samtidigt som de höga elpriserna behöver mildras för svenska hushåll och företag.

Regeringen arbetar för att förenkla och förkorta miljötestningsprövningen enligt miljöbalken genom att göra den mer flexibel, effektiv och konkurrenskraftig och framför allt mer förutsebar. Syftet är att stärka näringslivets konkurrenskraft, stärka svensk industriproduktion och främja en grön omställning med export av klimatvänliga produkter och teknik. I det här arbetet är också kompetensförsörjningen en viktig fråga.

Regeringens generella närings- och förenklingspolitik fokuserar på alla svenska företags konkurrenskraft och insatser för att minska företagets regelbörda. Regeringen har stärkt företagsportalen Verksam.se och Regelrådets arbete med att granska konsekvensutredningar av förslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Den kommande strategin kommer särskilt att inriktas på ett geografiskt område, men detta utesluter inte på något sätt andra län med liknande goda möjligheter och därmed liknande utmaningar från att ta del av arbetet. Regeringen anser dessutom att det lärande och de innovativa samarbeten som utvecklas mellan det statliga, regionala och lokala och i dialog med både civilsamhälle och näringsliv i Norrbotten och Västerbotten kommer att kunna understödja liknande omställningsprocesser i hela landet.

Till detta bidrar även Tillväxtverkets uppdrag att bistå regioner och kommuner i hela landet med insatser vid varsel och omställning, där arbete med större företagsetableringar och företagsexpansioner ingår (N2022/00781).

Anf. 78 KALLE OLSSON (S):

Fru talman! Som statsrådet sa håller regeringen nu på att ta fram en strategi för norra Sverige. Från början var det lite oklart vad regeringen avsåg med begreppet norra Sverige. I en stort uppslagen debattartikel från tidigare i år nämndes just Norrbotten och Västerbotten lite i förbifarten. I samma debattartikel talades det också om norrländska kommuner. För oss norrlänningar är det inte första – och säkert inte heller sista – gången som de geografiska begreppen när det gäller vår landsända används lite oprecist.

Efter en skriftlig fråga som följdes av denna interpellation har vi alltså fått besked om att regeringen håller på att ta fram en strategi för den gröna industriella omställningen i norra Sverige, i vilken man väljer att gräva ett krandike söder om Dorotea.

Att Norrbotten och Västerbotten har en självklar plats i en sådan här strategi behöver knappast ens sägas – den utveckling vi ser och har sett där under ett antal år är exceptionell. Vad som däremot är problematiskt, fru talman, är att regeringen bortser från, eller blundar för, hur den industriella omställningen utvecklar sig. Den gör nämligen inte halt söder om Västerbotten, utan tvärtom ser vi en våg av investeringar som sveper över framför allt norra och mellersta Sverige.

Bara under de två tre senaste månaderna har vi fått besked om att det i Östersund ska byggas ett datacenter kombinerat med storskalig livsmedelsproduktion. Det handlar om 1 000 anställda i den direkta produktionen och kanske dubbelt så många indirekta arbetstillfällen. Detta är en investering på 19 miljarder.

I Timrå ska det bli en ny fabrik för tillverkning av viktiga komponenter i batteritillverkning. Här handlar det om 1 900 arbetstillfällen och en investering på 14 miljarder.

I Ludvika blir det 1 000 nya jobb efter att Hitachi tagit hem en stororder på 147 miljarder.

Utifrån regeringens strategi hamnar dessa, andra och – kanske framför allt – kommande etableringar dock i ett slags ingenmansland. Det är ju det som händer när man avgränsar sig till de två nordligaste länen – man exkluderar mycket av det som nu händer i Jämtlands, Västernorrlands och Dalarnas län.

Den utveckling som vi ser i de län som jag nyss nämnde har tydliga beröringspunkter med det som har skett och fortfarande sker i Norrbotten och Västerbotten. Det handlar om stora och elintensiva etableringar som inte minst i det korta perspektivet sätter rätt stor press på de berörda kommunerna, inte minst i form av offentlig service, bostäder och kompetensförsörjning, och som även inskräper behovet av god samordning och snabba och rättssäkra tillståndprocesser – alltså i stort sett allt det som regeringen har för avsikt att rymma in i strategin för Norrbotten och Västerbotten.

I sitt svar på interpellationen återkom statsrådet till de åtgärder som den tidigare regeringen vidtog för att möta industriboomen i Norrbotten och Västerbotten. Först tillsattes Peter Larsson och sedan Eva Nordström i olika samordnande funktioner. Detta var naturliga och viktiga startpunkter där och då. Nu har det dock gått ett antal år, och vi ser ju hur etableringarna bara fortsätter.

Min fråga blir därför: Varför står regeringen kvar i 2020 års mindset? Varför uppdaterar man inte sina perspektiv?

Anf. 79 PEDER BJÖRK (S):

Fru talman! I det län som jag representerar här i riksdagen pågår det både planering och genomförande av stora investeringar i mångmiljardklassen med kopplingar till den gröna industrin. Det handlar om flygbränslen, anläggningar för produktion av vätgas, anläggningar för produktion av elektrobränslen och inte minst en jättestor anläggning för tillverkning av komponenter till batterier.

Detta är ett län som i årtionden har brottats med en minskande befolkning och som bara de senaste åren har tappat flera stora industrier och därmed också tappat flera viktiga arbetstillfällen.

I det län som jag representerar här i riksdagen möts de stora investeringarna i den nya gröna industrin och de jobb som är på väg fram med hejarop. Dessutom skapar detta en väldigt stor framtidstro.

Precis som med den gröna omställningen i resten av norra Sverige ska detta ske på väldigt kort tid. Det är en väldigt stor samhällsomvandling som kommer att ske. Om man ska lyckas med den stora gröna industriella omställningen gäller det att staten, kommunerna, regionerna, företagen och många fler aktörer krokas arm.

Därför är det välkommet att regeringen nu har föreslagit en strategi för norra Sverige. Men döm om min förvåning, fru talman, när jag såg att det län som jag representerar – Västernorrland – inte finns med i denna strategi.

Min fråga till näringsministern är helt enkelt: Vad tycker näringsministern att jag ska säga till kommunerna, regionerna och framför allt alla de företag som nu är beredda att investera i Västernorrland? Vad ska jag säga till dem när de frågar varför Västernorrland inte är med i en strategi för norra Sverige?

Anf. 80 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag tycker att svaret ska vara: Ni är med. Precis som jag sa i mitt inledande svar är situationen för de två nordligaste länen i vårt fantastiska land exceptionell, inte minst på grund av befolkningsutmaningen, men det stannar inte vid något dike, som någon påstår att vi gräver. Jag håller inte med om det, och vi behöver inte gräva det diket i debatten eller i vårt land. Vi kan dock erkänna att det finns en uppenbar och exceptionell utmaning för de två län som anges, Västerbotten och Norrbotten. Men som vi mycket tydligt påpekar stannar det inte där, för det handlar om att anlägga ett perspektiv som jag tror att hela landet kan ha stor användning av.

Om Västra Götaland tänker nog en del att där bor det betydligt fler personer, så de borde inte ha samma utmaningar. Nej, men även de sliter med växtvärk när investeringsprojekt knackar på dörren och pockar på, men det är svårt att gå i takt med infrastruktur i form av järnväg och väg, bostäder som behöver byggas, tryck på välfärden och behov av besked om kapacitet i elnätet. Det är ju samma utmaningar som vi ser i exempelvis Norrbotten, och här har vi att lära av varandra. Norrbotten och Västerbotten sticker ut, men det stannar inte där.

Den som önskar kan ta del av frukterna av detta oavsett var i landet man befinner sig, och regeringen finns till för hela Sverige. Finns det intresse från det lokala näringslivet att göra inspel och lyfta upp sin situation lyssnar jag som ansvarig minister gärna för att hålla ihop strategi norr, som handlar om ett perspektiv och inte bara geografi. Jag lyssnar gärna här i kammaren till de ledamöter som tar särskilt ansvar för att lyfta upp sina hemdistrikts frågor, men jag tar även gärna del av det vid besök på plats eller digitalt.

I måndags hade statssekreterare Modig, den statssekreterare hos regeringen som har särskilt ansvar för strategi norr, möte med de båda regioner vi särskilt lyfter fram och samtliga kommuner och län berörda av detta. Det hålls gärna fler möten av denna typ, för vi behöver bli väldigt konkreta med vilka flaskhalsarna är om vi ska ha en chans att lösa dem. Jag samarbetar gärna både med lokalpolitiken oavsett partifärg och med riksdagens ledamöter, för vilken politiker som får klippa band eller knyta band om

några år är strunt samma. Nu behöver vi hjälpas åt att få upp tempot. Sådant som vanligtvis tar 15 år i Sverige behöver nu ta fem år, och det som vanligtvis tar fem år behöver nu ta 15 månader. Då behöver inte minst det lokala höras tydligt i den nationella näringspolitiken.

Anf. 81 KALLE OLSSON (S):

Fru talman! När jag lyssnar på statsrådet tolkar jag det som att man har en strategi som är geografiskt avgränsad men att det ändå inte är så viktigt. Man vill både ha kakan och äta upp den. Det bidrar inte till att öka klarheten någonstans. Detta kommer att koka ned till konkreta frågeställningar, exempelvis: Vilket stöd kan berörda kommuner räkna med från regeringen och Ebba Busch framöver utifrån denna strategi? Kommer det att göra skillnad om man är innanför det geografiskt avgränsade området i strategin jämfört med om man är utanför det?

Fru talman! När man tar fram en strategi brukar syftet ofta vara att ta sikte på framtiden. Ingen är betjänt av en strategi som är inaktuell innan bläcket ens har hunnit torka på papperet. Men just det ödet riskerar att drabba denna strategi eftersom man missar vilka möjligheter den gröna industriella omställningen kan innebära för ännu fler län och kommuner i framför allt norra och mellersta Sverige med god tillgång på ren, fossilfri el om man på detta sätt begränsar sikten till bara de två nordligaste länen.

Det vi ser är en kraftfull och på många sätt fantastisk utveckling som går bortom Norrbotten och Västerbotten. I mitt tidigare inlägg nämnde jag några exempel på större etableringar, och i sammanhanget är det värt att notera att alla de jag nämnde har tillkommit i en tid präglad av kraftigt stigande räntor och rätt stor oro på de finansiella marknaderna. Men att investerarna känner sig säkra på att norra och mellersta Sverige är rätt plats säger något om vad vi har att vänta oss framöver. Vi har nog bara sett början.

Fru talman! Nu måste målet vara att möjliggöra för fler sådana här etableringar. Därför är det viktigt att regeringen tar fram en strategi som klart och tydligt signalerar att man inte bara från läktaren ser det som nu sker i Dalarna, Västernorrland och Jämtland utan att man också har för avsikt att understödja denna utveckling. Vad som behövs är en signal om en aktiv stat som har för avsikt att stötta kommuner som står inför stor omvandling. Här kan verkligen regering och stat vara en möjliggörare, men det kräver förstås att man inte mentalt begränsar sig.

Min fråga kvarstår: Vad ser statsrådet för risker med att ta fram en strategi som också är relevant för hur den gröna industriella omställningen utvecklar sig bortom Västerbotten och Norrbotten? Vad är det värsta som kan hända om man påpekar att de resurser som är viktiga i Norrbotten och Västerbotten också är viktiga i exempelvis Jämtland och Västernorrland?

Anf. 82 PEDER BJÖRK (S):

Fru talman! Före dagens debatt tänkte jag precis som jag gav uttryck för i mitt första inlägg: att det är vällovtigt och bra att regeringen för en gångs skull ser norra Sverige och att man vill ta fram en strategi för just norra Sverige. Men näringsministerns svar här är att man får se lite grann vem eller vilka denna strategi ska omfatta. De som räcker upp handen kan få vara med. Men i svaren på de skriftliga frågor vi ställt till fler statsråd

än näringsministern under våren har det varit tydligt att fokus ska vara på just Västerbotten och Norrbotten.

Fru talman! Vi har mycket att lära av Västerbotten och Norrbotten, för de har gått före. Men menar man allvar med att detta är en strategi för norra Sverige bör man även inkludera de län som faktiskt är en del av Norrland och norra Sverige. Då kan man inte säga som näringsministern att de som vill får vara med och att det händer saker i Västra Götaland också. I så fall är det väl en strategi för den gröna industriella omställningen i hela Sverige, men då pratar vi om något helt annat.

Vitsen med en strategi måste ju vara att den ska vara styrande för hur man fattar beslut, gör prioriteringar och i slutändan fördelar resurser. Men det jag nu hör från näringsministern är att vi får se vilka som får vara med i strategin. Det kanske bara blir två län, men det kan finnas fler län. Det kanske blir Västra Götaland också. Hur ska då medlen prioriteras och fördelas?

Fru talman! Detta svar duger inte. Detta verkar inte vara en strategi för norra Sverige. Detta verkar vara en strategi som regeringen lägger på bordet men inte vet vad man ska använda till.

Anf. 83 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag uppfattar att det söks en fajt som inte finns att ta. Jag kommer inte att slåss i andra änden här. Jag är inte intresserad av att delta i något slags polarisering där vi i stället behöver kroka arm.

Det är mycket tydligt att vi behöver ta fram en särskild strategi för norra Sverige där vi pekar på att Västerbottens och Norrbottens län har ett helt exceptionellt läge som faktiskt är svårt att slå ens om vi tittar globalt. Det är ett historiskt investeringstryck samtidigt som man saknar folk för att kunna vara en del av den gröna omställningen. Viljan finns. Det finns ett enormt tryck lokalt både från näringslivet och de politiska ledningarna, men det går för långsamt i beslutprocesserna. Stat, region, kommun och länsstyrelse hänger inte ihop – olika delar av Myndighetssverige går i olika takt.

Det behöver tas fram en särskild strategi för att kunna möta upp detta. Men perspektivet som krävs för att kunna lösa dessa problem är en frukt som jag tror att alla som gör den här typen av viktiga gröna omställningsprojekt kan njuta av, såsom Dalarna och Jämtland, och vi ser det som en möjlighet även för Västra Götaland. För att ta ett konkret exempel kan det när en mindre ort får en väldigt tung industrietablering och tung inflyttning plötsligt dyka upp ett behov av sju nya förskolor. Hur säkerställer vi då att välfärden kan hänga med, när skatteintäkterna kanske kommer först långt senare? Hur ska staten gå in? Vad är statens ansvar i det läget att stödja det kommunala? Vi ser ett akut behov av att kunna svara på de frågorna i Västerbotten och Norrbotten. Men jag ser att lärdomar från detta kommer att kunna användas på fler platser.

En annan sådan konkret fråga är tilldelningen i elnätet. Vi har sett stora problem med så kallade luftbokningar, där företag går in och tar höjd så att de nästan spricker och säger att de kommer att behöva väldigt mycket el och då blockerar ut andra företags möjligheter att veta att det finns tillräckligt mycket el för deras investering det år den klickar in. Det försöker vi nu komma åt med en aktivare myndighetsstyrning. Det är särskilt användbart här, men det kan också användas för fler delar.

Jag tycker att det finns en särskild logik i att Norrbotten och Västerbotten får ett särskilt fokus. Men det är inte så att vi slutar att arbeta med andra delar av landet, och det är inte så att andra delar av landet med liknande problematik – om än inte i samma omfattning som är så exceptionell här – inte kan dra lärdomar av detta eller inte också aktivt kan bidra till arbetet och även skörda frukten av arbetet. Med det hoppas jag att det har blivit lite tydligare.

Anf. 84 KALLE OLSSON (S):

Fru talman! Jag tror att jag vågar påstå att kommunalråd i Ludvika, Timrå eller Östersund vill mer än att bara få ta del av perspektiv. Jag tror att de precis som de politiska ledningar i Norrbotten och Västerbotten som Ebba Busch pratar om också vill känna att regeringen kommer att ta aktiv del i de stora samhällsomvandlingar som nu också kommer att ske i de här kommunerna och länen och att regeringen faktiskt konkret är med i det arbetet.

Fru talman! Jag har i den här interpellationen inte valt att fördjupa mig så mycket i de invändningar och den kritik man kan ha mot regeringens politik i sak, sådant som neddragningarna hos länsstyrelsernas tillståndsenheter och avskaffade investeringsstöd för bostadsbyggande – saker som faktiskt slår direkt mot det som regeringen med sin strategi för norra Sverige vill främja.

Jag har i stället valt att fokusera på konsekvenserna av ett för snävt perspektiv. Vi är helt överens om Norrbottens och Västerbottens län. De var tidigt ute med att bereda möjligheter för att den gröna industriella omställningen skulle ta fart på riktigt i Sverige, och de har på många sätt visat vägen. Men nu följer som sagt fler län och kommuner efter, framför allt i norra och mellersta Sverige. Då vore det olyckligt om regeringen i ett av sina viktigaste och styrande dokument väljer att anlägga ett för snävt perspektiv som exkluderar dessa delar av landet som står inför likartade utmaningar. För att travestera statsrådet från förra veckans partiledardebatt: Kom igen, Ebba Busch! Höj blicken, och ta chansen att formulera en framåtlutad strategi för norra Sverige som bär in i framtiden!

(Applåder)

Anf. 85 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att säga att den största vinsten för dem som bor i elområde 1 och 2 faktiskt är den här regeringen som jag har förmånen att vara en del av, som sätter stopp för en energipolitik som lade väldigt mycket tyngdkraft på att södra Sveriges elproblem skulle lösas genom att man tog norra Sveriges förhållandevis billiga och utsläppsfria el och transporterade den söderut. Nu ser vi till att i stället bana väg för utökad kraftproduktion i södra Sverige som står i paritet med behovet så att norra Sverige kan ha sin kraftproduktion kvar. Det behövs om man ska kunna fortsätta att välkomna alla tunga investeringar och kunna fortsätta att vara ledande i den gröna omställningen och samtidigt skapa fler arbetstillfällen.

Det andra jag vill säga är att jag hade ganska höga förväntningar på den här interpellationen, fru talman. Men jag är lite besviken faktiskt, för jag känner att interpellanten har lyssnat med ena örat. Lyssnar man bara på hälften av det jag säger hör man bara att övriga regioner erbjuds att ”ta

del” av frukten av det här arbetet. Men lyssnar man även med andra örat hör man också att jag återkommande har sagt att man också är varmt välkommen att bidra och att lyfta sina perspektiv. Jag tar gärna emot dem här från de ledamöter som kan sin hembygd på ett sätt som är ovärderligt att kunna ta del av, men också direkt på plats.

Nu när vi kommer ut ur det svenska EU-ordförandeskapet ser jag fram emot att kunna resa mer i landet. Jag besöker gärna Jämtland tillsammans med Kalle Olsson. Jag hoppas att jämtlänningarna har lyssnat med båda öronen i den här debatten och att de har hört att vi ser, att vi kommer igen och att vi kommer att komma med konkreta förslag som hela landet kan ta del av som en viktig del av strategi norr och för hela Sverige.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2022/23:383 om industrins klimatomställning

Anf. 86 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Daniel Vencu Velasquez Castro har frågat mig vad som är regeringens plan för att säkra de långsiktiga investeringar som gjorts i svensk industri både av näringslivet och med offentliga medel. Han har även frågat om regeringen kommer att vidta ytterligare åtgärder för att stötta industrin och bidra till snabbare omställning. Slutligen har han frågat om regeringen planerar att möjliggöra stöd för fler projekt enligt IPCEI-regelverket som klassas som gemensamt europeiskt intresse. Även här kommer ett inledningsvis ganska fylligt svar.

Svensk konkurrenskraft går hand i hand med målet om nettonollutsläpp till 2045, vilket kräver en aktiv industripolitik. Det handlar bland annat om en utbyggd elproduktion, kompetensförsörjning samt snabba, förutsägbara och effektiva tillståndsprocesser.

En av regeringens främsta prioriteringar är att arbeta för att säkra ny planerbar elproduktion i Sverige. Energipolitiken behöver utvecklas och ta höjd för att kunna möta en ökad elanvändning. Regeringen arbetar för att förbättra förutsättningarna för ny kärnkraft och har föreslagit ändringar i miljöbalken för att ta bort begränsningen av antalet kärnkraftsreaktorer samt tillåta nya reaktorer på fler platser än nuvarande tre.

Klimaträttsutredningen har i sitt slutbetänkande *Rätt för klimatet* föreslagit ett antal nya bestämmelser samt ändringar i ellagen och miljöbalken som ska underlätta utbyggnaden av elproduktion och elnät. Regeringen har redan tagit Klimaträttsutredningens förslag om förbättrad vägledning vidare genom uppdrag i regleringsbrev till både Boverket och Naturvårdsverket.

Regeringen fäster stor vikt vid en god kompetensförsörjning för såväl näringsliv som välfärden för att säkra vår konkurrenskraft. Att svenska företag har tillgång till den kompetens som behövs för att kunna utvecklas och växa i Sverige är viktigt för Sveriges förmåga att driva på klimatomställningen och skapa nya jobb i hela landet.

Arbetsförmedlingen har en viktig roll i detta sammanhang, vilket också avspeglas i myndighetens nya instruktion som trädde i kraft i december förra året. Regeringen har även gett Energimyndigheten i uppdrag att samordna en nationell kraftsamling kring kompetensförsörjning för elektrifieringen.

Regeringen arbetar målmedvetet och aktivt med åtgärder på ett nationellt plan för att förenkla och snabba på tillståndprocesserna och öka takten i energiomställningen. Exempelvis har Miljöprövningsutredningens betänkande (SOU 2022:33) remitterats, och ärendet bereds nu i Regeringskansliet.

Regeringen har också nyligen tillsatt den utredning om förkortade och förenklade tillståndprocesser enligt miljöbalken som aviserades i Tidöavtalet. Syftet är att säkra näringslivets konkurrenskraft och svensk industriproduktion och främja en grön omställning med export av klimatvänliga produkter och teknik.

Energimarknadsinspektionen har fått mer resurser i budgeten för innevarande år, bland annat för att förkorta ledtiderna i tillståndprocesserna för elnät, och Naturvårdsverket har fått i uppdrag att ta fram en mer utförlig vägledning om miljöprövning.

Regeringen arbetar dessutom genom den generella närings- och förenklingpolitiken för alla företags konkurrenskraft och för att minska företagens regelbörda och administration. Regeringen har bland annat stärkt företagsportalen Verksam.se och Regelrådets arbete med att granska konsekvensutredningar av förslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Därutöver aviserade regeringen i budgetpropositionen för 2023 att ett implementeringsråd ska inrättas med målet att minska regelbördan för företag. Regeringen utökade även satsningen på Industrilivet i budgetpropositionen för 2023.

Klimatomställningen är en av vår tids mest avgörande frågor. Behovet av ny teknik och nya lösningar för att klara omställningen uppmärksammas nu mer än någonsin världen över. Många länder utformar olika program och åtgärder för att stimulera klimatomställningen. Det har länge funnits möjlighet att ge statliga stöd för omställningen, och Sverige har på olika sätt nyttjat de möjligheter som EU:s statsstödsregelverk ger, med de förutsättningar vi har som en liten, öppen ekonomi.

Det är upp till varje medlemsstat att utifrån respektive lands möjligheter göra de prioriteringar som de bedömer är nödvändiga för att möjliggöra omställningen. Statliga stöd bör endast användas för att komma till rätta med marknadsmisslyckanden.

Under 2022 avsatte regeringen 100 miljoner kronor för en satsning på svenskt deltagande i viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse, som ibland i debatterna förkortas IPCEI. Ytterligare 70 miljoner kronor avsattes för 2023 och 2024. Dessa medel är utöver de 200 miljoner kronor för år 2022 och de beräknade 70 miljoner kronor för 2023–2027 som avsattes i budgetpropositionen för 2021.

Sverige kan inte långsiktigt konkurrera med statsstöd. Sverige har däremot, relativt sett, billig fossilfri el. Därför ser vi också att stora etableringar har gjorts och kommer att göras i Sverige. Dessa ska vi värna.

Anf. 87 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Svensk industri är av världsklass; det har den alltid varit. Det är genom kvaliteten på våra produkter som vi som ganska liten nation har kunnat konkurrera ute i världen. Och det råder inget tvivel om att en stark industri har varit förutsättningen för vår starka välfärdsstat, ihop med en klok fördelningspolitik.

I ett läge där välfärden behöver mer resurser, vår infrastruktur behöver stärkas och fler behöver komma i arbete är industrin återigen en förutsättning för att bygga det starka samhället. Till skillnad från hur det lät under den förra mandatperioden har regeringspartierna blivit något mer positiva till stöden för den gröna industrin.

Det är bra att staten är en aktiv part i klimatomställningen och skapar förutsättningar för industrin att utvecklas. Det är självklart att alla industrier i längden behöver vara självgående, men det är allvarligt att regeringen inte förstår varför dessa statsstöd behövs nu och en tid framöver, när vi är mitt uppe i en kapplöpning om ledarpositionen i den gröna omställningen.

Fossilfritt stål, batterifabriker och en fordonsindustri som ställer om är några av de saker som nu ger hopp om en hållbar framtid, då dessa industrier tillsammans står för en tredjedel av Sveriges totala utsläpp. Omställningen behöver genomföras för klimatet och för att ge framtida generationer en chans att ha en planet som det går att leva på.

Något som blivit uppenbart är betydelsen av att lyckas med klimatomställningen i syfte att stärka svensk konkurrenskraft. I hela världen ser vi hur länder tar stora kliv för att locka gröna investeringar och stater som gör sitt yttersta för att stötta företag som bidrar till att uppnå ett samhälle med nettonollutsläpp. För att vara tydlig: Dessa stöd kan vara av finansiell karaktär eller bestå i förmåner i tillstånd och regler.

Fru talman! Jag är stolt över vad den förra regeringen lyckades genomföra tillsammans med näringslivet. När den socialdemokratiska regeringen tillträdde var det nästan som att vi i Sverige stod helt handfallna inför det faktum som klimatomställningen var. Men med ett politiskt ledarskap och en politisk färdriktning kommer man långt, och det gjorde vi. Det var under de åtta åren som industriboomen skedde, och helt plötsligt var Sverige en del av lösningen på klimatkrisen.

Men tyvärr är det inte lika självklart i dag. Jag är säker på att regeringen tycker sig ha gjort sitt bästa med ordförandeskapet i EU, och jag har själv deltagit i ett par överläggningar som har varit väl genomförda. Men i handling har inte mycket skett. Sverige ses inte längre som en stark klimatonation som leder kampen i klimatomställningen och bidrar till att göra EU ledande i kapplöpningen. Det har varit inbromsning efter inbromsning i stället för att vi leder unionen och accelererar mot en grön och hållbar framtid.

Detta är inte vad svensk industri behöver. Industrin hade behövt att Sverige sätter ramarna för de nya EU-lagar som kommer med Fit for 55-paketet och EU:s gröna giv. Svensk industri borde vara utgångspunkten i EU:s arbete med att utforma regelverk som underlättar för gröna industrietableringar.

Prot. 2022/23:129

21 juni

Svar på
interpellationer

Inte heller här hemma, fru talman, tar regeringen ansvar eller ledarskap i frågan om industrins omställning och framtid. Nu väntar stora industrier på besked om de ska få stöd eller inte, och då väljer regeringen att skjuta över ansvaret till Energimyndigheten. Men ministern vet att det är regeringen och inte myndigheten som har mandatet att fatta beslut om projekt som faller inom ramen för det så kallade IPCEI-regelverket.

Varför kan ministern inte ge besked om stöd för en industri som kan skapa tusentals jobb och bidra till att sänka Sveriges utsläpp drastiskt? Kan det bero på att regeringen känner sig lite bakbunden av Sverigedemokraterna – det parti som i praktiken styr regeringen?

Sverigedemokraterna har varit väldigt tydliga med att de inte tycker att det ska vara några stora stöd till industrin, helst inga stöd alls. Hur skapar detta långsiktighet och förutsättningar för industrin att utvecklas, Ebba Busch?

Mina frågor kvarstår: Vad är regeringens plan för att säkra de investeringar som har gjorts, och kommer regeringen att vidta ytterligare åtgärder för att stötta industrin?

Anf. 88 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Nu när vi båda, interpellanten och jag, är här på plats önskar jag tacka för interpellationen. Detta är ändå mitt favoritämne, får jag lov att säga.

Återkommande har jag i denna talarstol fått peka på att Sverige verkligen har ett svar på det som jag flera gånger har kallat the million dollar question, den stora frågan: Går det att kombinera högt uppsatta klimatmål med att bana väg för fler arbetstillfällen för svenska medborgare – svenska mammor och pappor – så att de kan klara försörjningen för sig själva och sina barn och samtidigt ha en stark välfärd? Det svenska svaret är ja.

Jag har inte samma bild som Daniel Vencu Velasquez Castro, att Sverige på något sätt skulle bromsa i denna fråga. Tvärtom kan jag ge kredd till den tidigare regeringen, som pekade på behovet av industrins värde i den gröna omställningen. När vi ser hur andra, till och med på den borgerliga kanten, pratar om att industrin var dåtid kan vi kristdemokrater och socialdemokrater kroka arm och säga att industrin är framtid när den är grön. Nu ser vi att näringslivet sitter i förarsätet i flera delar av den så avgörande gröna omställningen.

Jag håller inte med om att vi bromsar in, utan vi har tvärtom tagit stafettpippen och snarare ökat tempot. Jag har haft förmånen att leda två ministerråds-kretsar under det svenska EU-ordförandeskapet. Den ena ansvarar för konkurrenskraftsfrågor, och den andra hanterar energifrågor. Det har varit en jättefördel att kunna driva de svenska prioriteringarna i båda dessa två kretsar. Vi har nämligen föresatt oss att bidra under det svenska ordförandeskapet till att göra EU grönare, säkrare, friare och tryggare. För att kunna göra det behöver vi lyfta fram de långsiktiga frågorna och konkurrenskraften för EU och knyta dem till den gröna omställningen. Det skulle jag säga att vi med råge har lyckats med.

Det finns inte ett enda land inom EU som jag har haft kontakt med under denna vår, oavsett färg på regeringen, som inte ser Sverige som ett föregångsland, som inte känner sig utmanat på ett positivt sätt av Sverige i klimatomställningen eller som på något sätt sätter frågetecken kring att vi är dedikerade att möta klimathotet.

Tittar man på vad vi har levererat under denna vår är det inte så konstigt att jag inte möter denna bild. Under det svenska ordförandeskapet har vi nämligen gått i mål med det som kallas Fit for 55. Det är alltså EU:s stora klimatpaket. Aldrig någonsin fört i Europeiska unionens hela historia har man haft ett så stort lagstiftningspaket på bordet. Av elva akter har Sverige fört i mål fem av dem. Det visar på överlåtelse till klimatomställningen. Men det visar också på att vi lyckats knyta detta till konkurrenskraftsfrågorna och därmed fått med oss betydligt fler länder som inte brukar vara lika aktiva i frågan om att möta klimatomställningen och den gröna omställningen som Sverige är.

Jag tycker därför att vi har visat på hemmaplan, men inte minst i EU-sammanhang, att vi håller dessa frågor högt. Vi levererar på dem, inte bara i ord utan även i handling. Och vi ämnar fortsätta att hålla ett högt tempo även framåt.

Anf. 89 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Fru talman! Jag kan förstå att medlemsländerna i Europeiska unionen ser Sverige som ett föregångsland eftersom det är vi som har sett till att de kan göra det. Men frågan är om de ser denna regering som en föregångare eller inte.

Vi har ett regeringsunderlag som vill framstå som att man är överens. Men varenda gång som man ska annonsera stöd till industrin uttalar sig Sverigedemokraterna kritiskt mot detta. Det är som att det faktum att vi befinner oss i en klimatkris har gått dem förbi helt. Nu tvingas regeringen att göra som de vill. Sverigedemokraterna har bestämt sig för att göra klimatpolitiken till nästa kulturkrig. Och regeringen väljer att sanktionera detta kulturkrig. De som inte vill se en grön industriell revolution i Sverige befinner sig numera innanför Regeringskansliets väggar. Det är allvarligt, och det skapar osäkerhet för industrin. Det kan i sin tur leda till att investeringar hamnar någon annanstans. Det innebär att svenska jobb försvinner utomlands och att Sverigedemokraterna får som de vill. Sverige förpassas till avbytbänken, men de får behålla makten.

I Europaparlamentet har regeringspartierna inte heller varit vänner av den gröna industrin. Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna har röstat för utsläppsregler som underlättar för att tyskt fossilt stål fortsätter att säljas, vilket direkt hämmar svensk konkurrenskraft och det gröna stålet. Detta stoltserade bland andra Busch partikollega Skytte-dal med, alltså att försämra för svensk konkurrenskraft och det gröna stålet.

Allt detta skapar oro, och för varenda dag som regeringen är senfärdig och otydlig med vad som gäller för industrin och vad statens roll kommer att vara tappar Sverige konkurrenskraft. Att vara en ledande nation som andra följer gör att det skapas svenska jobb och att svensk ekonomi kommer stärkt ur de många kriser som vi befinner oss i.

Herr talman! Ministern har i sitt svar till mig önskat att det inte fanns statsstöd och på sätt och vis ändå yttrat någon form av kritik mot IPCEI-regelverket i ett läge där industrin behöver veta om politiken kommer att vara en aktiv part i klimatomställningen eller inte. Det är oerhört viktigt att vi är med och formar listan på prioriterade projekt och använder den till olika satsningar som bidrar till att nå nettonollutsläpp.

Men detta svarar ministern inte på. I stället är det kärnkraft som är svaret i interpellationssvaret. Det har vi hört förut – inte mig emot. Alla goda kraftslag behövs, och det har otaliga socialdemokrater sagt i denna kammare flera gånger. Men när vi ska diskutera hur regeringen kan stötta industrin genom olika stöd och lättnader väljer ministern att falla tillbaka till sin safe zone och skapa denna falska motsättning om kärnkraft. Det är dags att släppa kulturkriget, Ebba Busch, och svara på vad industrin kan förvänta sig för andra stöd från regeringen.

Men om vi ska prata om energi kan vi titta på vad regeringen gör för det fossilfria samhället. I Europaparlamentet röstar samtliga partier från regeringsunderlaget för att inkludera fossilgas i EU:s taxonomi. Det är någonting som direkt slår undan benen för till exempel kärnkraften. Det är därför oklart om det är för klimatets skull regeringen vill ha kärnkraft, eller om man har lärt sig av sina nya vänner hur ett effektivt kulturkrig förs.

Utöver detta har regeringen öppnat upp för mer subventioner av kol-kraft i bland annat Grekland och Polen. Det fossilfria samhället känns väldigt långt borta när vi har en regering som lägger större vikt vid vad som står på ett papper än vad som faktiskt görs i handling. Det är inte ansvarsfull klimatpolitik, och det gör att vi kommer längre från det fossilfria samhället.

För att återgå till industrin undrar jag fortfarande vad regeringen tänker göra för att se till att gröna investeringar inte hamnar utomlands. Det kan inte vara så att vi utvinner järnmalm från våra gruvor och sedan struntar i att förädla den och i stället skickar den utomlands. Med sådana oerhört stora satsningar som görs i hela världen kan vi i Sverige inte bara se på och bli omsprungna.

Sverigedemokraterna är ett hot mot den gröna omställningen. Oavsett om Ebba Busch vill se det eller inte ser alla andra det. Sluta sanktionera kulturkriget, släpp prestigen och släpp Sverigedemokraterna, för det går inte att bygga ett klimatvänligt samhälle med ett klimatförnekande parti!

Herr talman! Därför undrar jag om regeringen är beredd att skapa riktiga och långsiktiga förutsättningar för industrin och föra samtal med oss för att inte låta bräckliga majoriteter vara det som industrin har att förhålla sig till.

Anf. 90 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Jag ska börja med att svara på den sista konkreta frågan. Först och främst lever vi i väldigt oroliga tider. Därför är jag glad över att Sverige nu har fått en regering som har en majoritet för sitt underlag i denna kammare.

Den tidigare socialdemokratiska regeringen tvingades avgå två gånger. Under tre av åtta budgetår styrde man med en budget som trycktes fram från kammaren därför att man var helt oförmögen att söka det breda stöd som behövdes för att få igenom sin budget i kammaren.

När det gäller avgörande infrastrukturfrågor, som bostäder ändå får anses vara, hade man under åtta år sex bostadsministrar.

Så här kan jag fortsätta kring hur bräckligt och osäkert det var. Och för två år sedan vid denna tid stod vi utan regering.

Därför är jag glad över att Sverige i detta oroliga och otrygga läge har fått en stabil regering med majoritet för sitt underlag i denna kammare. Det gör att vi kan fatta sådana nödvändiga beslut som att byta ut målet om 100 procent förnybart till 100 procent fossilfritt. Det var ett beslut som togs här i kammaren i går. Det är viktigt om man även i handling ska visa att alla goda krafter är välkomna. Jag skulle önska fler tydliga omröstningar i kammaren även från Socialdemokraternas sida i denna fråga framöver.

Herr talman! Jag blev anklagad för att återigen bara fokusera på kärnkraft. Men för den som faktiskt lyssnade på mitt inlägg markerade jag väldigt tydligt den handling, inte bara ord, som vi visade under det svenska ordförandeskapet.

Jag kan stilla den oro som finns kring enskilda sverigedemokraters uttalanden i klimatfrågan med att det inte alls märks på EU-nivå. Den oro som Socialdemokraterna försöker piska upp och ge mediautrymme till och ge utrymme här – att det skulle finnas frågetecken kring var vi finns i kampen mot klimathotet eller i den gröna omställningen – finns inte på EU-nivå. Det är också därför som vi har kunnat hålla ett så högt tempo.

Men framför allt i Sverige får vi nu fler med oss när det gäller behovet av den gröna omställningen därför att vi skiftar från ett perspektiv där det primärt är individen som ska stå för den gröna omställningen. Vi som enskilda personer har absolut ett ansvar. Men vi gör nu ett stort systemskifte i fråga om omställningen av transporter och vår tunga industri där elektrifieringen är A och O och grunden för detta.

Vi överbryggar nu också mycket av de tuffa och interna motsättningar som fanns i den tidigare regeringen mellan Socialdemokraterna och Miljöpartiet och som gjorde att man var totalt lamslagen i flera avgörande frågor. Jag kan ta till exempel frågan om gruvnäringen. Tuffa låsningar mellan S och MP gjorde att det inte banades väg för nya gruvor på det sätt som behövdes. Dessa mineraler och metaller som finns i svenska gruvor och som finns i den svenska jorden är avgörande för att Sverige och EU ska klara den gröna omställningen. De behövs för våra vindkraftverk, för våra elbilar, för våra batterier och för vår digitala omställning och för våra telefoner. Därför behöver vi bana väg för fler gruvor. Jag har talat med ett otal tidigare aktiva socialdemokrater som nu snarare hyllar att vi banar väg här.

Här ser jag att vi skulle kunna lämna retoriken och det höga tonläget – det kan vara motiverat ibland – och snarare samarbeta kring tillståndprocesser för elnät, mer kraftproduktion och fler gruvor. För att avsluta med ett tydligt svar på den sista frågan som ledamoten ställde samarbetar jag gärna med Socialdemokraterna om detta.

Anf. 91 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Herr talman! Apropå svaret om enskilda företrädare för Sverigedemokraterna: Ska vi alltså inte ta den ekonomisk-politiska talespersonen på allvar? Ska vi inte ta Sverigedemokraternas partiledare på allvar? Ska vi inte ta ordföranden för näringsutskottet på allvar? Är det vad statsrådet säger?

Det gör mig orolig när ministern framstår som likgiltig inför de hot mot industrin som kommer från Sverigedemokraterna.

I Sverige har vi en tradition av att samarbeta kring svåra och komplexa frågor för att klara de utmaningar vi står inför tillsammans. Det är svårt för ett litet land som Sverige att annars konkurrera på en global marknad. Både vi och industrin behöver långsiktighet, och därför behöver vi samarbeta. Det har vi i det här landet gjort i decennier, så det är inte främmande, Ebba Busch.

Regeringen kan inte sitta på sina händer medan hela världen ställer om. EU klassar svenska innovationer som något som är av gemensamt europeiskt intresse. Ändå kan vi inte ens lämna besked om vi ska lista fler projekt enligt IPCEI-regelverket eller om det kommer mer pengar till industrin.

Det behöver göras för det skapar jobb, stärker konkurrenskraften och gör Sverige till ett bättre land. Men det gör också att vi får pengar till vår välfärd och infrastruktur och att fler människor kommer i arbete. Det gör också Sverige till en nation med hög sysselsättning och starka välfärds-system.

Kommuner och regioner får inte ökade statliga medel från regeringen. Man har valt att svälta välfärden. Nu är det oklart vad regeringen vill med industrin, som kan skapa det välstånd vi alla söker för Sverige. Det blir en dubbelsmäll för hela Sveriges befolkning.

Nu är det dags för regeringen att visa handlingskraft. Ebba Busch vet att vi socialdemokrater gärna har en dialog. Det blir en onödig konflikt att måla upp att vi inte vill föra en dialog med statsrådet. Det är hög tid att Ebba Busch bjuder in till samtal i sådana fall, för välfärden, jobben, infrastrukturen, ja hela det svenska samhället är i behov av att Sverige genomför och leder den gröna omställningen. Det är hög tid att Ebba Busch tar ansvar och bjuder in till sådana samtal om hon menar allvar med att vi ska vara ledande i den gröna industriella revolutionen.

(Applåder)

Anf. 92 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Jag uppfattade att jag fick en fråga från ledamoten om jag var intresserad av dialog och samarbete. Därför försökte jag svara på den, och svaret är ja. Jag försökte inte måla upp att ni i Socialdemokraterna på något sätt inte skulle vara öppna för det, utan jag försökte vara service-minded och svara på frågan som jag uppfattade var mycket tydlig i ledamotens förra inlägg. Därför lyfte jag upp det.

En del nyheter har kanske gått förbi. Jag förstår att det kan vara lätt att missa; det finns ju mycket på riksdagens bord.

Dels hade vi bjudit in till att aktivt och tydligt ta ställning för 100 procent fossilfritt i kammaren i går. Det valde man att inte göra, och jag beklagar det. Men jag ser ändå rörelser i rätt riktning, vilket är positivt.

Dels har vi bjudit in alla partier i Sveriges riksdag för att vara med och påverka den kommande energipropositionen och göra det tillsammans med branschen och aktuella företag. Det är en nyhet som vi har gått ut med externt, och vi har tidigare aviserat att vi är öppna för det. Nu gör vi det också konkret.

Så sent som i dag träffade jag en kollega till Vencu Velasquez Castro, Fredrik Olovsson som är ledare för oppositionen i näringsutskottet, för att diskutera hur vi kan samarbeta kring en del av energifrågorna.

Det är bara att titta på Tidöavtalet: Klimatarbetet ska vara effektivt och ambitiöst. Det är alla fyra samarbetspartier överens om.

Jag har återkommande varje vecka, om inte nästan varje dag, direkt kontakt med tunga företrädare för industrin men även delar av facket, som ser att det inte finns några frågetecken kring regeringens ambitioner för klimatomställningen, den gröna omställningen eller nödvändigheten att knyta det till konkurrenskraft. Där samarbetar jag gärna vidare och är glad över att det finns en delad önskan om det.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2022/23:129

21 juni

Svar på
interpellationer

§ 20 Svar på interpellation 2022/23:386 om Äldreomsorgslyftet

Anf. 93 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka för interpellationen som jag har fått från Anna-Belle Strömberg. Interpellanten har frågat mig varför jag och regeringen inte vill både förlänga och utöka Äldreomsorgslyftet. Anna-Belle Strömberg har också frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att säkerställa att kommuner och utbildningsanordnare ska klara kompetensförsörjningen och höja kompetensen inom äldreomsorgen långsiktigt.

Personalen i äldreomsorgen är dess viktigaste resurs, och en väl fungerande personal- och kompetensförsörjning är helt klart en nyckelfråga för utvecklingen i äldreomsorgen. Det är avgörande för kvaliteten och säkerheten i äldreomsorgen att personalen har rätt kompetens för att utföra arbetsuppgifterna.

Från och med den 1 juli 2023 – om bara några veckor – är undersköterska en skyddad yrkestitel, vilket också innebär att kompetensen för yrkesgruppen säkerställs och att detta sannolikt kommer att bidra till bättre vård och omsorg för äldre.

Uppgiften att stärka kompetensförsörjningen i välfärden är komplex och kräver insatser inom många olika politikområden. Det handlar exempelvis om att vara en attraktiv arbetsgivare, erbjuda olika karriärvägar för inte minst våra viktiga undersköterskor, hitta lösningar för ett hållbart arbetsliv och attrahera fler till vård- och omsorgsycket.

Personal- och kompetensförsörjningen kan emellertid inte lösas enbart med mer resurser eller fler medarbetare. Potential finns också i förändrade arbetssätt, digitalisering och övrig effektivisering, vilket behöver tas till vara. Ny teknik kan inte minst minska arbetsbördan så att fler orkar arbeta längre.

Varje kommun ansvarar i dag i egenskap av huvudman för äldreomsorgen, och frågor om bemanning och kompetensutveckling är ett arbetsgivaransvar. Regeringen ser samtidigt ett behov av att stödja kommunerna i arbetet med att möta utmaningar i äldreomsorgen.

Som framgår av höstens budgetproposition (prop. 2022/23:1) fortsätter det så kallade Äldreomsorgslyftet under hela 2023. Det löper ju ut 2023 och avslutas inte i aktiv mening.

Därutöver anslås 4 miljarder kronor i statsbidrag till kommunerna för att säkerställa en god vård och omsorg för äldre personer. Medlen får användas utifrån lokala behov i syfte att möjliggöra förbättringar och utveckling av verksamheten, till exempel förbättringar av arbetsmiljö, något som är oerhört viktigt, arbetsvillkor samt kompetensutveckling.

Ytterligare 3 miljarder kronor går till att minska antalet timanställningar och till en satsning på utökad bemanning och kompetens för såväl sjuksköterskor som läkare inom äldreomsorgen. Resurser tillförs även kommunsektorn genom det generella statsbidraget för 2023.

Låt oss blicka framåt. Arbetet med budgetpropositionen för 2024 pågår inom Regeringskansliet. Regeringen kommer att återkomma i sedvanlig ordning med sina förslag och prioriteringar, inte minst för det viktiga välfärdsområdet.

Regeringen arbetar dessutom löpande med att följa upp Äldreomsorgslyftet och andra statsbidrag för att säkerställa att statliga medel används ändamålsenligt och effektivt.

När jag förberedde svaret hade jag bjudit in SKR och Kommunal till ett gemensamt möte med mig för att diskutera Äldreomsorgslyftet och den utvärdering som gjorts av Socialstyrelsen. När jag nu lämnar mitt svar här i kammaren kan jag berätta att mötet skedde i förmiddags. Vårt utvärderingsmöte var väldigt bra och konstruktivt.

Det är dock viktigt att poängtera att ingen enskild åtgärd löser allt, men genom att arbeta tillsammans kan man göra väldigt stor skillnad för kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen och livskvaliteten för våra äldre. Staten, kommunerna och regionerna behöver även fortsättningsvis arbeta tillsammans för att långsiktigt stärka tillgången till kompetens inom äldreomsorgen i hela Sverige.

Anf. 94 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Anna Tenje för svaret. Jag delar statsrådets uppfattning att personalen är äldreomsorgens viktigaste resurs och att kvalitet, säkerhet, rätt kompetens och karriärvägar är av största vikt i äldreomsorgen.

Herr talman! Mitt syfte med dagens interpellationsdebatt är att argumentera och att påvisa hur viktigt Äldreomsorgslyftet är för Västernorrlands län. I Dagens Samhälle den 27 april skriver partiföreträdare för Socialdemokraterna, Moderaterna och Centerpartiet från Kommunförbundet i Västernorrland en debattartikel där man är mycket orolig över att regeringen inte har presenterat någon finansiering av Äldreomsorgslyftet för 2023.

I Västernorrland är det totalt 440 personer som genomgår utbildning finansierad av Äldreomsorgslyftet för att bli undersköterskor. Anställda och vikarier får möjlighet att utbilda sig i lyftteknik, nutrition, demens, välfärdsteknik, språk, handledning och stärkande av chefsrollen.

Äldreomsorgslyftet har möjliggjort för Örnsköldsviks kommun att vidareutbilda 68 personer. I Sundsvall är det 130, i Kramfors 120, i Ånge 10, i Timrå 26, i Sollefteå 24 och i Härnösand 62 personer. Det är små och medelstora kommuner i Västernorrland.

Det här är ett bra första steg, men det behövs många fler. Behovet av utbildad personal till välfärden är stort både här och nu och de kommande åren. Enligt SKR:s prognoser kommer det att behövas cirka 14 000 nya undersköterskor och vårdbiträden per år de kommande tio åren. Behovet är enormt, och det här oroar våra lokala beslutsfattare. Kommuner och utbildningssamordnare behöver långsiktighet när det gäller satsningarna på utbildning.

Herr talman! Jag beklagar att svaret på mina frågor är att regeringen i sedvanlig ordning återkommer med sina förslag och prioriteringar i budgetpropositionen för 2024 och att man arbetar löpande med att följa upp Äldreomsorgslyftet. År 2023 finns satsningen. Men om man påbörjar en ny utbildning under 2023 måste man ju veta att man kan avsluta utbildningen. Det kommer man att göra under 2024, eftersom utbildningen är minst ett och ett halvt år lång. Om regeringen inte ger besked för mer än 2023 måste man avsluta utbildningarna i år, och man sätter då inte igång några nya. Jag hoppas att statsrådet har nåtts av alla de röster som höjs i Västernorrland och runt om i landet om att man måste få förutsättningar för långsiktig planering.

Herr talman! Därför måste jag än en gång fråga statsrådet om hon och regeringen avser att förlänga Äldreomsorgslyftet efter årets slut eller inte.

Anf. 95 PETER HEDBERG (S):

Herr talman! Även jag får tacka statsrådet för svaret, men jag tackar också min partikamrat Anna-Belle Strömberg för interpellationen och möjligheten att debattera frågan.

Vi har i dag haft sommaravslutning i riksdagen. Sommaren är alltså här. Det är många kommuner som fortfarande kämpar med att få ihop sina sommarscheman inom äldreomsorgen. Statsrådet blir nog inte förvånad om jag säger att det hade varit utmärkt om vi kunnat få lite tydligare besked inför framtiden än det som framgår av interpellationssvaret. Precis som Anna-Belle Strömberg nämnde skrev i april 2023 politiska företrädare för vårt hemlän Västernorrland en debattartikel med rubriken ”Behåll ett statligt finansierat äldreomsorgslyft”. Undertecknarna var socialdemokrater, centerpartister och moderater.

Kommunerna kämpar med kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen. Lyftet var en viktig del i att underlätta denna och höja kvaliteten. Men nu väljer regeringen att avveckla Äldreomsorgslyftet – så skulle i alla fall jag vilja uttrycka det. I statsrådets svar betonas att kommunen är huvudman för äldreomsorgen. Det stämmer förvisso, men det är väl att göra det lite lätt för sig eftersom staten, regionerna och kommunerna är betydligt mer beroende av varandra än så. Det finns lagar och regler som påverkar, men även demografin och synen på hur hela landet ska leva.

Det har under andra interpellationsdebatter kopplats tillbaka till en partiledardebatt. Jag skulle också vilja göra det. I en partiledardebatt förra veckan menade ett av regeringens ledande statsråd att kommunerna nu behöver göra tuffa prioriteringar. Om jag minns rätt ställde vederbörande skolor mot badhus.

I min hemkommun Kramfors är vi vana att göra tuffa prioriteringar. 85 procent av kommunens budget går till skola, äldreomsorg och välfärd. En hel del av det andra är kollektivtrafik, va och liknande. Kramfors kämpar, liksom många andra landsbygdskommuner, med kompetensförsörj-

ningen och med att få pengarna att räcka till, så att man kan ha skolor *och* badhus för att möjliggöra simundervisning och meningsfulla fritidsaktiviteter.

Inom äldreomsorgen kämpar man med att rekrytera personal och med att finansiera till exempel kompetensutveckling. Här kommer Äldreomsorgslyftet in. Precis som Anna-Belle Strömberg tidigare lyfte har Äldreomsorgslyftet i min kommun möjliggjort att 120 personer kunnat höja sin kompetens. 120 personer i en kommun med cirka 2 000 anställda – det hade inte varit möjligt utan den föregående socialdemokratiska regeringens satsningar.

Inte bara Kramfors utan även många andra kommuner i Västernorrland och Sverige vet precis vad det innebär att göra tuffa prioriteringar. Man kämpar med skatteunderlaget och demografin. Trots begränsade resurser ska medborgarna få offentlig service av god kvalitet.

Utifrån att jag efterlyste lite tydligare besked blir min fråga till statsrådet följande: Kommer statsrådet och i förlängningen regeringen att klara av att göra tuffa prioriteringar och se till att förstärka Äldreomsorgslyftet i stället för att till exempel sänka skatterna för de rikaste?

Anf. 96 EVA LINDH (S):

Herr talman! Många kommuner säger att den stora utmaningen inför framtiden är kompetensförsörjningen. Nu tror jag visserligen att de flesta också säger att resurserna är en stor utmaning inför framtiden eftersom de inte får tillräckliga resurser för att klara välfärdens utmaningar i framtiden.

Kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen har varit en stor fråga under ganska lång tid. Jag minns det för att jag själv har varit kommunalråd med ansvar för äldreomsorgen. Redan då kämpade vi med insatser för att få fler att jobba inom äldreomsorgen.

De som går gymnasieutbildningen är inte tillräckligt många. Skulle vi bara förlita oss på dem som går omvårdnadsprogrammet skulle vi inte klara äldreomsorgen i Sverige i dag. Väldigt många utbildar sig också inom vuxenutbildningen. Men nu dras de resurserna ned. Både resurserna till välfärden och resurserna till vuxenutbildning och arbetsmarknadsinsatser dras ju ned nu. Då blir Äldreomsorgslyftet än viktigare för att vi ska kunna klara äldreomsorgen framöver.

Vi är många som brinner för äldreomsorgen och tycker att den är oerhört viktig. Har man kämpat ett helt liv ska man självklart också få en trygg äldreomsorg av god kvalitet. Precis som statsrådet sa är äldreomsorgen ingenting utan sin personal, som är väldigt viktig.

Den S-ledda regeringen införde Äldreomsorgslyftet för att kunna klara av utmaningen med kompetensförsörjning inom äldreomsorgen. Det är inte alla satsningar som faller i god jord hos kommuner och regioner, men just den här satsningen har gjort det. Kommunerna säger att detta verkligen gör skillnad. Jag har inte hört någon säga något annat – man talar väldigt gott om detta.

Ibland har jag hört från andra statsråd att pengarna inte används fullt ut och att detta skulle innebära att man inte behöver Äldreomsorgslyftet. Jag tror att detta är helt fel. När man inför en sådan här satsning tar det tid för kommunerna att komma igång med den, och det innebär ibland att man inte kan utbilda så många som man hade önskat.

Det krävs alltså tid för att få igång en sådan här satsning och få den att verka fullt ut. Men det krävs också långsiktighet – att man vet att detta är något man kan jobba med framöver.

Vår oro, som min partikamrat Anna-Belle har formulerat så bra i sin interpellation, är inte bara tagen ur luften, utan den är allvarligt menad. Vi är oroliga för kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen och har mött många andra som också är det. När man ser att pengarna till Äldreomsorgslyftet är borta från 2024 och framåt oroar det alltså.

Jag blev faktiskt inte mindre orolig när statsrådet sa att det inte avslutas i någon aktiv mening. Antingen avslutas det eller så avslutas det inte – det kan inte finnas något mellanting. Därför behöver vi här i kammaren, men naturligtvis också kommunerna och de som arbetar inom äldreomsorgen och brinner för den, få ett besked nu. Hur blir det med Äldreomsorgslyftet? Kommer det att få fortsätta eller inte?

Anf. 97 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Det är många frågor från interpellanten och de ledamöter som deltar i denna debatt. Det gläder mig oerhört mycket att fler engagerar sig i denna viktiga fråga och att fler delar regeringens uppfattning att kompetensförsörjningen i allt väsentligt är den kanske allra viktigaste frågan att knäcka framöver, inte minst när det gäller äldreomsorgen. Kompetensförsörjningsbristen är stor i många olika branscher, men för egen del brinner jag för äldreomsorgen och för att hjälpa och stötta kommunerna i detta viktiga arbete.

Ledamoten Peter Hedberg var inne på att jag gör det lätt för mig. Det är nog en missuppfattning – det handlar absolut inte om att göra det lätt för sig. Men jag vill bara klargöra att vi har kommunalt självstyre, och det är kommunerna som är huvudmän och har det huvudsakliga ansvaret för just kompetensförsörjningen. Med detta sagt var jag dock också tydlig med att staten har en väldigt viktig roll att spela här.

Ledamoten Eva Lindh var inne på att hon hört statsråd säga att det faktum att pengar inte används är en anledning att avskaffa statsbidraget. Detta är en väldigt tydlig missuppfattning. Men man måste ändå vara noga med att om man har ett statsbidrag som kommunerna sedan inte kan tillgodogöra sig så att det kommer de äldre eller medarbetarna till del är det viktigt att se över statsbidraget, utvärdera det och titta på vad det var som gjorde att det inte kunde utnyttjas och ge de effekter man hade efterfrågat.

I Socialstyrelsens utvärdering av Äldreomsorgslyftet visar det sig att 31 procent av medlen användes 2020. År 2021 var det 42 procent som användes, och enligt de preliminära siffrorna för 2022 har 77 procent använts. Pandemin och den svåra situationen när det gäller kompetensförsörjning i övrigt i kommunerna har alltså uppenbarligen satt käppar i hjulet. Men 2022 och förhoppningsvis i ännu högre grad 2023 har pengarna kunnat användas i allt större utsträckning – för att göra kompetenshöjande insatser för våra medarbetare, utbilda undersköterskor och ha en specialistutbildning för sjuksköterskor, men också och framför allt för att fokusera på det viktiga ledarskapet i våra kommuner.

Med detta sagt tror jag att det är få regeringsföreträdare som har stått i talarstolen i en interpellationsdebatt och avslöjat kommande satsningar eller för den delen vad som står i budgetpropositionen. Vi kommer, precis som alla tidigare regeringar, att presentera våra prioriteringar senare i höst,

när riksdagsledamöterna kommer tillbaka efter sin sommarledighet. Det tror jag är föga förvånande.

Att det inte blir några fler besked gällande Äldreomsorgslyftet än att vi återkommer efter sommaren med en eventuell fortsättning och utveckling tror jag alltså inte överraskar våra riksdagsledamöter i någon större utsträckning.

Med detta sagt vill jag ändå påpeka att kompetensförsörjningsfrågan är och förblir den viktigaste frågan att lösa framöver när det gäller att stärka svensk äldreomsorg. Detta är frågor som jag jobbar med dagligen och som jag dagligdags samarbetar om med SKR, Kommunal, privata vårdgivare och andra intressenter. I går träffade jag dessutom Ung Omsorg, som jobbar aktivt för att attrahera nya unga till yrket.

Anf. 98 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S):

Herr talman! Jag tackar återigen statsrådet Anna Tenje för svaret. Statsrådet sa i sitt första anförande att äldreomsorgen behöver en höjd status, och det är även jag helt övertygad om. Detta arbete påbörjades under en socialdemokratisk regering. Men det räcker inte med bara höjd status, utan det behövs även fler medarbetare, välfärdsteknik och naturligtvis en skyddad yrkestitel, precis som statsrådet var inne på. Detta var ett arbete som vi socialdemokrater bedrev målmedvetet under många år.

Inte minst den skyddade yrkestiteln gör att man från statligt håll nu måste fundera på hur man kan hjälpa personer som arbetar i äldreomsorgen och inte har den kompetens som faktiskt krävs i dag. Kvinnor och män som arbetar i äldreomsorgen har oftast inte så hög inkomst och har inte möjlighet att ta tjänstledigt och plugga till undersköterska i ett och ett halvt eller ibland två år för att sedan komma tillbaka till yrket.

Men att 440 personer i Västernorrland valde att göra detta beror enbart på att Äldreomsorgslyftet finns, med möjligheten att på betald arbetstid studera till vårdbiträde eller undersköterska. Det finns också möjlighet att inom ramen för Äldreomsorgslyftet stärka den första linjens chefer, vilket jag tycker är alldeles utmärkt.

Jag vet att det är oerhört komplicerat att attrahera personal till välfärden. Jag har själv ett förflutet inom äldreomsorgen; jag var under åtta år omsorgsnämndens ordförande i Örnsköldsviks kommun. I början av mitt uppdrag, för cirka 13 år sedan, fick vi arbeta hårt för att få in vikarier under semestermånaderna. I dag får man slita hårt för att få in vikarier varje dag. Dessutom inför man nu tre semesterperioder för att få ihop scheman så att de få medarbetare man har räcker. Jag vet alltså hur det är med den svårigheten. Rädslan är stor för att man ska tvingas stänga omsorgsplatser för att personal inte finns att tillgå.

Det behövs mer pengar om vi vill behålla den personal vi har och attrahera nya medarbetare. Det krävs bättre scheman, bättre löner och större inflytande. Och framför allt – ska man få till stånd bättre scheman kommer det att krävas fler medarbetare.

Herr talman! Min fråga till statsrådet är: Vilka konkreta åtgärder vidtar regeringen för att höja statusen inom välfärdsyrket och åstadkomma en bättre arbetsmiljö, bättre scheman, fler medarbetare och den utbildning som är grunden för att vi ska kunna lösa kompetensförsörjningen och kompetensbristen inom äldreomsorgen?

Anf. 99 PETER HEDBERG (S):

Herr talman! Jag kan väl inte klandras för att jag försöker få ut en budgetnyhet innan propositionen släpps – men icke!

Jag tycker att det är bra att statsrådet lyfter upp Socialstyrelsens utvärdering. Med tanke på vad statsrådet säger i sitt andra anförande verkar nyttjandegraden ha varit betydligt bättre 2022 än den var när insatsen inleddes, mycket kanske för att pandemins effekter har klingat av.

I utvärderingen tog man också upp att kommunerna i huvudsak har arbetat i linje med regeringens syfte med satsningarna men att man har kommit lite olika långt.

Man har också önskemål om fortsatta statliga satsningar på äldreomsorgen, bland annat gällande kompetensförsörjning. Man efterfrågar även från kommunernas sida mer långsiktiga lösningar. Man vill ha dialog med kommunerna för att detta skulle passa bättre med de lokala förutsättningarna, som har påverkat hur långt man har kunnat komma.

Utifrån det skulle jag vilja fråga vilka slutsatser statsrådet drar av utvärderingen och vad hon ser för möjligheter utifrån den.

Jag ska betona att jag väljer att lyfta frågan åt min hemkommun därför att jag har en någorlunda bra bild av hur det ser ut där. Det finns många aspekter att ta hänsyn till. Vi har haft debatter om grön omställning här, till exempel. Också den ställer oss inför stora utmaningar i länet, både genom att kommunen kanske måste konkurrera med något företag som etablerar sig och genom att fler människor förmodligen kommer att vilja flytta till oss. Då är det också fler som behöver omsorg. Utifrån detta är det här en jätte viktig fråga för min hemkommun och mitt hemlän.

Statsrådet får gärna döpa om Äldreomsorgslyftet i budgetpropositionen, låta det återuppstå eller ge det en annan konstruktion. Men jag hoppas verkligen att statsrådet menar allvar med ambitionen att trycka på kompetensförsörjning och sätta resurser bakom orden. Och jag skulle som sagt vilja höra vilka slutsatser statsrådet drar utifrån utvärderingen.

Anf. 100 EVA LINDH (S):

Herr talman! Personalförsörjningen inom välfärden är inte bara oroande när det gäller äldreomsorgen, utan det finns en stor utmaning inom hela välfärdens område.

Sveriges Kommuner och Regioner har räknat till 410 000 som behöver anställas de kommande åren – om man inte gör någonting, förstås. Det kan ju finnas insatser som man kan göra som underlättar. Statsrådet har själv lyft några exempel på detta.

Men trots allt – även om jag också är positiv till välfärdsteknik och andra insatser som man kan göra för att underlätta för personal och boende – kan inte en digital robot eller något annat hålla handen när den äldre känner oro. Det krävs personal.

Jag är verkligen orolig för hur detta ska lösas framöver. Det dras ned på pengar till kommuner och regioner, vilket gör det svårare för dem att hantera frågorna själva. Det dras även ned på vuxenutbildning och arbetsmarknad, som jag nämnde tidigare, vilket också gör det svårare.

Man kan inte säga att man gör satsningar på vuxenutbildning och arbetsmarknad när man tar bort en stor pott ur budgeten och sedan ger tillbaka hälften. Det är inte en satsning.

Jag är alltså orolig, och det går faktiskt att ge ett besked. Det är intressant, för det är många statsråd som på senare tid som säger: Tidigare regeringar gav inte heller besked om hur det skulle bli framöver! Det är inte i så många andra frågor när det gäller positiva saker som man hänvisar till den tidigare regeringen. Men när det gäller detta gör man det. Det är faktiskt inte sant, för man kan lägga in saker långsiktigt i budgeten för att visa att man kan göra en satsning. Det beskedet hoppas vi att statsrådet kan ge nu.

Anf. 101 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Jag tänkte att jag skulle börja med Anna-Belle Strömbergs frågor om vilka satsningar vi gör utöver detta för att säkra upp kompetensförsörjningsfrågorna. Jag delar helt och fullt interpellantens bedömning av hur viktigt detta är och hur viktigt det är att man jobbar brett.

Jag var inne lite grann på detta i mitt interpellationssvar. Det handlar om att vara en attraktiv arbetsgivare, och där tror jag att det i mångt och mycket handlar om satsningar på ett aktivt ledarskap som inkluderar och där personalen i övrigt känner ett stort inflytande och en delaktighet.

Det bidrar också till min andra punkt, när det gäller att behålla personal. Att man tillsammans skapar en bättre arbetsmiljö kan dessutom göra att alla de som i dag jobbar deltid kan orka och mäktat med att gå upp och jobba en utökad deltid eller, för den delen, förhoppningsvis även en heltid.

Det skulle göra en enorm skillnad när det gäller kompetensförsörjningsfrågan. Om fler jobbade mer och orkade jobba några timmar till skulle man inte bara kunna fylla luckorna med kompetent och erfaren personal; det skulle dessutom bidra oerhört positivt till medarbetarna själva, inte minst till deras framtida pension. Det här brinner jag definitivt för.

Sedan gäller det också att attrahera nya. Då behöver man sprida de goda exemplen och se till detta fantastiskt viktiga arbete.

Avslutningsvis: I mitt tidigare inlägg nämnde jag att jag träffade Ung Omsorg i går. De bedriver verksamhet där de anställer unga personer – så unga att de går i sjuan, åttan och nian – för att göra vissa timmar på helgerna inom äldreomsorgen. Det handlar dels om att sätta guldkant på tillvaron för de äldre, dels om att få ett extrajobb och tjäna lite extra pengar. Men det handlar framför allt om att få upp vårdintresset hos dessa ungdomar så att de i större utsträckning kan tänka sig att gå en vård- och omsorgsutbildning när de sedan börjar i gymnasiet.

Regeringen har definitivt inte legat på latsidan när det gäller äldreomsorgen. Vi har fortsatt det viktiga arbetet – där vill jag ändå ge kredd till den tidigare regeringen – när det gäller skyddade yrkestitlar. Jag gör exakt samma bedömning: Detta är en oerhört viktig reform för att höja status och för att man ska få på prängt det man är utbildad för.

Det gör arbetet med differentiering av arbetsuppgifter så mycket enklare, inte minst när det gäller våra viktiga undersköterskor. Man gör det man är utbildad för, och man kan få delegation från sjuksköterska för att göra ett utökat arbete. Vårdbiträdena har andra arbetsuppgifter och kan komplettera undersköterskornas viktiga arbete.

Det handlar också om fast omsorgskontakt inom hemtjänst. Det tror jag är oerhört viktigt, inte minst för att se till att äldre inte hamnar mellan stolarna. Men det handlar också om att ge ett bättre stöd, inte minst till anhöriga.

När det gäller de andra delarna fattade regeringen i förra veckan beslut om en proposition om välfärdsteknik. Jag tror definitivt inte, Eva Lindh, att en robot kan ersätta en person. Men tekniken kan komplettera undersköterskornas viktiga arbete. Den kan göra att en läkemedelsrobot de facto delar ut medicinen så att en undersköterska kan tillbringa mer tid med en annan äldre och hinna hålla handen.

Det handlar också om en ny demensstrategi och om en utredning om språkrav. Det är en av våra stora utmaningar vid sidan av kompetensförsörjningen, det vill säga att man kanske inte bara har fel utbildning utan dessutom inte behärskar det svenska språket. Det handlar om en utredning om anhörsatsning och hur vi på ett bättre sätt kan stärka och stödja våra anhörgvårdare i Sverige.

Det handlar givetvis också om att fortsätta att utveckla och stötta när det gäller kompetensförsörjningsfrågorna.

Anf. 102 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S):

Herr talman! Tack återigen, Anna Tenje, för svaret och för en viktig interpellationsdebatt!

Jag hoppas att jag och mina partikamrater Peter Hedberg och Eva Lindh har lyckats både debattera, argumentera och även signalera oron och hur viktigt det är att fortsätta den kanske bästa satsning som finns för att få fler undersköterskor på plats.

Det här är inte någonting som bara jag, utan även Kommunförbundet i Västernorrland och hela Kommunsverige samt även fackförbundet Kommunall och Sveriges Kommuner och Regioner, säger. Eftersom SKR är den absolut största arbetsgivaren borde den oro som också de signalerar väga tungt.

Vi socialdemokrater har i vår budgetmotion varit tydliga med att denna reform är viktig och att vi ser positiva effekter av den. I vår motion har vi också skrivit att den ska hålla på till 2026. Det ger precis det verktyg som kommunerna behöver för att få en bra framförhållning och att kunna planera och fördela, vilket ger en enorm trygghet i verksamheten.

Vi vet också att Äldreomsorgslyftet har levererat. Under 2020–2022 har 25 000 personer påbörjat en utbildning.

Just nu sliter alla kommuner i Sverige med att rekrytera utbildad personal. För många kommuner är det ett väldigt svårt läge. Därför behöver regeringen agera nu och ge ett svar – ett tydligt svar!

Med det vill jag tacka statsrådet, presidiet och ledamöterna för en god interpellationsdebatt och önska en trevlig sommar.
(Applåder)

Anf. 103 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Jag inser att jag inte svarade på ledamoten Peter Hedbergs frågor om vilka slutsatser jag drar av den analys som Socialstyrelsen har gjort av Äldreomsorgslyftet. Jag tänkte bara kort beröra det, för det är ändå lite viktigt.

Tyvärr släpar ju siffrorna, så utvärderingen ger inte jättemycket vid handen givet att siffror för 2022 inte riktigt finns med och definitivt inte för 2023. Med det sagt har kommunerna ändå definitivt jobbat i linje med intentionerna. Det har fungerat väl, skulle jag vilja påstå. Pandemin satte många käppar i hjulen i början, och det har varit komplicerat för vissa

kommuner givet att man haft svårt att hitta vikarier som kunnat ersätta under den tid man haft annan utbildning igång.

Det finns ändå viktiga saker som man skulle kunna förbättra om man väljer att fortsätta utveckla detta ännu mer. Vissa kommuner har beslutat att pengarna bara ska riktas mot verksamheter i egen regi, vilket innebär att om man har privata vårdgivare eller privat hemtjänst har dessa inte fått möjlighet att vidareutbilda sin personal.

För mig är det ganska ohållbart. För mig handlar det inte om mina barn och andras ungar, eller i det här fallet våra äldre och andras – ja, vad man nu skulle kalla det. Meningen är att detta ska komma alla medarbetare till del som jobbar med äldreomsorg. Det ska komma alla äldre till del oavsett om man valt att jobba på ett fristående äldreboende eller för del delen valt att bo på ett särskilt boende som drivs i fristående regi.

Det finns andra saker man kan titta på i de här frågorna. Det gäller utbildningsplatser. Detta måste gå hand i hand. Det måste finnas utbildningsplatser, samtidigt som man ger resurser till det hela.

Det finns alltså många olika slutsatser att dra utifrån Socialstyrelsens rapport.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 21 Svar på interpellation 2022/23:384 om resurser och verktyg till Kronofogden

Anf. 104 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Ida Ekeröth Clausson har frågat mig om jag anser att Kronofogden har tillräckligt med resurser och verktyg för att jobba med sitt uppdrag rörande överskuldssättning och, om så inte är fallet, om jag avser att vidta några åtgärder. Ida Ekeröth Clausson har också frågat om jag ser ett behov av att utöka Kronofogdens samarbete med andra myndigheter för att Kronofogden på ett bättre sätt ska kunna genomföra sitt uppdrag rörande överskuldssättning och, om så är fallet, om jag avser att vidta några åtgärder.

Om en person inte betalar sina skulder kan den som ska få betalt vända sig till Kronofogdemyndigheten för att få hjälp med att driva in skulden. Kronofogdemyndighetens uppgift som den verkställande myndighet som kommer in sist i kedjan när en skuld inte betalas innebär att myndigheten har förutsättningar att följa och analysera utvecklingen av obetalda skulder.

Med sina goda kunskaper om vad det är för skulder som hamnar hos Kronofogdemyndigheten och vad det är för omständigheter som ligger bakom dem har Kronofogdemyndigheten även en viktig roll för att verka förebyggande mot överskuldssättning. Det gör myndigheten på ett bra sätt i dag genom att belysa och informera om hur skuldutvecklingen ser ut när det gäller skulder som ska verkställas av myndigheten.

Arbetet förutsätter samarbete med andra, både myndigheter och organisationer. Samarbete behövs för att kunna öka kunskapen i samhället om överskuldssättning och peka på motåtgärder som kan vara effektiva. Det är mest effektivt att eventuella åtgärder mot överskuldssättning sätts in långt

21 juni

Svar på
interpellationer

innan en skuld kommer till Kronofogdemyndigheten, ofta redan i marknadsföringen av krediter.

Som jag nyss nämnde samarbetar Kronofogdemyndigheten med flera andra myndigheter, till exempel Folkhälsomyndigheten och Spelinspektionen, samt genomför informationsinsatser till olika målgrupper. Kronofogdemyndigheten har kompetens att utifrån sin uppgift avgöra med vem och på vilket sätt samarbete ska genomföras för att nå så många som möjligt med information om överskudsättning. Regeringen ser därför inte i nuläget något behov av att ge ytterligare uppdrag till Kronofogdemyndigheten om hur eller med vem myndigheten ska samarbeta.

Vad gäller resurser till Kronofogdemyndigheten återkommer regeringen till det i höstbudgeten.

Anf. 105 IDA EKEROTH CLAUSSE (S):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret.

Jag noterar att ministern verkar vara tillfreds, detta trots alla oroande rapporter om ökade skulder i samhället. Tyvärr är ju verkligheten den att det blir allt svårare för hushåll att få sin ekonomi att gå ihop. Hushållens motståndskraft börjar ta slut efter den långa och tuffa vintern. De buffertar som man sparade ihop under de goda åren är slut. Nu är det helt vanliga familjer som lånar för att ha råd att betala räkningarna. För vissa går det så långt att man får sin el avstängd därför att man inte har råd att betala räkningen i tid. I det här läget tvingas allt fler ta blankolån eller köpa sina varor på avbetalning.

Hushållens totala skuldbelopp ökade med flera miljarder förra året. I början av året kom det in fler ärenden om skuldsanering än någonsin tidigare. Det är tydligt att hushållen behöver akut hjälp. Väldigt många riskerar att hamna i svåra skuldfällor som det kan ta många år att komma ur, och ärendena till Kronofogden ökar. Men det verkar som att regeringen och Sverigedemokraterna vägrar att ta in att verkligheten ser ut så här.

Många är rapporterna om oseriösa kreditgivningsföretag som är redo att utnyttja situationen. Samhället måste kunna skydda människor från de värsta genom att skärpa villkoren. I dagsläget kan kreditföretag ta ut ockerrentor på 42 procent utan fullgjord kreditprövning. Sedan blir det upp till Kronofogden att ta in skulderna, och kreditföretagen får fortsätta.

För att komma till rätta med de höga skulderna behövs en mix av åtgärder. Vi socialdemokrater vill vara tuffare mot kreditgivningsföretagen, och vi behöver införa ett skuldregister. Ett nationellt register skulle säkerställa att de som beviljas lån också har möjlighet att betala.

Det är i dag svårt att få en helhetsbild av privatpersoners skuldbörda eftersom de svenska skuldregistren inte samverkar. Därför går det att låna pengar trots att man har höga skulder, vilket kan leda till ytterligare överskudsättning och allvarliga ekonomiska problem. Det pågår en utredning som tillsattes av den förra S-ledda regeringen som svar på att tidigare åtgärder inte varit tillräckliga. Jag ser fram emot att senast i slutet av månaden få läsa resultatet av utredningen.

Finansministern säger i sitt svar att det mest effektiva är att eventuella åtgärder mot överskudsättning sätts in långt innan en skuld kommer till Kronofogdemyndigheten, ofta redan i marknadsföringen av krediter. Här undrar jag om finansministern har något konkret förslag på hur det ska gå till.

Anf. 106 HANNA WESTERÉN (S):

Herr talman! Många svenska hushåll har det i dag oerhört svårt. Trots att man har ett jobb att gå till är det väldigt mycket månad kvar i slutet av lönen. Priserna har gått upp på i stort sett allt, och antalet skuldsatta ökar, precis som min kollega Ida Ekeröth Clausson just redogjorde för.

I min valkrets – jag kommer från Gotland – lever vart elfte barn i ett skuldsatt hushåll. Det är alltså strax under tusen barn bara hemma hos mig på Gotland. Jag tror att vi alla kan sätta oss in i – en del av oss kanske har varit där – hur det är att växa upp i ett skuldsatt hem.

Herr talman! Vi vet att vårt samhälle börjar och slutar med barnen. Därför måste jag beklaga detta något lama svar från finansminister Elisabeth Svantesson. Vi lever just nu i en smått extrem tid. Den där inflationen, som finansministern jobbar hårt för att bekämpa, gröper trots allt stora hål i våra plånböcker och driver allt fler svenskar in i skuldfällor.

Att då svara som finansminister Elisabeth Svantesson gör – att det nog räcker ungefär så här – känns smått apart. Finns det verkligen inte mer att göra för att minska överskuldssättningen i en för många svenska hushåll oerhört utmanande tid?

Anf. 107 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag vill återigen tacka interpellanten, Ida Ekeröth Clausson, för en viktig fråga.

Kanske blir detta delvis två parallella debatter. Men de hänger självklart ihop. Vi har diskuterat Kronofogdemyndigheten tidigare i kammaren. Olika myndigheter har olika roller. Jag har fått en interpellation om just Kronofogden. Därför har jag också svarat om just det.

Det finns två delar i detta. Just nu har väldigt många människor det tufft. Inte alla känner av den höga inflationen så att de blir pressade och måste vända på varje krona. Men väldigt många hushåll gör det. Det är viktigt att få sagt.

Att arbeta för att bekämpa inflationen och stötta de mest utsatta hushållen är en viktig fråga som regeringen nu arbetar med, bland annat i den budget som vi lade fram för det här året men också i vårändringsbudgeten.

Överskuldssättning – om vi stannar vid den fråga som interpellationen ändå handlar om – är ett enormt stort problem. Totalt 100 miljarder kronor har konsumenterna i skulder hos inkassobolag, herr talman. Det har mer än fördubblats sedan 2008. Under förra året ökade också privatpersoners skulder hos Kronofogdemyndigheten med 8 procentenheter. Det är tufft för väldigt många.

Många kanske tänker att man själv inte kommer att hamna i den situationen. Men vi som har träffat människor som är överskuldssatta vet att vem som helst kan drabbas. Det kan handla om en sjukdom eller en olycka. Ett felaktigt beslut för länge sedan kan få katastrofala konsekvenser. Därför är det viktigt att lyfta fram och prata om överskuldssättning. Jag uppskattar att interpellanten gör det.

Själva frågan var om Kronofogdemyndigheten behöver andra uppdrag. Min poäng är att olika organisationer och olika myndigheter har olika roller här. Men det är, precis som interpellanten är inne på, viktigt att man samarbetar och gör det tillsammans. Det gör också Kronofogdemyndigheten hela tiden. Det tror jag att interpellanten vet, eftersom interpellanten och ledamoten sitter i insynsrådet för Kronofogdemyndigheten.

När det gäller det förebyggande och hur man kan förhindra att människor hamnar i överskuldssättning presenterar Överskuldssättningsutredningen sitt betänkande om bara någon vecka. Den har granskat marknaden för konsumentkrediter och kommer att föreslå flera olika åtgärder för att säkerställa att lån inte ges till konsumenter som inte har ekonomiska förutsättningar att betala tillbaka. Det är otroligt viktigt att vi får de förslagen på bordet och kan jobba vidare med dem.

Utredningen har också analyserat hur man kan ge dem som redan fastnat i överskuldssättning bättre förutsättningar att betala tillbaka sina skulder och bryta den onda spiralen en gång för alla.

Min bild är att myndigheten fungerar väl och att det huvuduppdrag man har fungerar väl. Man gör många olika saker också tillsammans med andra genom att man har så mycket information som andra har nytta av och som andra kan använda i arbetet med att hjälpa människor att inte fastna i överskuldssättning.

Anf. 108 IDA EKEROTH CLAUSSON (S):

Herr talman! Finansministern har förstås rätt i att det effektivaste är om åtgärder mot överskuldssättning sätts in i ett tidigt skede.

Kommunerna har enligt lag ansvar för att hjälpa människor som har problem med att betala sina skulder. De senaste veckorna har jag besökt ett antal kommuners skuldrådgivare i mitt hemdistrikt. Flera av dem jag pratat med vittnar om att det är viktigt att få bort skammen. Det är bättre att be om hjälp och att inte ta ytterligare lån för att betala av på de skulder man inte längre kan betala. Känslan av tabu, skam och skuld stjälper i stället för hjälper i ett känsligt läge.

Jag uppskattar därför att finansministern sa att vem som helst kan hamna i överskuldssättning.

En skuldrådgivare jag varit i kontakt med säger att vissa låntagare försöker in absurdum att få sin ekonomi att gå ihop. De betalar för att inte hamna hos kronofogden och tar dyra lån för att täcka det första.

En ny kartläggning från Konsumentverket visar dock att väntetiden kan bli lång för dem som behöver kommunernas stöd. Konsumentverkets rekommendation är att väntetiden som längst ska vara fyra veckor. Allra längst får man dock vänta i Falköping, hela 24 veckor. Näst längst väntetid har Gullspång och min hemkommun Mariestad. Där får man vänta uppemot 20 veckor. Att väntetiderna blir långa är inte konstigt när antalet ärenden ökar. Bara i Mariestad har man sett en ökning med 33 procent sedan förra året.

Socialdemokraterna ville satsa 100 miljoner kronor i vårbudgeten för att kommunerna skulle kunna arbeta mer aktivt med konsumentvägledning. Med ett extra tillskott skulle kommunerna kunna agera mer aktivt med konsumentvägledning och nå ut till de mest utsatta konsumenterna. Men vad gjorde regeringen och Sverigedemokraterna? De röstade ned förslaget.

Jag vill därför fråga ministern hur regeringen avser att stödja Sveriges kommuner för att de ska ha möjlighet att prioritera konsumentvägledning och skuldrådgivning i detta svåra ekonomiska läge.

Anf. 109 HANNA WESTERÉN (S):

Herr talman! Detta är klargörande. Jag finner det lite förvånande att engagemanget för frågan tydligen finns hos finansministern. Det får vi höra här i dag. Ändå saknas det verkstad i ett väldigt svårt läge.

Jag förstår att ansvaret faller tungt på finansministern att bekämpa inflationen. Det är fullständigt givet. Men det faller också tungt på finansministern att även i övrigt värna svenska hushåll under krisen.

Många svenska hushåll har en otroligt svår situation i dag. De lider. Finansministern och hennes regering har konsekvent sagt nej till saker som skulle underlätta för svenska barnfamiljer, som höjt barnbidrag eller kostnadsfria sommarlovsaktiviteter för barn.

Herr talman! Med det vid handen tänker jag att det ändå vore lämpligt att åtminstone engagera sig lite mer för att färre ska hamna i skuldfällor. Men svaret blir ändå nej eller möjligtvis nja, trots 100 miljarder skäl för att göra mer.

Finansminister Svantesson nämner själv förebyggande insatser för att förhindra att fler hamnar i skuldfällor. Jag välkomnar verkligen att man begränsar marknadsföringen av krediter. Där efterfrågar jag, liksom min kollega Ida Ekeröth Clausson, konkreta förslag. Skuldsättningen ökar. Då borde också tempot för att bekämpa skuldsättningen öka lika mycket.

Jag tänker också att skuldsatta föräldrar har barn som lever i svårigheter. Det faller tungt på finansministern att se till att färre barn växer upp i skuldsatta hushåll. Jag skulle vilja höra en reflektion från finansministern om det.

Anf. 110 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Det är många som kämpar och har väldigt små marginaler. Det är många som får avstå från sommarlovsaktiviteter och annat eftersom man inte har råd.

Därför var det viktigt att vi i vårändringsbudgeten, som riksdagen röstade om i går, både höjde det förstärkta bostadsbidraget till barnfamiljer med 40 procent och förlängde med ett halvår. Det träffar dem som har allra mest behov. 60 procent av dem är ensamstående mammor. Jag tror att 10 eller 11 procent är ensamstående pappor. De kämpar allra mest. Men många har det tufft just nu.

Det är också därför som det allra viktigaste vi gör är att bekämpa inflation samtidigt som vi stöttar hushåll och utsatta och också ser till att till exempel drivmedelspriset sänks och reseavdraget förändras. Allt detta gör skillnad för dem som har små marginaler.

Tillbaka till interpellationen! Jag vill bara bekräfta interpellantens problembild. Det är många som kämpar, och man bör inte behöva komma till Kronofogdemyndigheten. Det är ju det allra bästa om man inte gör det. Därför är det viktigt med samarbeten och att Kronofogdemyndigheten har bra information som man sprider till andra.

Jag vet att interpellanten vet att det finns många uppgifter som kronofogden gör för att sprida information och underlätta för andra att i sin tur sprida information till barn, elever och så vidare. Det här är alltså ett arbete som pågår på många olika områden – även politikområden – men som även utförs av andra organisationer än de offentliga, det vill säga kommun och stat.

Jag delar också bilden av att de kommunala budget- och skuldrådgivarna är väldigt viktiga runt om i Sverige. Kommuner och regioner har fått 12 miljarder i år i generella och riktade statsbidrag, och jag är övertygad om att många av dem kommer att prioritera uppgiften eftersom den är så viktig för hushållen i den kommun de bor i.

Herr talman! I övrigt tänker jag att vi behöver göra inkörsportarna till överskudsättning smalare. Jag tror att Ida Ekeröth Clausson och jag är helt överens om att det ska bli svårare att hamna där. Hur kan vi göra då, förutom att prata om ekonomi och budget som är otroligt viktigt? Interpellationen handlar också om vägen in.

Jag hoppas mycket på den utredning som kommer om bara en vecka. Jag vet att de jobbar med konkreta förslag och tar steg i rätt riktning så att man faktiskt kan förebygga den här typen av skuldsättning. Det handlar naturligtvis också om, herr talman, att hjälpa dem som har fastnat i den här spiralen att bryta sig fria.

Anf. 111 IDA EKERÖTH CLAUSSON (S):

Herr talman! Hur välmenande finansministern än är i sitt engagemang mot överskudsättning är det ett faktum att den politik som regeringen driver har fått motsatt effekt. När kommunerna nu ska hantera välfärds krisen och fortfarande saknar besked från regeringen om ekonomiska tillskott kommer kommunerna att tvingas spara, och risken är uppenbar att skuldrådgivningen inte kommer att vara högst prioriterad.

Sommaren har bara börjat, och många njuter av sol och bad men har redan en klump i magen inför de veckor som ligger framför oss. Många kommer att få en tuff sommar. Det handlar om kommuner som inte har resurser att satsa på fritidsaktiviteter och föräldrar som inte har råd att åka på semester med sina barn och kanske inte ens råd med fickpengar till en glass.

I Socialdemokraternas Sverige möter vi svåra tider tillsammans. Vi håller ihop, och vi ser till att klyftorna inte ökar. Men regeringens politiska agenda och krishantering riskerar tvärtom att öka splittringen. Risken är också att de här problemen kommer att öka när följderna av inflationen och de höjda räntorna slår igenom fullt ut. Då duger det faktiskt inte att regeringen sitter nöjd och inte ger besked om finansieringen till vare sig kronofogden eller välfärden. Fler insatser behövs.

Avslutningsvis vill jag önska talmannen, finansministern, Hanna Westerén och övriga som har lyssnat på den här debatten en riktigt trevlig sommar.

(Applåder)

Anf. 112 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Nöjd är jag definitivt inte. Jag kommer inte att vara nöjd förrän inflationen är nere på låga nivåer. Jag kommer inte att vara nöjd förrän vi får en stabil utveckling vad gäller inflationen och vi ser att kostnadstrycket på svenska hushåll, löntagare, pensionärer och företag dämpas.

Det är ett väldigt besvärligt ekonomiskt läge, och precis som interpellanten beskriver det drabbar det dem med minst marginaler. Risken finns att de och andra – fler – nu fastnar i överskudsättning. Vi behöver alltså jobba på många fronter, med myndigheter, budget och andra organisatio-

ner, för att försvåra överskuldssättning och underlätta en sund egen ekonomi.

Jag tar frågan på stort allvar, herr talman, och jag vet att det är många här i kammaren som gör det. Jag tackar för debatten och diskussionen. Vi kommer att återkomma i frågan med de förslag som utredningen jobbar med. Regeringen tar frågan på största allvar, och vi ska göra allt i vår makt för att färre ska fastna i den här typen av skulder, för den som har gjort det är sannerligen inte fri.

Jag önskar också talmanspresidiet, interpellanten och debattören en riktigt trevlig sommar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 22 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2022/23:132 Utökad rätt för elever i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan att läsa nationella minoritetsspråk

Skrivelse

2022/23:125 Riksrevisionens rapport om etablering av myndigheter utanför Stockholm

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående proposition och skrivelse skulle förlängas till och med *onsdagen den 27 september*.

Motion

2022/23:2405 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) Snabbutredning av statlig förköpsrätt

Motionen väcktes med åberopande av 9 kap. 15 § riksdagsordningen med anledning av händelse av större vikt.

Motionen hade följande lydelse:

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Utredningen om en ny förköpslag (Fi 2022:07) ett tilläggsdirektiv att snabbutreda en statlig förköpsrätt, som även gäller fastigheter som aktiebolag äger, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Inledning

Fastighetsbolaget SBB äger cirka 750 fastigheter för offentlig verksamhet som de hyr ut till kommuner, regioner och staten. Det handlar om allt från domstolar och polishus till sjukhus och skolor som nu riskerar säljas vidare

när bolaget har ekonomiska problem. SBB är bara ett av flera exempel på hur samhällsnyttiga fastigheter sålts ut och nu riskerar att hamna hos ägare som av olika skäl inte är lämpliga.

Vänsterpartiet anser att regeringen nu måste säkerställa att dessa samhällsfastigheter återförs till det offentliga och inte hamnar hos oseriösa eller säkerhetspolitiskt skadliga ägare. Ett uppköp bör dock ske utan att i onödan berika bolagets ägare, vilket kräver ny lagstiftning. I en tid med växande säkerhetshot och oro i vår omedelbara närhet kan vi inte riskera att samhällsviktiga och säkerhetspolitiskt känsliga fastigheter hamnar hos fel ägare. Frågan är brådskande, varför Vänsterpartiet anser det motiverat att lämna in denna motion med stöd av 9 kap. 15 § riksdagsordningen med anledning av en händelse av större vikt.

Kommuninvest har utrett om det är bra för kommuner och regioner att sälja sina fastigheter för att sedan hyra tillbaka dem. Domen var entydig: ”Starka skäl talar för att det blir billigare för medborgarna om staten, regionerna och kommunerna själva äger de fastigheter de verkar i.” Kommuninvest noterar även att försäljningen av offentliga fastigheter har skenat de senaste åren. Hur så många kommuner kan ha sålt fastigheter för att sedan hyra dem, när det så uppenbart inte ligger i kommuninvånarnas intresse är en fråga som bör granskas närmare. Oavsett anledning bakom utförsäljningarna kvarstår faktumet att cirka 750 samhällsviktiga fastigheter nu ägs av SBB, och ytterligare fastigheter av liknande bolag.

Snabbutred statlig förköpsrätt

Utredningen om en ny förköpslag (Fi 2022:07) som tillsattes av den förra regeringen fick nyligen nya direktiv. De nya direktiven tar sikte på statlig förköpsrätt i stället för en kommunal, dvs. att staten kan träda in i köparens ställe och köpa fastigheten. Att inte utreda kommunal förköpsrätt är mycket olyckligt, men utredningen om statlig förköpsrätt är i full gång och kan med ändrade direktiv användas här.

I Finland finns en statlig förköpsrätt som gäller om förvärvet av fastigheten behövs för att exempelvis säkerställa försvaret, gränsbevakningen eller den nationella säkerheten. I totalförsvaret måste fastigheter för skola, vård och omsorg samt rättsvårdande myndigheter bedömas ingå.

Staten behöver nu agera. Men den bör inte gå in på fastighetsmarknaden som budgivare på SBB:s fastigheter. Det skulle bara trissa upp priset och i praktiken rädda SBB:s ägare från krisen. De som vill att staten köper ut bolaget från börser till dagens kurs missar hur ett utköp fungerar. Det innebär en förhandling med huvudägarna och det finns ingen automatik i att företagets pris blir börskursen.

Med en förköpsrätt kommer fastigheterna att säljas till det värde marknaden anser att de har och staten kan då få företräde till fastigheterna till ett rättvist marknadspris.

Ägarnas framtid och eventuella konkurs bestäms då av marknaden.

Vänsterpartiet anser att regeringen bör ge den sittande utredningen ett tilläggsdirektiv att snabbutreda en statlig förköpsrätt, som även gäller fastigheter som aktiebolag äger och som är applicerbar på fallet SBB.

Regeringen bör ge utredningen om en ny förköpslag (Fi 2022:07) ett tilläggsdirektiv att snabbutreda en statlig förköpsrätt, som även gäller fastigheter som aktiebolag äger och som är applicerbar på fallet SBB. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Nooshi Dadgostar (V)

Ida Gabrielsson (V)

Tony Haddou (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)

Malcolm Momodou Jallow (V)

Andrea Andersson Tay (V)

Samuel Gonzalez Westling (V)

Isabell Mixter (V)

Ilona Szatmári Waldau (V)

Ali Esbati (V)

§ 23 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 20 juni

2022/23:802 Föreningars skyltkostnader på statliga vägar

av *Inga-Lill Sjöblom (S)*

till statsrådet *Andreas Carlson (KD)*

2022/23:803 Samordnare för omställningsstudiestödet

av *Niklas Sigvardsson (S)*

till utbildningsminister *Mats Persson (L)*

2022/23:804 Besked om elleveranser från järnvägen

av *Anna-Belle Strömberg (S)*

till energi- och näringsminister *Ebba Busch (KD)*

2022/23:805 Hanteringen av barn vid utvisning

av *Gunilla Svantorp (S)*

till statsrådet *Maria Malmer Stenergard (M)*

2022/23:806 Stoppade nyrekryteringar av arbetsmiljöinspektörer

av *Johanna Haraldsson (S)*

till statsrådet *Paulina Brandberg (L)*

§ 24 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 21 juni

2022/23:776 Klimatologiska konsekvenser i det fall Sverige inte uppfyller klimatmål

av *Elsa Widding (-)*

till statsrådet *Romina Pourmokhtari (L)*

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 9 anf. 29 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 11,
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 11.58,
av förste vice talmannen därefter till och med § 15 anf. 54 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 19 anf. 89 (delvis) och
av talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

INGVAR MATTSON

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation.....	1
§ 3 Anmälan om granskningsrapport.....	1
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott.....	1
§ 5 Översyn av JO-ämbetet	2
Konstitutionsutskottets betänkande 2022/23:KU32	2
Anf. 1 IDA KARKIAINEN (S).....	2
Anf. 2 ERIK OTTOSON (M)	3
(Beslut fattades under § 11.)	4
§ 6 Utredning om stödet till den politiska beslutsprocessen och ledamotskapet i riksdagen.....	4
Konstitutionsutskottets betänkande 2022/23:KU40	4
Anf. 3 IDA KARKIAINEN (S).....	4
Anf. 4 ERIK OTTOSON (M)	5
(Beslut fattades under § 11.)	6
§ 7 En tillfällig allmän flaggdag för att högtidlighålla 50-årsdagen av konungens trontillträde	6
Konstitutionsutskottets betänkande 2022/23:KU41	6
Anf. 5 LARS JOHNSSON (M).....	6
Anf. 6 JESSICA WETTERLING (V).....	7
(Beslut fattades under § 11.)	8
§ 8 Uppföljning och utvärdering av penningpolitiken 2022.....	8
Finansutskottets betänkande 2022/23:FiU24	8
Anf. 7 INGELA NYLUND WATZ (S).....	8
Anf. 8 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik	10
Anf. 9 INGELA NYLUND WATZ (S) replik	10
Anf. 10 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik	11
Anf. 11 INGELA NYLUND WATZ (S) replik	11
Anf. 12 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	11
Anf. 13 IDA DROUGGE (M).....	14
Anf. 14 ALI ESBATI (V)	15
Anf. 15 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik	17
Anf. 16 ALI ESBATI (V) replik	18
Anf. 17 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik	18
Anf. 18 ALI ESBATI (V) replik	19
Anf. 19 MARTIN ÅDAHL (C).....	19
Anf. 20 YUSUF AYDIN (KD)	21
(Beslut fattades under § 11.)	22
§ 9 Utbetalningsmyndigheten	22
Finansutskottets betänkande 2022/23:FiU35	22
Anf. 21 ZINAIDA KAJEVIC (S).....	22
Anf. 22 DAVID PEREZ (SD).....	23
Anf. 23 IDA DROUGGE (M).....	25
Anf. 24 ZINAIDA KAJEVIC (S) replik	27
Anf. 25 IDA DROUGGE (M) replik.....	27
Anf. 26 ZINAIDA KAJEVIC (S) replik	27
Anf. 27 IDA DROUGGE (M) replik.....	28

Anf. 28 HANS EKLIND (KD).....	28
Anf. 29 ALI ESBATI (V).....	30
Anf. 30 IDA DROUGGE (M) replik.....	30
Anf. 31 ALI ESBATI (V) replik	31
Anf. 32 IDA DROUGGE (M) replik.....	31
Anf. 33 ALI ESBATI (V) replik	32
(Beslut fattades under § 11.).....	32
Ajournering.....	32
Återupptaget sammanträde.....	32
§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 20 juni	32
FiU30 Årsredovisning för staten 2022	32
JuU33 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv om bekämpning av korruption.....	32
SkU21 Ändrade transparensregler inom energibeskattningen.....	32
SkU22 Skatteverket som behörig brottsbekämpande myndighet vid förenklat uppgiftsutbyte inom EU	33
SoU15 Läkemedel och tandvård.....	33
SoU18 Socialtjänstens ansvar för våldsutsatta m.m.	34
§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	36
KU32 Översyn av JO-ämbetet.....	36
KU40 Utredning om stödet till den politiska beslutsprocessen och ledamotskapet i riksdagen	36
KU41 En tillfällig allmän flaggdag för att högtidlighålla 50-årsdagen av konungens trontillträde.....	36
FiU24 Uppföljning och utvärdering av penningpolitiken 2022.....	36
FiU35 Utbetalningsmyndigheten.....	36
§ 12 Avslutning och avtackning.....	37
Anf. 34 TALMANNEN.....	37
Anf. 35 Älderspresident TOMAS ENEROTH (S)	41
Ajournering.....	42
Återupptaget sammanträde.....	42
§ 13 Svar på interpellation 2022/23:328 om elstöd till kommuner och regioner	42
Anf. 36 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	42
Anf. 37 EVA LINDH (S)	43
Anf. 38 PEDER BJÖRK (S).....	44
Anf. 39 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	44
Anf. 40 EVA LINDH (S)	45
Anf. 41 PEDER BJÖRK (S).....	46
Anf. 42 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	46
Anf. 43 EVA LINDH (S)	47
Anf. 44 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	48
§ 14 Svar på interpellation 2022/23:334 om elstöd till företag	49

Anf. 45 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	49
Anf. 46 NIKLAS KARLSSON (S)	49
Anf. 47 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)	50
Anf. 48 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	51
Anf. 49 NIKLAS KARLSSON (S)	52
Anf. 50 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)	53
Anf. 51 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	54
Anf. 52 NIKLAS KARLSSON (S)	55
Anf. 53 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	55
§ 15 Svar på interpellation 2022/23:336 om småföretag	56
Anf. 54 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	56
Anf. 55 LORENA DELGADO VARAS (V)	57
Anf. 56 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	58
Anf. 57 LORENA DELGADO VARAS (V)	59
Anf. 58 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	60
Anf. 59 LORENA DELGADO VARAS (V)	61
Anf. 60 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	61
§ 16 Svar på interpellation 2022/23:353 om en offensiv innovationsstrategi.....	62
Anf. 61 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	62
Anf. 62 AIDA BIRINXHIKU (S)	63
Anf. 63 ÅSA ERIKSSON (S)	64
Anf. 64 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	65
Anf. 65 AIDA BIRINXHIKU (S)	66
Anf. 66 ÅSA ERIKSSON (S)	67
Anf. 67 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	67
Anf. 68 AIDA BIRINXHIKU (S)	68
Anf. 69 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	68
§ 17 Svar på interpellation 2022/23:364 om regelförenklingar och regelförbättringar	69
Anf. 70 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	69
Anf. 71 ELISABETH THAND RINGQVIST (C)	70
Anf. 72 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	71
Anf. 73 ELISABETH THAND RINGQVIST (C)	72
Anf. 74 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	73

Anf. 75 ELISABETH THAND RINGQVIST (C).....	73
Anf. 76 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	74
§ 18 Svar på interpellation 2022/23:369 om regeringens strategi för norra Sverige	74
Anf. 77 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	74
Anf. 78 KALLE OLSSON (S)	75
Anf. 79 PEDER BJÖRK (S).....	76
Anf. 80 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	77
Anf. 81 KALLE OLSSON (S)	78
Anf. 82 PEDER BJÖRK (S).....	78
Anf. 83 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	79
Anf. 84 KALLE OLSSON (S)	80
Anf. 85 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	80
§ 19 Svar på interpellation 2022/23:383 om industrins klimatomställning	81
Anf. 86 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	81
Anf. 87 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)	83
Anf. 88 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	84
Anf. 89 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)	85
Anf. 90 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	86
Anf. 91 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)	87
Anf. 92 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	88
§ 20 Svar på interpellation 2022/23:386 om Äldreomsorgslyftet.....	89
Anf. 93 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	89
Anf. 94 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S)	90
Anf. 95 PETER HEDBERG (S).....	91
Anf. 96 EVA LINDH (S)	92
Anf. 97 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	93
Anf. 98 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S)	94
Anf. 99 PETER HEDBERG (S).....	95
Anf. 100 EVA LINDH (S)	95
Anf. 101 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	96
Anf. 102 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S)	97
Anf. 103 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	97
§ 21 Svar på interpellation 2022/23:384 om resurser och verktyg till Kronofogden	98
Anf. 104 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	98
Anf. 105 IDA EKEROOTH CLAUSSEN (S)	99
Anf. 106 HANNA WESTERÉN (S)	100

Anf. 107 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	100
Anf. 108 IDA EKEROTH CLAUSSON (S).....	101
Anf. 109 HANNA WESTERÉN (S).....	102
Anf. 110 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	102
Anf. 111 IDA EKEROTH CLAUSSON (S).....	103
Anf. 112 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	103
§ 22 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid.....	104
§ 23 Anmälan om frågor för skriftliga svar	106
§ 24 Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	106
§ 25 Kammaren åtskildes kl. 16.16.	107